

TELLING DAK- EN THUISLOOSHEID

LOKAAL RAPPORT - LIMBURG

MAART 2021

Colofon

Telling dak- en thuisloosheid. Lokaal rapport - Limburg

Een uitgave van de Koning Boudewijnstichting
Brederodestraat 21
1000 Brussel

Onderzoeksleiding

Prof. dr. Koen Hermans, Lucas, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy – KU Leuven

Auteurs

Nana Mertens, Lucas, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy – KU Leuven

Laure-lise Robben, Lucas, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy – KU Leuven

Coördinatie voor de Koning Boudewijnstichting

Françoise Pissart, Directeur

Caroline George, Senior Project Coördinator

Nathalie Troupée, Project & Knowledge manager

Wettelijk depot D/2893/2021/08

Referentienummer 3769

Maart 2021

Met de steun van de Nationale Loterij

Deze uitgave kan ((gratis) online besteld of) gedownload worden van onze website
www.kbs-frb.be

Inhoud

Hoofdstuk 1	Inleiding	7
1	Het meten van dak- en thuisloosheid	8
2	De eerste Limburgse telling	10
Hoofdstuk 2	De tellingsmethode	11
1	Wetenschappelijke situering van de telling	11
2	Kwantitatief luik: de tellingsmethode	12
2.1	Waarom tellen we?	12
2.2	Wie tellen we?	12
2.2.1	Precaire woonsituatie	12
2.2.2	Link met Limburg	13
2.3	Wanneer tellen we?	14
2.4	Hoe tellen we?	14
2.4.1	Screening	14
2.4.2	Vragenlijst	14
2.4.3	Vorbereidend werk	15
2.4.4	Dubbeltellingen	15
2.5	Aanpassingen vragenlijst Leuvense telling	15
2.6	Organisatie van de telling	16
2.7	Deelnemende Limburgse organisaties	16
3	Kwalitatief luik: reflecties op de resultaten en casussen	18
Hoofdstuk 3	De kwantitatieve resultaten	21
1	Het aantal dak- en thuisloze personen	21
1.1	In openbare ruimte	22
1.2	In noodopvang	22
1.3	In opvang en tijdelijk verblijf	22
1.4	In instelling	23
1.5	In niet-conventionele ruimte	23
1.6	Bij familie en vrienden	24
1.7	Dreigende uithuiszetting	24
1.8	Verblijfplaats 16-29 oktober 2020	25
1.9	Verblijfsituatie 29-30 oktober en 16-29 oktober 2020	25
1.10	Aantal dak- en thuisloze personen per Limburgse gemeente	26
2	De profielkenmerken	27
2.1	Geslacht en leeftijd	27
2.2	Nationaliteit en geboorteland	29
2.3	Samenstelling huishouden	30

2.4	Gezondheid	32
2.5	Verleden in een instelling	33
2.6	Inkomensbronnen	34
2.7	Begeleiding van en referentieadres bij OCMW	34
3	Kenmerken van dak- en thuisloosheid	36
3.1	Aanleiding(en) voor dak- en thuisloosheid	36
3.2	Duur van dak- en thuisloosheid	37
4	Enkele groepen uitgelicht	38
4.1	Betrokken minderjarige kinderen	38
4.1.1	Verblijfplaats 29-30 oktober 2020 van de direct betrokken minderjarige kinderen	38
4.1.2	Enkele profielkenmerken van direct betrokken minderjarige kinderen	39
4.1.3	Enkele profielkenmerken van indirect betrokken minderjarige kinderen	40
4.2	Dak- en thuisloze vrouwen	40
4.2.1	Verblijfplaats 29-30 oktober 2020	40
4.2.2	Profielkenmerken	41
4.2.3	Kenmerken dak- en thuisloosheid	41
4.3	Dak- en thuisloze jongvolwassenen	42
4.3.1	Verblijfplaats 29-30 oktober 2020	42
4.3.2	Profielkenmerken	42
4.3.3	Kenmerken van dak- en thuisloosheid	43
4.4	Dak- en thuisloze personen met (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen	43
4.4.1	Verblijfplaats 29-30 oktober 2020	43
4.4.2	Profielkenmerken	43
4.4.3	Kenmerken van dak- en thuisloosheid	44
4.5	Doelgroep van Housing First	45
4.5.1	Verblijfplaats 29-30 oktober 2020	45
4.5.2	Profielkenmerken	45
4.5.3	Kenmerken van dak- en thuisloosheid	46
4.6	Dak- en thuisloze personen zonder inkomen	46
4.6.1	Verblijfplaats 29-30 oktober 2020	46
4.6.2	Profielkenmerken	47
4.6.3	Kenmerken van dak- en thuisloosheid	47
4.7	Dak- en thuisloze personen die geen hulp of begeleiding krijgen van een OCMW	48
4.7.1	Verblijfplaats 29-30 oktober 2020	48
4.7.2	Profielkenmerken	48
4.7.3	Kenmerken van dak- en thuisloosheid	49
4.8	Acuut dakloze personen	49
4.8.1	Profielkenmerken	49
4.8.2	Kenmerken van dak- en thuisloosheid	50
4.9	Personen die bij familie en vrienden verblijven	50

	4.9.1	Profielkenmerken	50
	4.9.2	Kenmerken van dak- en thuisloosheid	51
Hoofdstuk 4		De kwalitatieve resultaten	53
	1	Reflecties en casussen vanuit de praktijk over de resultaten	53
	1.1	Aantal dak- en thuisloze personen	53
	1.2	Dak- en thuisloze jongvolwassenen	54
	1.3	Hoog aantal direct betrokken kinderen	55
	1.4	Vooral dak- en thuisloze personen met de Belgische nationaliteit	56
	1.5	Aan het werk, maar dak- of thuisloos	57
	1.6	Multiproblematiek van geestelijke gezondheidsproblemen	57
	1.7	Een hoog aantal personen op straat	59
	1.8	Een langer verblijf in een instelling wegens gebrek aan een woonoplossing	59
	1.9	Moeizame hulpverlening	60
	1.10	Verschillen tussen Limburgse gemeenten	61
	1.11	Oudere dak- en thuisloze personen	61
	1.12	Aanleiding relatieproblemen en conflict met familie of vrienden	62
	1.13	Verblijf bij familie en vrienden	63
	1.14	Langdurige dak- en thuisloosheid	63
	2	Reflecties en casussen vanuit de praktijk over de impact van COVID-19	63
	3	Reflecties over de wetenschappelijke tellingsmethode	64
Hoofdstuk 5		Conclusie	66
	1	Het aantal dak- en thuisloze personen in Limburg	66
	2	De profielkenmerken van de getelde dak- en thuisloze personen in Limburg	67
	3	Een aantal specifieke groepen uitgelicht	67
	4	Leerpunten op basis van een succesvolle telling dankzij 65 organisaties	69
		Referenties	71
		Bijlage 1: ETHOS	73
		Bijlage 2: ETHOS Light	74
		Bijlage 3: Diensten en organisaties die meetelden	75

Lijst tabellen

Tabel 1a. Deelnemende diensten en aantal vragenlijsten.	17
Tabel 1a. Deelnemende diensten en aantal vragenlijsten.	18
Tabel 2. Verblijfplaats van dak- en thuisloze personen op 29-30 oktober 2020.	21
Tabel 3. Aantal volwassenen in opvang en tijdelijk verblijf op 29-30 oktober 2020.	22
Tabel 4. Aantal volwassenen in een instelling op 29-30 oktober 2020.	23
Tabel 5. Aantal volwassenen die instelling verlaten of er langer verblijven door gebrek aan een woonoplossing op 29-30 oktober 2020.	23
Tabel 6. Aantal volwassenen in niet-conventionele ruimte op 29-30 oktober 2020.	24
Tabel 7. Aantal volwassenen die dreigen uit huis gezet te worden op 29-30 oktober 2020.	24
Tabel 8. Verblijfplaats van volwassen dak- en thuisloze personen 16-29 oktober 2020.	25
Tabel 9. Verblijfplaats 16-29 oktober 2020 met verblijfplaats 29-30 oktober 2020.	25
Tabel 10. Verblijfplaats 16-29 oktober 2020 met verblijfplaats 29-30 oktober 2020.	26
Tabel 11a. Aantal volwassenen per gemeente/stad op 29-30 oktober 2020.	26
Tabel 11b. Aantal volwassenen per gemeente/stad op 29-30 oktober 2020	27
Tabel 12. Geslacht van de getelde dak- en thuisloze personen.	28
Tabel 13. Leeftijd van de getelde dak- en thuisloze personen.	28
Tabel 14a. Verblijfsdocumenten van de getelde niet-Belgen en staatloze personen.	29
Tabel 14b. Verblijfsdocumenten van de getelde niet-Belgen en staatloze personen.	30
Tabel 15. Samenstelling huishouden van de getelde dak- en thuisloze personen.	31
Tabel 16. Aantal getelde dak- en thuisloze personen met minderjarige kinderen.	31
Tabel 17. Gezondheidsproblemen van de getelde dak- en thuisloze personen.	32
Tabel 18. Verleden verblijf in een instelling van de getelde dak- en thuisloze personen.	33
Tabel 19. Inkomensbronnen van de getelde dak- en thuisloze personen.	34
Tabel 20. Hulp en/of actieve begeleiding van OCMW voor de getelde dak- en thuisloze personen.	35
Tabel 21. Referentieadres bij OCMW voor de getelde dak- en thuisloze personen.	35
Tabel 22. Aanleiding verlies woonzekerheid van de getelde dak- en thuisloze personen.	36
Tabel 23. Duur van dak- en thuisloosheid van de getelde dak- en thuisloze personen.	37
Tabel 24. Verblijfplaats direct betrokken minderjarige kinderen op 29-30 oktober 2020.	38
Tabel 25. Verblijfplaats van getelde dak- en thuisloze personen in Limburg op 29-30 oktober 2020.	67

Hoofdstuk 1 Inleiding

Cijfers over dak- en thuisloosheid tonen aan dat deze problematiek in bijna alle Europese landen toeneemt. Vergelijkbare gegevens die dak- en thuisloosheid in kaart brengen, ontbreken momenteel in België. Bruikbare cijfers over de omvang van deze problematiek en over de profielkenmerken van de doelgroep zijn echter nodig om een effectieve aanpak van dak- en thuisloosheid mogelijk te maken. Het aantal personen die in de openbare ruimte verblijven, het aantal chronische dak- en thuisloze personen, personen die genooddaakt zijn bij vrienden of familieleden te verblijven, het instellingsverleden van dak- en thuisloze jongvolwassenen zijn onder meer cruciale gegevens om een aangepast en effectief beleid uit te stippelen.

Dit onderzoek bouwt verder op de aanbevelingen van de MEHOBEL-studie (Demaerschalk e.a., 2018). In deze studie analyseerden onderzoekers van LUCAS KU Leuven, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy, HIVA KU Leuven en ULiège de meet- en monitoringsstrategieën om dak- en thuisloosheid in kaart te brengen. Een specifieke aanbeveling uit deze studie betreft een nationale *point in time* telling. In oktober 2020 werd verder aan de slag gegaan met deze tellingsmethode in opdracht van de Koning Boudewijnstichting. LUCAS KU Leuven, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy en ULiège hebben in samenwerking met de lokale besturen en talrijke diensten, instellingen, verenigingen en vrijwilligers, personen geteld die zich in een situatie van dak- of thuisloosheid bevinden in de provincie Limburg en de steden Gent, Aarlen en Luik. Via deze tellingen wensen de betrokken actoren een eerste impuls te geven aan het in kaart brengen van de dak- en thuislozenpopulatie in België.

Dit onderzoek kwam tot stand in samenwerking met het Limburgs Steunpunt Lokaal Sociaal Beleid (LSB²). LSB² is een netwerk van lokale beleidsmakers, leidinggevende ambtenaren en praktijkwerkers die de kennis op het terrein deelt. Het Steunpunt bestaat uit verschillende werkgroepen, waaronder de werkgroep Wonen en Welzijn. In 2003 kwam de werkgroep Wonen en Welzijn voor het eerst samen nadat een straathoekwerker signaleerde dat ze 23 dak- of thuislozen in Hasselt telde. In de daaropvolgende jaren startten Housing First¹ in Limburg, straatverpleging² en het openen van een shelter³ in Hasselt.

Het leveren van inspanningen om dak- en thuisloosheid te bestrijden kan enkel effectief en efficiënt gebeuren wanneer er kennis is van de aantallen en profielen van dak- en thuisloze personen. Om die

¹ In 2015 werd Housing First Limburg georganiseerd door een samenwerking van OCMW Hasselt, OCMW Genk, OCMW Sint-Truiden en CAW Limburg. Het gaat om een woonbegeleidingsmethodiek voor langdurig dak- of thuisloze personen in Hasselt, Genk en Sint-Truiden waarbij cliënten rechtstreeks instromen in een woning. Meer informatie via: <https://www.kennisplein.be/Documents/Housing%20First%20Limburg%20en%20Housing%20First%20Hasselt.pdf>.

² Georganiseerd door Centra voor Alcohol- en andere Drugproblemen (CAD Limburg). Meer informatie via www.vad.be/assets/4021.

³ Sinds 2016 richt OCMW Hasselt jaarlijks een shelter in voor Hasseltse dak- en thuisloze personen toegeleid door welzijnspartners, die niet meer terecht kunnen in het traditionele opvangcircuit.

reden is er nood aan een provinciale telling. Dit rapport bevat de resultaten van de Limburgse telling. De telling vond plaats van 29 op 30 oktober 2020.

1 Het meten van dak- en thuisloosheid

Dak- en thuisloosheid is een van de meest extreme vormen van sociale uitsluiting. Het is een complexe problematiek waar actie nodig is van zowel welzijns-, woon-, als gezondheidsactoren. Op juridisch vlak zijn er in België twee belangrijke juridische bronnen die de term dakloosheid definiëren.

1. In het Koninklijk Besluit van 21 september 2004 staat een definitie met als doel het toekennen van een installatiepremie door het OCMW aan bepaalde personen die niet meer dakloos zijn. Dakloosheid wordt gedefinieerd als:

Iedereen die geen woonst heeft, die niet in staat is met zijn eigen middelen een woonst te krijgen en daarom geen verblijfplaats heeft, of die tijdelijk in een onthaaltehuis verblijft totdat een woning tot zijn beschikking wordt gesteld.

Het betreft personen die in onthaaltehuizen, op straat of op verschillende openbare plaatsen verblijven die hiervoor niet bestemd zijn (bijvoorbeeld een station). Het gaat ook om personen die tijdelijk opgevangen worden door een particuliere persoon, met als doel hen te helpen tijdens de periode dat ze nog niet over een woonruimte beschikken.

2. In de rondzendbrief van 26 oktober 2006 betreffende de wet tot wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, tot aanmoediging van de inspanning die een OCMW levert voor de integratie van dakloze personen, wordt een dakloze persoon gedefinieerd als:

De persoon die niet over een eigen woongelegenheden beschikt, die niet de middelen heeft om daar op eigen krachten voor te zorgen en daardoor geen verblijfplaats heeft of die tijdelijk in een tehuis verblijft in afwachting dat hem een eigen woongelegenheden ter beschikking wordt gesteld. Zijn hier ook inbegrepen, de personen die voorlopig opgevangen worden door particulieren om hen tijdelijk en kortstondig uit de nood te helpen, in afwachting dat betrokkenen een eigen woongelegenheden ter beschikking hebben.

Om concrete acties en verantwoordelijkheden te bepalen, werd een eerste stap gezet op 12 mei 2014 met het Samenwerkingsakkoord dak- en thuisloosheid. Deze overeenkomst omschrijft de verantwoordelijkheden van de federale staat, de gemeenschappen en gewesten in de strijd tegen dak- en thuisloosheid. In het Samenwerkingsakkoord wordt dezelfde definitie als in de rondzendbrief uit 2006 gehanteerd maar wordt dit niet enkel dakloosheid maar dak- en thuisloosheid genoemd. De verschillende beleidsactoren erkennen in deze overeenkomst de ETHOS-typologie als kaderdefinitie van dak- en thuisloosheid. ETHOS (European Typology of Homelessness and housing exclusion) maakt een onderscheid tussen vier vormen van uitsluiting op de huisvestingsmarkt: dakloosheid, thuisloosheid, onzekere huisvesting en ontoereikende huisvesting. Binnen die vier types worden vervolgens enkele deelcategorieën onderscheiden.

In Vlaanderen besteedt het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2020 (VAPA) bijzondere aandacht aan de strijd tegen dak- en thuisloosheid. Het gaat om een samenwerkingsverband tussen het Vlaamse departement Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding en het Vlaamse Agentschap Wonen-Vlaanderen. Het plan focust op het reduceren van het aantal uithuiszettingen, het

vermijden van dak- en thuisloosheid bij jongvolwassenen en het verkleinen van de groep chronisch dak- en thuisloze personen in Vlaanderen (Vlaamse Overheid, 2020a). Het actieplan ent zich op de vijf strategische doelstellingen van FEANTSA, de Europese koepel van organisaties die met dak- en thuisloze personen werken.

1. Niemand mag genoodzaakt zijn om tegen zijn/haar wil op straat te moeten overnachten bij gebrek aan opvang die aangepast is aan zijn/haar situatie.
2. Niemand mag genoodzaakt zijn om langer dan nodig te moeten verblijven in de opvang bij gebrek aan doorstromingsmogelijkheden naar wonen.
3. Niemand mag uit een instelling ontslagen worden (ziekenhuis, psychiatrie, gevangenis, jeugdinstituut, ...) zonder voldoende nazorg en een oplossing voor zijn/haar woonsituatie.
4. Niemand mag uit huis gezet worden bij gebrek aan begeleidings- en herhuisvestingsmogelijkheden.
5. Niemand die jongvolwassen wordt of is, mag thuisloos worden als gevolg van de overgangssituatie naar zelfstandigheid.

In december 2020 werd een nieuw actieplan ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid 2020-2024 op de Vlaamse Regering gebracht. Dit actieplan vormt een bijlage bij het VAPA. Dit document benadrukt de nood voor het verzamelen van voldoende gegevens over dak- en thuisloosheid in Vlaanderen om acties op te meten. De Vlaamse Overheid geeft aan lokale tellingen van dak- en thuisloze personen te financieren om de problematiek in het hele Vlaamse Gewest in kaart te brengen (Vlaamse Overheid, 2020b).

Momenteel is er echter relatief weinig cijfermateriaal beschikbaar over het aantal dak- en thuisloze personen in België. Nochtans zijn betrouwbare data cruciaal om een actieplan tegen dak- en thuisloosheid op te stellen. De nulmeting van Meys & Hermans (2014) dateert alweer van enkele jaren geleden en bracht voor Vlaanderen de gebruikers van nachtopvangcentra, residentiële opvangcentra, begeleid wonen en doorgangswoningen in beeld, alsook het aantal en de kenmerken van de personen en huishoudens bedreigd door uithuiszetting. In Brussel organiseert Bruss'Help (vroeger La Strada) sinds 2008 een tweejaarlijkse telling. In Wallonië deed IWEPS recent de oefening om de registratie van de zes Relais Sociaux op elkaar af te stemmen. In de MEHOBEL-studie werkten onderzoekers van KU Leuven, ULiège en La Strada uit Brussel samen om een gemeenschappelijke monitoringstrategie dak- en thuisloosheid in België uit te werken (Demaerschalk, e.a., 2018). LUCAS KU Leuven, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy organiseerde in samenwerking met Stad Leuven een eerste dak- en thuislozentelling in Vlaanderen in februari 2020 (Demaerschalk & Hermans, 2020).

Voor het meten van dak- en thuisloosheid stellen de onderzoekers voor om gebruik te maken van ETHOS Light. ETHOS Light is specifiek ontwikkeld voor het verzamelen van gegevens over dak- en thuisloosheid. Dit is een gereduceerde versie van ETHOS⁴, bestaande uit zes types van preciaire woonsituaties. Beide

⁴ European Typology on Homelessness and Housing Exclusion. In bijlage 1 worden de 13 categorieën van ETHOS weergegeven. Deze zijn opgedeeld volgens de vier eerder vermelde types: dakloosheid, thuisloosheid, onzekere huisvesting en ontoereikende huisvesting. Bijlage 2 toont de categorieën van ETHOS Light.

juridische definities (zie hierboven) omvatten deze zes ETHOS-categorieën. ETHOS Light omvat categorieën 1 tot 6 van ETHOS en voegt hieraan categorie 8 en 11 toe. De onderzoekers voegen zelf categorie 9, dreigende uithuiszetting, toe omdat die cijfers de noodzaak van een preventieve aanpak in beeld brengen. De Light-versie focust op de vaak geciteerde types van dak- en thuisloze personen (categorie 1-3) en omvat de expliciete vermelding en toevoeging van categorie 4, 5 en 6. Categorie 4 zijn instellingsverlaters die langer in de instelling moeten verblijven omdat ze geen woonoplossing hebben of die de instelling zonder woonoplossing verlaten. Categorie 5 zijn diegenen die in niet-conventionele huisvesting verblijven. Categorie 6 zijn personen die tijdelijk bij familie en vrienden inwonen. De meerwaarde van ETHOS Light is de bijzondere aandacht voor verborgen dak- en thuisloosheid, met name de personen die verblijven bij familie en vrienden en de personen die verblijven in een niet-conventionele woning. In de internationale literatuur is er meer en meer aandacht voor deze groep verborgen of *hidden* dak- en thuisloze personen. In onderdeel 2.2.1 worden de verschillende ETHOS-categorieën verder toegelicht.

2 De eerste Limburgse telling

LSB² wil bijdragen aan een onderbouwd beleid om dak- en thuisloosheid aan te pakken. Om dit mogelijk te maken is een beter zicht nodig op de aanwezigheid en kenmerken van dak- en thuislozen in de provincie. LSB² stelde aan de Limburgse lokale besturen voor om een provinciale telling te organiseren in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting en LUCAS KU Leuven, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy. Limburg is de eerste Vlaamse provincie die een provinciale wetenschappelijk onderbouwde dak- en thuislozentelling organiseerde. Deze telling is gebaseerd op de Deense nationale dak- en thuislozentelling, waarop ook de eerdere Leuvense telling steunt.

Denemarken voert al een tiental jaren een nationale telling uit waarbij de gemeenten en steden verantwoordelijk zijn om de gegevensverzameling op hun grondgebied te coördineren (zie Hoofdstuk 2). Een nationale onderzoeksinstituting is verantwoordelijk voor de telling en voor de data-analyse. In deze methodiek werken gemeenten intensief samen met alle diensten die rechtstreeks of onrechtstreeks in contact komen met dak- en thuisloze personen. Bij de telling maken de diensten gebruik van een korte vragenlijst om een aantal profielkenmerken in kaart te brengen. Het succes van deze methode hangt af van de bereidheid van alle diensten om hieraan mee te werken.

Hiernaast voorzien we in een kwalitatief luik. Hierin beschrijven we enkele casussen om ook de verhalen achter de cijfers onder de aandacht te brengen. In dit luik beschrijven we ook de resultaten van de online feedbackmomenten met professionals die meetelden en met enkele stedelijke diensten om hun reflecties bij de cijfers te verzamelen.

Hoofdstuk 2 start met de beschrijving van de concrete tellingsmethode. In hoofdstuk 3 worden de kwantitatieve resultaten van de telling weergegeven. Hoofdstuk 4 geeft de kwalitatieve resultaten weer met casussen en reflecties van praktijkwerkers. Ten slotte beschrijft hoofdstuk 5 de conclusies en beleidsaanbevelingen.

Hoofdstuk 2 De tellingsmethode

Dit project heeft als centrale doelstelling om een provinciale dak- en thuislozentelling te organiseren. Twee onderzoeksvragen staan centraal:

- 1) Wat is het aantal dak- en thuisloze personen in Limburg en in welke ETHOS Light leefsituatie bevinden deze personen zich?
- 2) Wat is het profiel van de dak- en thuisloze personen in Limburg?

De onderzoeksvragen worden beantwoord aan de hand van een telling, aangevuld met een kwalitatief luik. Hieronder omschrijven we de wetenschappelijke situering van de telling.

1 Wetenschappelijke situering van de telling

Het meten van dak- en thuisloosheid is een complexe opdracht. In de MEHOBEL-studie wordt een overzicht gegeven van meetmethoden die gehanteerd worden. Een eerste methode is het tellen van dak- en thuisloze personen. Op een bepaald moment (een dag, een week) wordt een telling georganiseerd in een geografisch afgebakende ruimte. Zulke tellingen kunnen het accent leggen op het exacte aantal (bijvoorbeeld straattellingen) of kunnen werken met een korte vragenlijst om een aantal profielkenmerken in kaart te brengen. De Brusselse telling sluit eerder aan bij de eerste versie. De Deense telling is een voorbeeld van de tweede variant.

Een tweede methode bestaat uit het registreren van de gebruikers van diensten voor dak- en thuislozen (nachtopvang, dagcentra, residentiële voorzieningen, ...). Het voordeel is dat er een continue verzameling van gegevens is. Het nadeel is dat deze methode enkel focust op de gebruikers van specifieke diensten voor dak- en thuisloze personen. Een bijkomend nadeel is wat in de onderzoeksliteratuur de *service statistics paradox* genoemd wordt: hoe meer diensten er zijn in een bepaalde regio, hoe groter het aantal dak- en thuisloze personen dat geteld wordt.

Een derde methode is meer gesofisticeerd van aard: door het koppelen van verschillende administratieve databanken en registratiesystemen kunnen trajecten van dak- en thuisloze personen opgevolgd worden. Het kan dan gaan om de registratie door een OCMW in de Kruispuntbank Sociale Zekerheid. Deze derde methode levert minder bruikbare gegevens op voor steden die op korte termijn een beleid willen voeren om dak- en thuisloosheid terug te dringen. Bovendien worden in zulke systemen enkel diegenen meegenomen die over een referentieadres bij een OCMW beschikken of die een leefloon als dak- en thuisloze persoon ontvangen.

De tellingsmethode die we in dit onderzoek hanteren, sluit aan bij de eerste methode en is gebaseerd op de Deense telling. De Deense methode vertrekt van een intensieve samenwerking met alle diensten die rechtstreeks of onrechtstreeks met dak- en thuisloze personen in contact komen. Op een bepaalde week vullen ze voor alle personen die zich in een precare woonsituatie bevinden een korte vragenlijst in. De voordelen van deze tellingsmethode zijn: (1) er worden profielkenmerken gemeten wat toelaat een meer gesofisticeerd beleid te voeren, (2) er is bijzondere aandacht voor verborgen dak- en thuisloze

personen (personen die tijdelijk bij familie en vrienden verblijven of personen in niet-conventionele woningen), (3) de telling is gebaseerd op een intensieve samenwerking tussen alle betrokken diensten in de provincie waardoor het draagvlak voor een gemeenschappelijke aanpak van de problematiek toeneemt, (4) niet enkel diensten specifiek voor dak- en thuislozen maar ook laagdrempelige nabijheidsdiensten, buurtwerkingen, reguliere eerstelijnsdiensten en instellingen zijn betrokken.

2 Kwantitatief luik: de tellingsmethode

In deze paragraaf beschrijven we de tellingsmethode. We bespreken achtereenvolgens waarom we tellen, wie we tellen, wanneer we tellen en hoe we tellen. Dit hoofdstuk is gebaseerd op de instructies die de deelnemende organisaties ontvingen. In de *Handleiding dak- en thuislozentelling voor lokale besturen*⁵ wordt deze tellingsmethode uitvoerig omschreven.

In februari 2020 organiseerde LUCAS KU Leuven, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy in samenwerking met Stad Leuven reeds een telling in Leuven met deze telmethode. Op het einde van dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de aanpassingen aan de vragenlijst die gebruikt werd voor de Leuvense telling, op basis van de feedback van de deelnemende organisaties en het onderzoeksteam.

2.1 Waarom tellen we?

Een telling laat toe om op een gegeven moment de totale populatie van personen in een preciaire woonsituatie in kaart te brengen. Hierbij wordt een brede definitie gehanteerd (zie hieronder). Door ook profielkenmerken te bevragen, krijgen we een zicht op kenmerken van deze groep en kan een gericht beleid gevoerd worden om dak- en thuisloosheid ten gronde aan te pakken.

2.2 Wie tellen we?

We hanteren twee voorwaarden om een persoon te includeren in de telling: (1) de preciaire woonsituatie, (2) de link met Limburg.

2.2.1 Preciaire woonsituatie

Een preciaire woonsituatie wordt gedefinieerd aan de hand van ETHOS Light. Dak- en thuisloosheid wordt hierbij onderverdeeld in zes categorieën. Dreigende uithuiszetting wordt door de onderzoekers toegevoegd als zevende categorie. Hieronder worden de ETHOS Light categorieën en de categorie dreigende uithuiszetting weergegeven. We vragen alle diensten om de personen die ze kennen te screenen aan de hand van deze categorieën. Personen die zich in een van de onderstaande ETHOS Light categorieën van preciaire woonsituaties bevinden, worden meegeteld.

1. **In openbare ruimte.** Personen die leven in de publieke ruimte (op straat).
2. **In noodopvang.** Personen die verblijven in laagdrempelige en kortdurende opvang: de winter- of nachtopvang.

⁵ <https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications>.

3. **In opvang en tijdelijk verblijf.** Personen die in opvangcentra of tijdelijke huisvesting verblijven (verblijf duurt maximum één jaar): crisisopvang, residentiële opvang, begeleid wonen zonder eigen huurcontract en doorgangswoningen van een OCMW.
4. **In instelling.** Hieronder vallen twee situaties:
 - Instellingsverlaters: personen die binnen de maand volgend op de teldag (tot en met 30 november 2020) de instelling (respectievelijk de gevangenis, het algemeen ziekenhuis, het psychiatrisch ziekenhuis, de bijzondere jeugdzorg, LOI) verlaten zonder stabiele woonoplossing.
 - Personen die langer verblijven in de instelling door gebrek aan een stabiele woonoplossing (en dus de instelling reeds hadden moeten verlaten/zouden moeten verlaten voor 30 november 2020).
5. **In niet-conventionele ruimte.** Personen die wonen in een woonwagen, hut, garage, kraakpand, We tellen ook twee soorten woningen mee tot niet-conventionele ruimte:
 - Een kamer zonder huurcontract of overeenkomst.
 - Een kamer zonder toegang tot basisvoorzieningen in het gebouw zoals een badkamer en keuken. Bijvoorbeeld een persoon woont in een kamer boven een winkel en heeft geen kook- of douchemogelijkheden.
6. **Bij familie en vrienden.** Personen die tijdelijk inwonen bij familie en vrienden door gebrek aan huisvesting.
7. **Dreigende uithuiszetting.** Hieronder vallen vier categorieën:
 - Personen voor wie een vonnis tot gerechtelijke uithuiszetting is betekend en die de woning moeten verlaten binnen een maand (30 november 2020).
 - Personen die verplicht de woning moeten verlaten op basis van een beslissing onbewoonbaarheid binnen een maand (30 november 2020).
 - Personen die de woning verlaten op basis van een beslissing ongeschiktheid binnen een maand (30 november 2020).
 - Personen van wie de opzegtermijn is verlopen of verloopt binnen een maand (30 november 2020).

2.2.2 *Link met Limburg*

Naast het bevinden van de persoon in een van bovenstaande preciaire woonsituaties, moet er bovendien een link zijn met de provincie Limburg om de persoon mee te tellen. In volgende situaties wordt de persoon meegeteld:

- Persoon verblijft in Limburg.
Bijvoorbeeld: een koppel verblijft in het crisisopvangcentrum (CAW Limburg), een jonge man woont in bij zijn tante in Alken, een vrouw gedomicilieerd in Waregem verblijft een nacht in de nachtopvang van Hasselt.
- Persoon verblijft buiten Limburg maar heeft zijn/haar (laatste) domicilieadres in Limburg.

Bijvoorbeeld: een cliënt van OCMW Limburg verblijft in de vrouwenopvang in Tienen, een bezoeker bij het buurtcentrum werd uit huis gezet uit zijn woning in Genk en woont nu tijdelijk in bij een vriend in Landen.

Deze tweede voorwaarde kan impliceren dat we personen meetellen die niet actief begeleid worden door een OCMW binnen Limburg. Dit kan aangeduid worden in de vragenlijst. We bevragen ook de gemeente waar de persoon gedurende de teldag verbleef, zodat we ook cijfers tot op gemeentelijk niveau kunnen geven. Er zijn geen voorwaarden verbonden aan de duur van het verblijf in Limburg, wanneer de persoon één nacht in Limburg verblijft, wordt hij/zij meegeteld. Indien aan beide voorwaarden voldaan is (precaire woonsituatie en link met Limburg) wordt de vragenlijst ingevuld.

2.3 Wanneer tellen we?

We tellen op 30 oktober 2020. We brengen zo de verblijfsituatie in beeld van de dak- en thuisloze personen in de nacht van 29 op 30 oktober. Daarnaast bevragen we de verblijfplaats(en) op de twee weken die voorafgingen aan de telling. Het is voor de hulpverlener of medewerker van de dienst immers niet altijd mogelijk om de exacte verblijfplaats op de teldag te achterhalen maar men kan wel op de hoogte zijn van de verblijfplaats in de dagen die voorafgaan aan de telling. Aangezien de telling plaatsvond in een periode waarin de COVID19-maatregelen verstrengd werden (eind oktober 2020), was het voor de hulpverlener of medewerker van de dienst bovendien extra moeilijk om in contact te staan met de getelde persoon.

2.4 Hoe tellen we?

2.4.1 *Screening*

Elke organisatie dient de personen die ze kennen te screenen op basis van de precare woonsituatie en de link met Limburg. Voor de personen bij wie deze voorwaarden voldaan zijn, wordt een korte vragenlijst ingevuld.

2.4.2 *Vragenlijst*

Er wordt geteld aan de hand van een beknopte vragenlijst⁶. Naast de verblijfsituatie wordt in de vragenlijst gepeild naar enkele bijkomende gegevens. De vragen zijn gebaseerd op de Europese MPHASIS-richtlijnen, een grote Europese studie die een aantal richtlijnen formuleert voor het meten van dak- en thuisloosheid (MPHASIS, 2009).

De vragenlijst is beschikbaar via een online weblink. Papieren versies zijn eveneens beschikbaar, maar dienen daarna online via de weblink te worden ingegeven. Indien mogelijk vult de hulpverlener de

⁶ De vragenlijst is terug te vinden in de *Handleiding dak- en thuislozentelling voor lokale besturen* via <https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications>.

vragenlijst in samen met de getelde persoon⁷. Zo worden de personen geïnformeerd en zijn ze betrokken bij de telling. Het samen invullen zorgt er eveneens voor dat de resultaten correct en up-to-date zijn. Indien dit niet haalbaar of wenselijk is, vult de hulpverlener de vragenlijst zelf in. Bij een expliciete weigering van de persoon, wordt de vragenlijst niet ingevuld.

2.4.3 Voorbereidend werk

Voorafgaand aan de teldag op 30 oktober kan reeds volgend voorbereidend werk gebeuren door de deelnemende diensten:

- Op voorhand nagaan welke gasten of cliënten gekend zijn die dak- of thuisloos zijn volgens ETHOS Light en een link hebben met Limburg.
- Indien mogelijk deze doelgroep aanspreken over de telling. Hiervoor werden affiches met informatie over de telling uitgedeeld aan de deelnemende diensten.
- De vragenlijst reeds op voorhand (gedeeltelijk) invullen.

2.4.4 Dubbeltellingen

Hoe meer organisaties meetellen, hoe groter de kans op dubbeltellingen (bijvoorbeeld een man slaapt in de winteropvang en is OCMW-cliënt). Om deze dubbeltellingen te identificeren, maken we gebruik van een anonieme cliëntidentificator. Deze bestaat uit de eerste letter van de voornaam, de eerste letter van de achternaam en de laatste letter van de volledige achternaam. In combinatie met de leeftijd, het geslacht en de unieke cliëntidentificator kunnen we in het databestand de dubbeltellingen verwijderen. Van zodra de dubbeltellingen verwijderd zijn, wordt deze informatie verwijderd uit de dataset.

2.5 Aanpassingen vragenlijst Leuvense telling

Voor de teldag worden enkele infomomenten georganiseerd voor de deelnemende organisaties. Op basis van hun feedback wordt de vragenlijst verder toegespitst naar de Limburgse context. Ook wordt de vragenlijst aangepast op basis van overleg binnen het onderzoeksteam. Op deze manier streven we naar een uniforme vragenlijst voor zowel de telling in Limburg, Gent, Luik en Aarlen.

- Toevoeging bij ETHOS Light-categorie 4 in instelling: de mogelijkheid om personen mee te tellen die langer in een instelling verblijven omwille van een gebrek aan een stabiele woonoplossing.
- Toevoeging ETHOS Light-categorie 5 niet-conventionele ruimte, kraakpand: de mogelijkheid 'wil ik niet zeggen'.
- Toevoeging van de vraag naar de verblijfplaats van de voorbije twee weken op basis van de ETHOS Light-categorieën en de dreigende uithuiszetting. Op deze manier kan in beeld gebracht of de verblijfplaats van de getelde personen al dan niet varieert. Deze vraag werd eveneens opgenomen om tegemoet te komen aan de COVID-19-omstandigheden waardoor er mogelijk minder contact is met de doelgroep.

⁷ De vertrouwensrelatie met de persoon dient echter steeds te worden gerespecteerd en beschermd. Het is bijgevolg mogelijk dat het niet gewenst is om de vragenlijst (of delen ervan) samen met de persoon in te vullen.

- Toevoeging bij profielkenmerken: een vraag naar de exacte leeftijd van de persoon. Hierdoor wordt de unieke cliëntidentificator specifiekere waardoor het nagaan van dubbeltellingen verbeterd wordt.
- Toevoeging bij profielkenmerken: een vraag naar verblijfsdocumenten wegens de verschillen in mogelijke (beleids-)oplossingen afhankelijk van deze verblijfstitel en documenten.
- Toevoeging bij profielkenmerken: een vraag naar het instellingsverleden van de persoon (gevangenis, jeugdhulp of psychiatrisch ziekenhuis of centrum).
- Toevoeging bij profielkenmerken: de mogelijkheid 'met ouders zonder kinderen' en 'met ouders met kinderen' bij de vraag naar de samenstelling van het huishouden.
- Toevoeging bij profielkenmerken: een vraag naar het ontvangen van hulp en/of actieve begeleiding van een OCMW en een vraag naar het hebben van een referentieadres bij een OCMW.

2.6 Organisatie van de telling

Het succes van de telling is afhankelijk van het engagement van de lokale Limburgse organisaties. Zij komen in contact met onze doelgroep en zijn verantwoordelijk om de vragenlijsten in te vullen. Om hen te informeren en te motiveren, wordt een Impulsdag georganiseerd, gevolgd door zes infosessies om de diensten verder te informeren en te motiveren om mee te tellen.

De Impulsdag vond plaats op 28 september 2020, de infosessies op 5, 6 en 7 oktober 2020. De diensten worden verdeeld volgens de doelgroepen waarmee ze regelmatig in contact komen: 1) OCMW (twee sessies), 2) eerstelijnsdiensten, 3) instellingen, 4) laagdrempelige diensten en 5) politie en NMBS. Tijdens deze sessies wordt de vragenlijst en de daarbij horende handleiding toegelicht. Er is ook ruimte voor feedback op de vragenlijst. Deze feedback werd gebruikt om de handleiding en vragenlijst verder te verfijnen (zie 2.5 Aanpassing vragenlijst Leuvense telling).

Tijdens de weken voorafgaand aan de telling zijn de onderzoekers telefonisch en per e-mail beschikbaar voor verdere vragen. Na de teldag sturen de onderzoekers enkele herinneringen om de organisaties aan te moedigen om de vragenlijsten in te vullen.

2.7 Deelnemende Limburgse organisaties

Een 65-tal verschillende diensten namen deel aan de Limburgse telling. Tabel 1 toont een overzicht van het aantal ingestuurde vragenlijsten door de verschillende diensten. Sommige diensten hebben onder een andere dienst of koepelorganisatie geteld en staan dus niet individueel vermeld. De meerderheid van de vragenlijst werd ingestuurd door de verschillende OCMW's van de provincie en door CAW Limburg.

Tabel 1a. Deelnemende diensten en aantal vragenlijsten.

Deelnemende diensten	Aantal vragenlijsten
OCMW Limburg	728
CAW Limburg	172
Cabrio	19
zorGGroep Zin vzw	22
Stad Hasselt	29
Stad Tongeren	3
CM	4
LM Plus	2
vzw Thuiszorg de Eerste Lijn	2
SVK Het Scharnier	22
SVK Houtvast	5
SVK Maasland	1
SVK Midden-Limburg	22
SVK Noord Limburg	1
SVK SPWL	14
SW Kempisch Tehuis	5
SW Nieuw Dak	2
SHM Hacosi	1
SHM Kantonnale Bouwmaatschappij Beringen	3
Cordium	1
Reling Mobiel Herstelteams	11
OPZC Rekem	12
PAAZ Jessa Ziekenhuis	1
PZ Asster	42
Sint-Franciscusziekenhuis	4
Ziekenhuis Oost-Limburg	1
Afdeling Continuïteit en Toegang Limburg	1
Credohuis vzw JoLi	4
Ons Kinderhuis vzw	3
De Wiekslag	5
Dienst Ondersteuningsplan Limburg	3
Gevangenis Hasselt	4
Beschut Wonen De Overstap	1
vzw Bewust	1
Interlogestudios	7
Straathoekwerk	29
Straathoekverpleging	20
MSOC Limburg	9
Café Anoniem	3
vzw OnderOns	7
vzw SOMA	1
vzw Warm Hart	4

Tabel 1a. Deelnemende diensten en aantal vragenlijsten.

Deelnemende diensten	Aantal vragenlijsten
Sint-Vincentiusverenigingen	1
CIG De Zeshoek vzw	1
vzw Homie	4
CANO Jongerenwerking Pieter Simonon	6
Arktos vzw	2
NMBS	2
Lokale Politie	37
Onbekend	1
Totaal	1285

Er werden in totaal 1285 vragenlijsten ingediend. In een eerste fase van de analyse werden alle vragenlijsten nagekeken op dubbeltellingen aan de hand van de anonieme cliëntidentificator en op onvolledig ingevulde vragenlijsten of vragenlijsten waarbij cruciale informatie ontbrak. Het gaat dan om vragenlijsten waarbij de anonieme cliëntidentificator ontbrak en/of er geen informatie was ingevuld over de verblijfplaats van de persoon. Zonder deze informatie kan immers niet met zekerheid worden nagegaan of een persoon dubbel geteld wordt en of de persoon dak- of thuisloos is volgens de gehanteerde definitie.

De diensten vulden de vragenlijsten voornamelijk zelf in. Van alle vragenlijsten die werden behouden voor de analyse werd 14% samen met de persoon ingevuld en 86% enkel door de hulpverlener of medewerker van een dienst ingevuld.

Naast deze deelnemende diensten zijn er een aantal diensten die niet deelnamen aan de telling. Sommige diensten reageerden niet op de vraag om deel te nemen, andere organisaties gaven aan dat een deelname onmogelijk was wegens andere verplichtingen of tijdsgebrek. Nog andere diensten gaven aan over te weinig informatie te beschikken of niet in contact te staan met personen die volgens de gehanteerde definitie dak- of thuisloos zijn. Verder zorgde de COVID-19 pandemie ervoor dat sommige diensten moesten afhaken. Het kan zijn dat de personen waarmee deze diensten in contact komen door andere diensten gekend en meegeteld zijn. Maar het is ook mogelijk dat het werkelijke aantal dak- en thuisloze personen hoger ligt dan in dit onderzoek gerapporteerd wordt.

3 Kwalitatief luik: reflecties op de resultaten en casussen

Naast deze cijfers brengen we ook de verhalen achter de cijfers in beeld. Hiervoor organiseren we twee online focusgroepen waarbij we de deelnemende organisaties uitnodigen. De eerste resultaten van de telling worden gepresenteerd en de deelnemers worden gevraagd om feedback te geven en om de cijfers te interpreteren. Daarnaast krijgen de deelnemers na het feedbackmoment een uitnodiging om een beknopte online vragenlijst⁸ in te vullen waarin gevraagd wordt feedback te formuleren bij de resultaten en de opvallende en herkenbare resultaten te benoemen. Hiernaast biedt de vragenlijst de

⁸ De vragenlijst is terug te vinden in de *Handleiding dak- en thuislozentelling voor lokale besturen* via <https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications>.

mogelijkheid om enkele casussen te beschrijven van dak- of thuisloze personen waarmee ze in contact staan.

Hoofdstuk 3 De kwantitatieve resultaten

In dit hoofdstuk beschrijven we de kwantitatieve resultaten van de eerste dak- en thuislozentelling in Limburg. We bespreken het aantal getelde dak- en thuisloze personen en enkele profielkenmerken van deze groep. Vervolgens bekijken we enkele specifieke groepen en cijfers meer in detail.

1 Het aantal dak- en thuisloze personen

In de nacht van 29 op 30 oktober 2020 werden 932 personen geteld die dak- of thuisloos zijn en in de provincie Limburg verblijven. Er werden ook 285 minderjarige kinderen geteld die dezelfde preciaire verblijfplaats hebben als hun ouder(s). In totaal telden we dus 1217 dak- of thuisloze volwassenen en kinderen in Limburg. Tabel 2 geeft een overzicht van de verblijfplaats van deze volwassen en minderjarige kinderen op 30 oktober 2020.

Tabel 2. Verblijfplaats van dak- en thuisloze personen op 29-30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%	Aantal kinderen	%
1 In openbare ruimte	37	4,0	0	0,0
2 In noodopvang	11	1,2	0	0,0
3 In opvang en tijdelijk verblijf	197	21,1	86	30,2
4 In instelling	158	17,0	24	8,4
5 In niet-conventionele ruimte	87	9,3	11	3,9
6 Bij familie/vrienden	322	34,5	64	22,5
Totaal ETHOS Light	812	87,1	185	64,9
7 In woning met dreigende uithuiszetting	95	10,2	85	29,8
Onbekend	25	2,7	15	5,3
Totaal	932	100,0	285	100,0

De cijfers tonen dat de getelde personen in Limburg het vaakst bij *familie en vrienden*, in *opvang en tijdelijk verblijf* of in een *instelling* verbleven. Categorieën 1 tot 6 zijn de dak- en thuisloosheidscategorieën volgens de definitie van *ETHOS Light*. In totaal telden we 812 volwassenen en 185 minderjarige kinderen die dak- of thuisloos zijn volgens deze definitie. De categorieën 5 en 6 tonen de 409 *verborgen dak- en thuisloze personen*. De tabel leert ook dat het aantal zogenaamde *zichtbare* dak- en thuisloze personen, de personen die verblijven in de *openbare ruimte*, de *noodopvang* en de *tijdelijke opvang of verblijf*, slechts een kwart (245 personen) van het totale aantal getelde personen uitmaken. Voor 25 personen (3%) wordt *geen verblijfplaats* op 29-30 oktober 2020 genoteerd.

In wat volgt wordt dieper ingegaan op de verdeling van de volwassenen binnen elke verblijfs categorie. De verblijfssituatie van de minderjarige kinderen bespreken we verder in dit hoofdstuk.

1.1 In openbare ruimte

In de nacht van 29 op 30 oktober 2020 telden we 37 personen (4%) die in de *openbare ruimte* verbleven.

1.2 In noodopvang

Daarnaast telden we 11 personen (1%) die in de *noodopvang* in Limburg verbleven. De noodopvang biedt een bed voor een nacht of een weekend aan dak- of thuisloze personen. Deze opvang kan verlengd worden op vraag van een OCMW tot een maximum verblijf van zeven nachten. De noodopvang is voorzien tussen 20.30u en 8.30u. De Limburgse gemeenten en steden⁹ die een overeenkomst hebben met CAW Limburg kunnen beroep doen op deze noodopvang.

1.3 In opvang en tijdelijk verblijf

Er verbleven 197 personen (21%) in *opvang en tijdelijk verblijf*. Deze personen zijn volgens ETHOS thuisloos maar deze vorm van opvang heeft wel als doel dat deze personen doorstromen naar een duurzame woonoplossing. Deze opvangvorm is niet louter bedoeld voor personen in Limburg maar ook voor personen buiten de provincie. Tabel 3 toont in welke specifieke opvangcentra de getelde personen verbleven.

Tabel 3. Aantal volwassenen in opvang en tijdelijk verblijf op 29-30 oktober 2020.

	Frequenties	%
CAW Limburg Crisisopvang	15	7,6
CAW Limburg Begeleid Wonen	6	3,0
CAW Limburg Residentieel Opvangcentrum	110	55,8
CAW Limburg Vluchthuis	5	2,5
Doorgangswoning OCMW Limburg	36	18,3
CAW opvang buiten Limburg	5	2,5
Andere opvang buiten Limburg	2	1,0
Hotel, jeugdherberg	11	5,6
Ander	7	3,6
Totaal	197	100,0

Meer dan de helft van de personen in de categorie opvang en tijdelijk verblijf verbleef in een *residentieel opvangcentrum van CAW Limburg* (110 personen, 56%). Bijna een op vijf personen verbleef in een *doorgangswoning van OCMW Limburg* (36 personen, 18%). Een groep van 15 personen verbleef in *crisisopvang van CAW Limburg* (8%), 11 personen verbleven in een *hotel of jeugdherberg*, waaronder ook de interlogestudios (6%). Enkele personen verbleven in een programma *Begeleid Wonen van CAW Limburg* (6 personen, 3%) of in een *vluchthuis van CAW Limburg* (5 personen, 3%). Zeven personen verbleven in tijdelijke opvang *buiten Limburg* (4%). Voor zeven personen werd een *andere verblijfplaats* aangeduid. Deze personen verbleven in een katholieke vereniging (2 personen), een noodwoning van

⁹ Dit zijn Beringen, Dilsen-Stokkem, Genk, Hamont-Achel, Hasselt, Heusden-Zolder, Hoeselt, Lanaken, Leopoldsburg, Oudsbergen, Pelt, Peer, Riemst, Sint-Truiden en Tongeren.

beschut wonen (1 persoon), een doorgangswoning van een andere organisatie (1 persoon), een vereniging voor dak- en thuisloze jongeren (1 persoon) en een woonzorgcentrum (2 personen).

1.4 In instelling

Een groep van 158 personen (17%) verbleef in *een instelling* die ze 1) reeds hadden moeten verlaten maar er langer verblijven wegens een gebrek aan een woonoplossing of 2) die ze voor 30 november 2020 moeten verlaten en geen stabiele woonoplossing hebben. Tabel 4 toont de verdeling van deze groep over de verschillende soorten instellingen.

Tabel 4. Aantal volwassenen in een instelling op 29-30 oktober 2020.

	Frequenties	%
Gevangenis	22	14,0
Algemeen ziekenhuis	12	7,6
Psychiatrisch ziekenhuis	75	47,8
Jeugdhulp	6	3,8
Beschut Wonen	5	3,2
Lokaal Opvanginitiatief	36	22,9
Ander	1	0,6
Totaal	157	100,0

Ongeveer de helft van deze groep verbleef in een *psychiatrisch ziekenhuis* (75 personen, 48%). Anderen verbleven in een *Lokaal Opvanginitiatief* (36 personen, 23%), de *gevangenis* (22 personen, 14%), een *algemeen ziekenhuis* (12 personen, 8%), een *jeugdhulpvoorziening* (6 personen, 4%) of een woning van *Beschut Wonen* (5 personen, 3%). Een persoon verbleef in een *andere instelling* namelijk een residentieel revalidatiecentrum. Voor een persoon is deze informatie *onbekend*.

Tabel 5 geeft weer hoeveel personen deze instelling binnen de maand moeten verlaten en geen woonoplossing hebben en hoeveel personen langer in deze instelling verblijven wegens gebrek aan een woonoplossing. Ongeveer 70% behoort tot deze laatste groep en verblijft dus langer in de instelling wegens gebrek aan een andere woonoplossing (80 personen).

Tabel 5. Aantal volwassenen die instelling verlaten of er langer verblijven door gebrek aan een woonoplossing op 29-30 oktober 2020.

	Frequenties	%
Instelling verlaten binnen de maand zonder woonoplossing	35	30,4
Langer verblijf in instelling wegens gebrek aan woonoplossing	80	69,6
Totaal	115	100,0

1.5 In niet-conventionele ruimte

Een groep van 87 getelde personen (9%) verbleef in *een niet-conventionele ruimte*. De onderstaande tabel toont aan dat 35 personen verbleven in een *caravan, woonwagen of vakantiehuis zonder domicilie* (40%). Een groep van 17 personen verbleef in een *kraakpand* (20%). Anderen verbleven in een *garage* (9 personen, 10%), een *kamer zonder toegang tot basisvoorzieningen* zoals bijvoorbeeld een keuken of

badkamer (8 personen, 9%), een *kamer zonder huurcontract* (7 personen, 8%), een *auto of bestelwagen* (6 personen, 7%) of een *tent* (5 personen, 6%).

Tabel 6. Aantal volwassenen in niet-conventionele ruimte op 29-30 oktober 2020.

	Frequenties	%
Auto, bestelwagen	6	6,9
Tent	5	5,7
Garage	9	10,3
Kraakpand	17	19,5
Caravan, woonwagen, vakantiehuis zonder domicilie	35	40,2
Kamer zonder huurcontract	7	8,0
Kamer zonder toegang tot basisvoorzieningen	8	9,2
Totaal	87	100,0

1.6 Bij familie en vrienden

De grootste groep van de getelde dak- en thuisloze personen verbleef *bij familie en vrienden* wegens gebrek aan een andere woonoplossing. Het gaat om 322 personen of 35% van de getelde dak- en thuisloze personen.

1.7 Dreigende uithuiszetting

Er verbleven 95 personen *in een woning waar ze dreigen uit huis gezet te worden*, ten laatste op 30 november 2020 (10%). In tabel 7 staat de verdeling van deze groep volgens de reden van hun dreigende uithuiszetting.

Tabel 7. Aantal volwassenen die dreigen uit huis gezet te worden op 29-30 oktober 2020.

	Frequenties	%
Vonnis betekend	32	34,0
Onbewoonbaarheidsverklaring	9	9,6
Ongeschiktheidsverklaring	3	3,2
Opzegtermijn reeds verlopen	12	12,8
Opzegtermijn verloopt binnen de maand	38	40,4
Totaal	94	100,0

Voor een grote groep gaat het om een dreigende uithuiszetting wegens een *opzegtermijn die verloopt binnen de maand* (38 personen, 40%). Ongeveer een op drie dreigt uit de woning gezet te worden door een *betekend vonnis* (32 personen, 34%). Voor de andere personen gaat het om een *reeds verlopen opzegtermijn* (12 personen, 13%), een *onbewoonbaarheidsverklaring* (9 personen, 10%) of een *ongeschiktheidsverklaring* (3 personen, 3%). Voor een persoon is deze informatie *onbekend*. Een ongeschiktheidsverklaring houdt in dat de woning minstens een ernstig gebrek heeft dat de levensomstandigheden van de bewoner(s) negatief beïnvloedt, maar geen direct gevaar vormt voor de veiligheid of gezondheid. Een ongeschikt- en onbewoonbaarheidsverklaring houdt in dat er minstens sprake is van een gebrek dat menonwaardige levensomstandigheden veroorzaakt of dat een direct gevaar vormt voor de veiligheid of de gezondheid van de bewoner(s) (Vlaamse Overheid, 2020c).

1.8 Verblijfplaats 16-29 oktober 2020

Naast de verblijfplaats van 29 op 30 oktober 2020 wordt ook de *verblijfplaats tijdens de twee weken voor de teldag* in kaart gebracht: er wordt aangegeven waar de persoon verbleef in de periode 16 – 29 oktober 2020. Aangezien de verblijfplaats in deze periode kan variëren, kunnen meerdere opties aangeduid worden. Tabel 8 toont de verblijfsituatie van de getelde personen in de periode 16 – 29 oktober 2020.

Tabel 8. Verblijfplaats van volwassen dak- en thuisloze personen 16-29 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
1 In openbare ruimte	55	5,9
2 In noodopvang	16	1,7
3 In opvang en tijdelijk verblijf	198	21,3
4 In instelling	161	17,3
5 In niet-conventionele ruimte	103	11,1
6 Bij familie/vrienden	362	39,0
7 In woning met dreigende uithuiszetting	110	11,9
Onbekend	20	2,2
Totaal	928	100,0

Ook in deze periode verbleven de getelde personen het vaakst bij *familie en vrienden* (362 personen, 39%), in *opvang en tijdelijk verblijf* (198 personen, 21%) en in een *instelling* (161 personen, 17%).

1.9 Verblijfsituatie 29-30 oktober en 16-29 oktober 2020

Om na te gaan op welke verschillende verblijfplaatsen de getelde personen verbleven, vergelijken we de cijfers van hun verblijfplaats op 29-30 oktober met hun verblijfplaats(en) van 16-29 oktober. Tabel 9 toont de vergelijking van personen die in de periode van 16-29 oktober minstens één nacht in de *openbare ruimte* verbleven met hun verblijfplaats op 29-30 oktober.

Tabel 9. Verblijfplaats 16-29 oktober 2020 met verblijfplaats 29-30 oktober 2020.

	Verblijfplaats 29-30 oktober 2020	Verblijfplaats 16-29 oktober 2020 in openbare ruimte	
		Aantal volwassenen	%
1 In openbare ruimte		30	54,5
2 In noodopvang		2	3,6
3 In opvang en tijdelijk verblijf		2	3,6
4 In instelling		4	7,3
5 In niet-conventionele ruimte		7	12,7
6 Bij familie/vrienden		9	16,4
7 In woning met dreigende uithuiszetting		0	0,0
Onbekend		1	1
Totaal		55	100,0

In de periode 16-29 oktober 2020 telden we 55 personen die in de openbare ruimte verbleven. Dit aantal is beduidend hoger dan het aantal personen die op 29-30 oktober in de openbare ruimte verbleven. Van

deze 55 personen die in 16-29 oktober in de openbare ruimte verbleven, verbleven 30 personen (54,5%) ook in de nacht van 29 op 30 oktober 2020 in de openbare ruimte.

We bekijken dezelfde resultaten voor de groep personen die in de periode 16-29 oktober 2020 minstens één nacht in een niet-conventionele ruimte verbleven. Tabel 10 toont de vergelijking van personen die in de periode van 16-29 oktober minstens een nacht in een niet-conventionele ruimte verbleven met hun verblijfplaats op 29-30 oktober.

Tabel 10. Verblijfplaats 16-29 oktober 2020 met verblijfplaats 29-30 oktober 2020.

Verblijfplaats 29-30 oktober 2020		Verblijfplaats 16-29 oktober 2020: in een niet-conventionele ruimte	
		Aantal volwassenen	%
1	In openbare ruimte	2	1,9
2	In noodopvang	1	1,0
3	In opvang en tijdelijk verblijf	7	6,8
4	In instelling	4	3,9
5	In niet-conventionele ruimte	76	73,8
6	Bij familie/vrienden	8	7,8
7	In woning met dreigende uithuiszetting	1	1,0
	Onbekend	4	3,9
	Totaal	103	100,0

We telden 103 personen die in de periode 16-29 oktober in een niet-conventionele ruimte verbleven. De meerderheid van deze 103 personen verbleef ook op 29-30 oktober 2020 in een niet-conventionele ruimte: 76 personen (74%).

1.10 Aantal dak- en thuisloze personen per Limburgse gemeente

Tabel 11 toont per Limburgse gemeente hoeveel getelde dak- en thuisloze personen er verbleven in de nacht van 29-30 oktober. De meeste getelde personen verbleven in Hasselt (207 personen, 23%), Sint-Truiden (110 personen, 12%) en Genk (71 personen, 8%).

Tabel 11a. Aantal volwassenen per gemeente/stad op 29-30 oktober 2020.

Gemeente/stad	Aantal volwassenen	%
Alken	3	0,3
As	4	0,4
Beringen	32	3,5
Bilzen	46	5,1
Bocholt	19	2,1
Borgloon	2	0,2
Bree	10	1,1
Diepenbeek	9	1,0
Dilsen-Stokkem	6	0,7
Genk	71	7,8
Halen	4	0,4
Ham	15	1,7

Tabel 11b. Aantal volwassenen per gemeente/stad op 29-30 oktober 2020

Gemeente/stad	Aantal volwassenen	%
Hamont-Achel	12	1,3
Hasselt	207	22,8
Hechtel-Eksel	12	1,3
Heers	6	0,7
Herk-de-Stad	5	0,6
Heusden-Zolder	15	1,7
Hoeselt	12	1,3
Houthalen-Helchteren	16	1,8
Kinrooi	3	0,3
Lanaken	20	2,2
Leopoldsburg	8	0,9
Lommel	55	6,1
Lummen	6	0,7
Maaseik	10	1,1
Maasmechelen	38	4,2
Nieuwekerken	4	0,4
Oudsbergen	11	1,2
Peer	4	0,4
Pelt	20	2,2
Riemst	4	0,4
Sint-Truiden	110	12,1
Tessenderlo	16	1,8
Tongeren	21	2,3
Voeren	2	0,2
Wellen	4	0,4
Zonhoven	19	2,1
Zutendaal	2	0,2
Onbekend	43	4,7
Total	906	100,0

2 De profielkenmerken

2.1 Geslacht en leeftijd

De meerderheid van de getelde personen is *man* (624 personen, 67%). Ongeveer een op drie getelde personen is *vrouw* (305 personen, 33%), vijf personen zijn *X* (0,3%).

Tabel 12. Geslacht van de getelde dak- en thuisloze personen.

	Frequenties	Percentage
Man	624	67,0
Vrouw	305	32,7
X	5	0,3
Totaal	932	100,0

De verdeling van de *leeftijdscategorieën* toont een aanzienlijke groep jongvolwassenen: bijna een op vijf van alle getelde personen is 18 tot 25 jaar (175 personen, 19%). Meer dan de helft is jonger dan 40 jaar (515 personen, 55%). Ongeveer 8 procent is ouder dan 60 jaar, vier personen zijn ouder dan 80 jaar.¹⁰

Tabel 13. Leeftijd van de getelde dak- en thuisloze personen.

	Frequenties	Percentage
-18 jaar	6	0,6
18-25 jaar	175	18,8
26-29 jaar	81	8,7
30-39 jaar	253	27,1
40-49 jaar	208	22,3
50-59 jaar	132	14,2
60-69 jaar	62	6,7
70-79 jaar	7	0,8
+ 80 jaar	4	0,4
Onbekend	4	0,4
Totaal	932	100,0

Er vallen enkele verschillen op tussen de verschillende verblijfplaatscategorieën op 29-30 oktober en geslacht en leeftijd. De getelde mannen zijn in elke categorie de grootste groep en de grootste verschillen tussen mannen en vrouwen blijken bij verblijf in de openbare ruimte (87% personen die in openbare ruimte verbleven zijn man), in noodopvang (91%), in instelling (81%) en in niet-conventionele ruimte (75%). De verschillen zijn minder groot in opvang en tijdelijk verblijf (59%), bij familie en vrienden (63%) en bij woning met dreigende uithuiszetting (55%).

Voor de leeftijdscategorieën blijken de 40 tot 49-jarigen samen met de 50 tot 59-jarigen en de 60 tot 69-jarigen de grootste groepen bij de verblijfplaats in openbare ruimte (respectievelijk 22%, 22% en 17%). Bij de verblijfplaats in noodopvang vormen de 30 tot 39-jarigen (27%), 40 tot 49-jarigen (18%) en 50 tot 59-jarigen (27%) de grootste groepen. In opvang en tijdelijk verblijf zijn de 18 tot 25-jarigen (22%), 30 tot 39-jarigen (26%) en 40 tot 49-jarigen (23%) de grootste groepen. Dat is ook zo voor verblijf in een instelling (respectievelijk 19%, 27%, 19% en 16%). Voor de verblijfplaats in een niet-conventionele ruimte zijn de 30 tot 39-jarigen (22%), 40 tot 49-jarigen (29%) en 50 tot 59-jarigen (23%) de grootste groepen. Bij de verblijfplaats familie en vrienden zijn dat de 18 tot 25-jarigen (25%), 30 tot 39-jarigen

¹⁰ Er werden zes minderjarige personen geteld. Dat betekent dat er voor hen een vragenlijst werd ingevuld. Er werd besloten om deze personen toch te behouden in de analyse voor de volledigheid. Deze personen behoren niet tot de groep minderjarige kinderen, die verder in dit hoofdstuk besproken wordt.

(33%) en de 40 tot 49-jarigen (19%). Bij de laatste categorie, in woning met dreigende uithuiszetting, vormen de 30 tot 39-jarigen (28%) samen met de 40 tot 49-jarigen (30%) de grootste groepen.

2.2 Nationaliteit en geboorteland

Ongeveer 3 op 4 van de getelde dak- en thuisloze personen heeft de *Belgische nationaliteit* (76%). Ongeveer een kwart heeft een *andere nationaliteit* (23%). De meest voorkomende andere nationaliteiten zijn Nederland (47 personen, 5%), Afghanistan (15 personen, 2%), Syrië (14 personen, 2%), Marokko (12 personen, 1%), Turkije (11 personen, 1%), Irak (10 personen, 1%), Palestina (9 personen, 1%) en Polen (9 personen, 1%). Drie personen zijn *staatloos* en bij drie personen is de nationaliteit *onbekend*.

De meerderheid van de getelde personen is in *België* geboren (69%). De meest voorkomende andere geboortelanden zijn Nederland (38 personen, 4%), Marokko (19 personen, 2%), Turkije (19 personen, 2%). Voor 19 personen is hun geboorteland *onbekend*.

Wanneer de getelde dak- of thuisloze personen een andere nationaliteit dan de Belgische nationaliteit hebben, hebben ze het vaakst *permanent verblijfsrecht* (86 personen, 9%). Een groep van 75 personen heeft een *tijdelijk verblijfsrecht* (8%). Een tijdelijk verblijfsrecht is een verblijfsrecht dat beperkt is in de tijd en/of voorwaardelijk is. Het kan stopgezet worden als niet aan de voorwaarden is voldaan. De verblijfstitel van 19 personen is *in procedure* (2%), 18 personen verblijven *onwettig* in België (2%) en voor 19 personen is hun verblijfsstatuut *onbekend* (2%). Een verblijfstitel in procedure houdt in dat deze personen zich in een fase, gaande van het verzoek voor een verblijfsrecht tot de uiteindelijke beslissing, bevinden. Tijdens deze hangende procedure hebben deze personen geen wettig verblijf (Agentschap Integratie en Inburgering, 2020). Voor de personen met een andere nationaliteit dan de Belgische wordt ook naar de *verblijfsdocumenten* gevraagd¹¹. Hierbij kunnen meerdere antwoorden worden aangeduid. Tabel 14 toont de resultaten.

Tabel 14a. *Verblijfsdocumenten van de getelde niet-Belgen en staatloze personen.*

	Aantal volwassenen	%
A - Bewijs van inschrijving in het Vreemdelingenregister voor derdelanders - beperkte duur	45	20,9
B - Bewijs van inschrijving in het Vreemdelingenregister voor derdelanders - onbeperkte duur	19	8,8
C - Verblijfskaart voor gevestigde vreemdeling of voor Zwitser met (duurzaam) verblijf	6	2,8
D - Verblijfsvergunning voor langdurig ingezetene	0	0,0
E - Verklaring van inschrijving voor Unieburgers met verblijf van meer dan drie maanden	19	8,8
E+ - Verblijfskaart voor Unieburgers met duurzaam verblijf	31	14,4
F - Verblijfskaart voor derdelands familielid van Unieburger of Belg -procedure gezinshereniging	15	7,0

¹¹ Er werd gekozen voor de term verblijfsdocumenten als noemer (niet in juridisch-technische zin).

Tabel 14b. *Verblijfsdocumenten van de getelde niet-Belgen en staatloze personen.*

F+ - Duurzaam verblijfskaart voor derdelands familielid van Unieburger of Belg	10	4,7
H - Europese blauwe kaart voor hoogopgeleide werknemer	0	0,0
Attest van immatriculatie (oranje kaart)	17	7,9
Bijlage 3 – Aankomstverklaring voor derdelanders in kort verblijf	0	0,0
Bijlage 13 – Bevel om het grondgebied te verlaten	7	3,3
Bijlage 15 – Attest dat voorlopig het verblijf dekt	1	0,5
Bijlage 26 – Registratie asielaanvraag	7	3,3
Bewijs van aanmelding – Verzoek om internationale bescherming	1	0,5
Ontvangstbewijs artikel 9 bis – Humanitaire regularisatie, een machtiging tot verblijf voor meer dan 3 maanden ¹²	2	0,9
Ander	6	2,8
Onbekend	39	18,1
Totaal	215	100,0

Een op vijf getelde personen die niet de Belgische nationaliteit heeft, heeft een *verblijfsdocument A* (45 personen, 21%). Voor ongeveer een op vijf is deze informatie *niet gekend* (39 personen, 18%).

Bij sommige verblijfplaatscategorieën verschuiven deze verdelingen in nationaliteit en geboorteland. Er verbleven verhoudingsgewijs meer personen met een niet-Belgische nationaliteit in de openbare ruimte (41% personen die in de openbare ruimte verbleven hebben niet de Belgische nationaliteit), een instelling (29%) en een woning met dreigende uithuiszetting (34%). Verhoudingsgewijs verbleven er minder personen met een niet-Belgische nationaliteit in noodopvang (18%), in een niet-conventionele ruimte (15%) en bij familie en vrienden (18%). Deze resultaten zijn vergelijkbaar met de resultaten voor geboorteland: er verbleven verhoudingsgewijs meer personen die niet in België geboren zijn in de openbare ruimte (46%), in opvang en tijdelijk verblijf (35%) en in een woning met dreigende uithuiszetting (38%). Zij verbleven verhoudingsgewijs minder in noodopvang (18%), in een niet-conventionele ruimte (20%) en bij familie en vrienden (23%). De verdelingen verschuiven ook voor verblijfstitel bij personen met een andere nationaliteit dan de Belgische. Zo verbleven er in de openbare ruimte verhoudingsgewijs meer personen met een permanent verblijfsrecht (47%) en personen die onwettig verblijven in België (20%). In opvang en tijdelijk verblijf verbleven er meer personen met een tijdelijk verblijfsrecht (43%). In instelling verbleven er meer personen van wie hun verblijfstitel in procedure is (20%). In niet-conventionele ruimte verbleven er verhoudingsgewijs meer personen met een onwettig verblijf in België (31%). Verder verbleven er bij familie en vrienden meer personen met een permanent verblijfsrecht (46%).

2.3 Samenstelling huishouden

Het *huishouden* bestaat uit de personen met wie de dak- of thuisloze persoon een verblijfplaats deelt. Het gaat om de personen met wie de persoon samenleeft en om private huishoudens (bijvoorbeeld geen studentenhuizen). Wanneer een persoon tijdelijk bij familie en vrienden inwoont, behoren deze

¹² Bijlage 13 en artikel 9 bis zijn geen verblijfsdocumenten aangezien er geen verblijfsrecht aan gekoppeld is maar zijn in deze tabel opgenomen voor de volledigheid.

personen niet tot het huishouden aangezien het voor deze personen niet om een tijdelijke verblijfplaats gaat. Het gaat ook telkens om de feitelijke situatie, ongehuwde partners worden aangeduid als partners.

Bij de groep *minderjarige kinderen* onderscheiden we twee groepen: 1) de direct betrokken kinderen die zich in dezelfde woonsituatie bevinden als hun ouder(s) en 2) de indirect betrokken kinderen die zich niet in dezelfde woonsituatie bevinden als hun ouder(s). Het gaat telkens om de kinderen van de persoon en/of de kinderen van de partner van de persoon. Wanneer de persoon geen contact meer heeft met zijn/haar kinderen, wordt bij beide groepen geen kinderen aangeduid.

Tabel 15. Samenstelling huishouden van de getelde dak- en thuisloze personen.

	Frequenties	%
Alleenstaand zonder kinderen	547	58,7
Alleenstaand met direct betrokken kind(eren)	74	7,9
Alleenstaand met indirect betrokken kind(eren)	138	14,8
Met partner zonder kinderen	58	6,2
Met partner met kind(eren)	59	6,3
Met ouder(s) zonder kinderen	21	2,3
Met ouder(s) met kind(eren)	5	0,5
Ander familieverband zonder kinderen	15	1,6
Ander familieverband met kind(eren)	4	0,4
Onbekend	11	1,2
Totaal	932	100,0

Ongeveer twee op drie getelde dak- of thuisloze personen is *alleenstaand zonder kinderen* (547 personen, 59%). De tweede grootste groep zijn *alleenstaanden met indirect betrokken kind(eren)* (138 personen, 5%). Verder zijn er 74 personen *alleenstaande met direct betrokken kind(eren)* (8%). Ongeveer 13% leeft samen met een partner: 58 personen leven *samen met hun partner zonder kinderen* (6%), 59 personen leven *samen met hun partner en kind(eren)* (6%). Verder in dit hoofdstuk bespreken we de getelde personen met direct en indirect betrokken kind(eren) meer in detail.

Tabel 16. Aantal getelde dak- en thuisloze personen met minderjarige kinderen.

	Aantal personen met direct betrokken kinderen		Aantal personen met indirect betrokken kinderen	
	Frequenties	%	Frequenties	%
0	764	83,8	691	76,4
1	43	4,7	92	10,2
2	36	3,9	57	6,3
3	37	4,1	28	3,1
> 3	24	2,6	21	2,3
Onbekend	8	0,9	16	1,9
Totaal	899	100,0	901	100,0

De meerderheid van de getelde personen heeft *geen direct betrokken kinderen* (764 personen, 84%). Bij 140 personen is er minstens *een minderjarig kind direct betrokken* in de precare woonsituatie (15%). Bij 97 personen gaat het om minstens *twee direct betrokken kinderen* (11%). Voor acht personen is deze informatie *niet gekend* (1%).

Ongeveer 3 op 4 getelde personen heeft *geen indirect betrokken kinderen* (691 personen, 76%), ongeveer een op vijf heeft minstens *een indirect betrokken kind* (198 personen, 22%). Deze informatie is *niet gekend* voor 16 personen (2%).

De verdelingen van de samenstelling van het huishouden wijzigt in bepaalde verblijfplaatscategorieën. Verhoudingsgewijs verbleven er in de openbare ruimte meer alleenstaanden zonder kinderen (73% personen die in de openbare ruimte verbleven zijn alleenstaanden zonder kinderen). In noodopvang verbleven voornamelijk alleenstaanden zonder kinderen (91%). Verder verbleven er in opvang en tijdelijk verblijf verhoudingsgewijs meer alleenstaanden met direct betrokken kinderen (15%) en in een instelling verbleven er meer alleenstaanden zonder kinderen (73%). In een niet-conventionele ruimte verbleven er meer koppels zonder kinderen (12%) en bij familie en vrienden verbleven er meer alleenstaanden met indirect betrokken kinderen (20%). In een woning met dreigende uithuiszetting verbleven ten slotte meer alleenstaanden met direct betrokken kinderen (17%), koppels met kinderen (24%) en koppels zonder kinderen (13%).

2.4 Gezondheid

Tabel 17 toont de verdeling van *gezondheidsproblemen* van de getelde dak- en thuisloze personen. Er kunnen meerdere gezondheidsproblemen aangeduid worden. Aangezien de meeste vragenlijsten door een hulpverlener of medewerker van de dienst werden ingevuld zonder de aanwezigheid van de dak- of thuisloze persoon, gaat het steeds om een inschatting van deze gezondheidsproblemen.

Ongeveer een op vijf van de getelde dak- en thuisloze personen heeft *geen gezondheidsproblemen* (202 personen, 22%). Bij ongeveer twee op vijf personen is er sprake van (een vermoeden van) *psychische of psychiatrische problemen* (399 personen, 43%). Een groep van 345 personen kampt met (vermoedelijke) *verslavingsproblemen* (37%). Verder hebben 168 personen *chronische lichamelijke problemen* (18%), 101 personen een (vermoeden van een) *verstandelijke beperking* (11%) en 44 personen een *fysieke beperking* (5%). Bij 93 personen is hun gezondheidssituatie *onbekend* (10%). Negen personen kampen met *andere gezondheidsproblemen* (1%): stress (3 personen), epilepsie (1 persoon), gezondheidsproblemen vanwege frequent gebruik in het verleden (1 persoon), game-verslaving (1 persoon), oververmoeid (1 persoon), vermoeden van dementie (1 persoon) en eenzaamheid (1 persoon).

Tabel 17. *Gezondheidsproblemen van de getelde dak- en thuisloze personen.*

	Frequenties	%
Geen gezondheidsproblemen	202	21,9
Chronische lichamelijke problemen	168	18,2
Fysieke beperking	44	4,8
Verstandelijke beperking	101	11,0
Psychische/psychiatrische problemen	399	43,3
Verslavingsproblemen	345	37,4
Andere gezondheidsproblemen	9	1,0
Onbekend	93	10,1
Totaal	922	100,0

Een groep van 218 personen kampt zowel met een (vermoedelijke) psychische/psychiatrische problematiek als met een (vermoedelijke) verslavingsproblematiek. Bij 66 personen is er sprake van zowel (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen als van een (vermoeden van een) verstandelijke beperking. Een groep van 49 personen heeft zowel een (vermoeden van een) verstandelijke beperking als een (vermoeden van een) verslavingsproblematiek.

Er zijn enkele verschillen in de verdelingen van deze gezondheidsproblemen tussen de verschillende verblijfplaatscategorieën. Zo blijkt dat er in de noodopvang verhoudingsgewijs meer personen verbleven met chronische lichamelijke problemen (36% personen die in de noodopvang verbleven hebben chronische lichamelijke problemen), met (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen (64%) en met een (vermoeden van een) verslaving (55%). Verder verbleven er in een instelling verhoudingsgewijs meer personen met een (vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen (64%). Ten slotte verbleven er in een niet-conventionele ruimte meer personen met chronische lichamelijke problemen (25%).

2.5 Verleden in een instelling

Bij de vraag omtrent een *verleden verblijf in een instelling* kunnen meerdere instellingen aangeduid worden. Tabel 18 geeft de verdeling weer.

Een groep van 262 getelde personen heeft *geen* verleden verblijf in een van de opgesomde instellingen (29%). Ongeveer een op drie getelde personen verbleef ooit in een *psychiatrisch ziekenhuis of centrum* (298 personen, 32%). Een op vijf verbleef ooit in een *gevangenis* (191 personen, 21%), 88 personen verbleven ooit in een *jeugdhulpvoorziening* (10%). Voor ongeveer 1 op 4 getelde personen is deze informatie *onbekend* (220 personen, 24%). Vijftien personen verbleven in een *andere* instelling: residentieel revalidatiecentrum (7 personen), verslavingszorg (4 personen), VAPH (2 personen) en residentiële gezinshulp (2 personen).

Tabel 18. Verleden verblijf in een instelling van de getelde dak- en thuisloze personen.

	Frequenties	%
Geen verleden verblijf	262	28,5
Gevangenis	191	20,8
Jeugdhulp	88	9,6
Psychiatrisch ziekenhuis/centrum	298	32,4
Ander	15	1,6
Onbekend	220	23,9
Totaal	920	100,0

Deze verhoudingen wijzigen tussen de verschillende verblijfplaatscategorieën. In de openbare ruimte verbleven er verhoudingsgewijs meer personen die ooit in een gevangenis verbleven (36% personen die in de openbare ruimte verbleven, verbleven ooit in een gevangenis) en ooit in een psychiatrisch ziekenhuis of centrum verbleven (42%). In de noodopvang verbleven er meer personen die ooit in een gevangenis verbleven (36%), ooit in jeugdhulp verbleven (18%) en ooit in een psychiatrisch ziekenhuis of centrum verbleven (73%). Ten slotte verbleven er meer personen in een instelling die ooit in een gevangenis verbleven (28%) en ooit in een psychiatrisch ziekenhuis of centrum verbleven (51%).

2.6 Inkomensbronnen

Tabel 19 toont de mogelijke *inkomensbronnen* van de getelde dak- en thuisloze personen. Er kunnen meerdere inkomensbronnen worden aangeduid.

De meest voorkomende inkomensbronnen zijn een (*equivalent*) *leefloon* (245 personen, 26%) of een *ziekte- of invaliditeitsuitkering* (224 personen, 24%). De andere meest voorkomende inkomensbronnen zijn *vast of tijdelijk werk* (153 personen, 16%), *werkloosheidsuitkering* (120 personen, 13%). Een groep van 129 personen heeft echter *geen inkomen* (14%). Voor 16 personen wordt aangegeven dat ze (ook) *andere* inkomensbronnen hebben. Dit zijn alimentatie (2 personen), (eigen) kindergeld (11 personen), leefvergoeding voor personen onder elektronisch toezicht (2 personen), uitkering Nederland (1 persoon).

Tabel 19. *Inkomensbronnen van de getelde dak- en thuisloze personen.*

	Frequenties	%
Vast of tijdelijk werk	153	16,4
Werkloosheidsuitkering	120	12,9
Ziekte- of invaliditeitsuitkering	224	24,1
(Equivalent) Leefloon	245	26,3
Uitkering handicap (IVT-ITT)	32	3,4
Pensioen	35	3,8
Informeel inkomen	16	1,9
Geen inkomen	129	13,9
Ander	18	1,7
Onbekend	32	3,4
Totaal	931	100,0

In de openbare ruimte verbleven er verhoudingsgewijs meer personen zonder enig inkomen (30% personen die in de openbare ruimte verblijven hebben geen inkomen). In de noodopvang verbleven er meer personen met een ziekte- of invaliditeitsuitkering (46%), een pensioen (18%) en een informeel inkomen (9%). In opvang en tijdelijk verblijf verbleven er meer personen met een werkloosheidsuitkering (19%) en een (equivalent) leefloon (43%). Verder verbleven er in een instelling verhoudingsgewijs meer personen met een ziekte- of invaliditeitsuitkering (35%), een uitkering handicap (IVT – ITT), en personen zonder inkomen (24%). Ten slotte verbleven er meer personen in een woning met dreigende uithuiszetting met een werkloosheidsuitkering (19%).

2.7 Begeleiding van en referentieadres bij OCMW

Tabel 20 en 21 tonen of de getelde dak- of thuisloze personen *hulp en/of actieve begeleiding krijgen van een OCMW* en of ze al dan niet *een referentieadres* hebben bij een OCMW.

Ongeveer twee op drie getelde dak- of thuisloze personen krijgt *hulp* (bijvoorbeeld een leefloon of medische kaart) van een OCMW *en/of worden actief begeleid* door een OCMW. Voor de meeste gaat het om hulp of begeleiding van het OCMW in de gemeente waar ze de voorbije nacht verbleven (454 personen, 49%). Voor 157 personen gaat het om hulp of begeleiding van een OCMW in een andere gemeente, waarbij 16 personen hulp of begeleiding krijgen van een OCMW buiten Limburg. 260 getelde

personen ontvangen echter *geen hulp of begeleiding* (29%). Voor 49 personen is deze informatie *niet gekend* (5%).

Tabel 20. Hulp en/of actieve begeleiding van OCMW voor de getelde dak- en thuisloze personen.

	Frequenties	%
Ja, van/door het OCMW van de gemeente waar de persoon de voorbijaande nacht verbleef	454	49,3
Ja, van/door een OCMW van een andere gemeente	157	17,1
Neen	260	28,3
Onbekend	49	5,3
Totaal	920	100,0

De meerderheid van de getelde personen heeft *geen referentieadres*¹³ bij een OCMW (639 personen, 69%). 257 personen hebben wel *een referentieadres* bij een OCMW (28%), waarvan 174 personen in de stad of gemeente van het OCMW waar ze de vorige nacht verbleven (19%). Bijna alle personen die een referentieadres hebben bij een OCMW van een andere gemeente, hebben een referentieadres in een Limburgse stad of gemeente. Slechts een persoon heeft een referentieadres in een andere provincie. Voor 27 personen is deze informatie over het referentieadres *niet gekend* (3%).

Tabel 21. Referentieadres bij OCMW voor de getelde dak- en thuisloze personen.

	Frequenties	%
Ja, bij het OCMW van de gemeente waar de persoon de voorbijaande nacht verbleef	174	18,9
Ja, bij een OCMW van een andere gemeente	83	9,0
Neen	639	69,2
Onbekend	27	2,9
Totaal	923	100,0

Deze verdelingen wijzigen bij bepaalde verblijfplaatscategorieën. In de noodopvang en in opvang en tijdelijk verblijf verbleven er verhoudingsgewijs meer personen die hulp en/of begeleiding krijgen van een OCMW (respectievelijk 89% en 84%). Wat betreft referentieadres blijken personen die in de openbare ruimte, in noodopvang, in opvang en tijdelijk verblijf en in een niet-conventionele ruimte verbleven, verhoudingsgewijs vaker een referentieadres te hebben (respectievelijk 39%, 46%, 42% en 43%).

¹³ Om als dak- of thuisloze persoon een referentieadres te vragen aan een OCMW moet voldaan zijn aan de volgende voorwaarden: 1) dak- of thuisloos zijn, 2) niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister, 3) onvoldoende bestaansmiddelen hebben om zelf voor een woning te zorgen, 4) beroep doen op een OCMW voor dienstverlening. Personen met een onwettig verblijf komen niet in aanmerking. Meer informatie via <https://www.vlaanderen.be/referentieadres>.

3 Kenmerken van dak- en thuisloosheid

3.1 Aanleiding(en) voor dak- en thuisloosheid

Er zijn verschillende *aanleidingen* mogelijk voor het verlies van woonzekerheid. We geven een overzicht in tabel 22. Er kunnen meerdere aanleidingen tegelijkertijd aangeduid worden.

Tabel 22. *Aanleiding verlies woonzekerheid van de getelde dak- en thuisloze personen.*

	Frequenties	%
Relatieproblemen	212	22,9
Conflict met familie/vrienden	188	20,3
Actie van de huisbaas: uithuiszetting	210	22,7
Actie van de huisbaas: verkoop, renovatie	55	5,9
Ongeschikte/onbewoonbare woning	59	6,4
Einde van de huurovereenkomst	49	5,3
Psychische problematiek	193	20,8
Verslaving	186	20,1
Werkloosheid	47	5,1
Financiële redenen	167	18,0
Ontslag uit een instelling	98	10,6
Geweld	52	5,6
Immigratie	30	3,2
Overmacht	17	1,8
Overlijden	9	1,0
Ander	79	8,5
Onbekend	39	4,2
Totaal	927	100,0

De meest voorkomende aanleidingen voor het verlies van woonzekerheid zijn *relatieproblemen* (23%), *uithuiszetting door huisbaas* (23%), *psychische problematiek* (21%), *conflict met familie of vrienden* (20%) en *verslaving* (20%). Voor 39 personen is de aanleiding *niet gekend* (4%). Voor ongeveer 9% (79 personen) wordt een *andere* aanleiding gegeven: detentie / gevangenis (22 personen), einde van asielpcedure / einde recht op opvang van Fedasil (19 personen), geen vast verblijf / zwervend bestaan (5 personen), bewuste keuze (5 personen), verhuis (4 personen), overlast (4 personen), einde opvang (3 personen), einde opvang wegens conflict met opvang (2 personen), problemen met domicilie (2 personen), medische problematiek (2 personen), actie van de bewindvoerder (1 persoon), conflict met burens (1 persoon), gerechtelijk onderzoek naar de huisbaas (1 persoon), lichamelijke problemen (1 persoon), misbruik (1 persoon), onveiligheid in de woning (1 persoon), opname en zelfverwaarlozing (1 persoon), opname PAAZ (1 persoon), studeren (1 persoon) en woning verzegeld na moord (1 persoon).

Tussen de verschillende verblijfplaatscategorieën wijzigen deze verdelingen voor sommige aanleidingen. Zo verbleven er in de openbare ruimte verhoudingsgewijs meer personen die dak- en thuisloos zijn wegens immigratie (11% personen die in de openbare ruimte verbleven, verloren hun woonzekerheid wegens immigratie) en in de noodopvang meer personen die dak- en thuisloos zijn wegens relatieproblemen (46%), conflict met familie en vrienden (27%), psychische problematiek (46%), werkloosheid (18%), verslaving (46%) en ontslag uit een instelling (18%). In de opvang voor thuislozen

en tijdelijk verblijf verbleven er verhoudingsgewijs meer personen die dak- en thuisloos zijn wegens relatieproblemen (31%), conflict met familie of vrienden (26%) en geweld (11%) en in een instelling verbleven er meer personen wegens een psychische problematiek (36%), verslaving (26%) of een ontslag uit een instelling (19%). Verder verbleven er verhoudingsgewijs meer personen in een niet-conventionele ruimte die dak- of thuisloos zijn wegens een psychische problematiek (26%) en bij familie en vrienden meer personen wegens relatieproblemen (32%). Ten slotte verbleven er meer personen in een woning met dreigende uithuiszetting die dak- of thuisloos zijn vanwege een uithuiszetting door de huisbaas (48%), wegens renovatie of verkoop door de huisbaas (25%), einde van de huurovereenkomst (13%) en ongeschikte en onbewoonbare woning (16%).

3.2 Duur van dak- en thuisloosheid

Vervolgens brengen we ook de *duur* van de dak- en thuisloosheid in kaart. Uit de telling blijkt dat meer dan de helft zich in een dak- of thuisloze situatie bevinden die korter dan een jaar duurt. Daarvan zijn 258 personen *minder dan drie maanden* dak- of thuisloos (28%) en 247 personen *vier tot elf maanden* dak- of thuisloos (27%). Ongeveer een op vijf getelde personen is langer dan een jaar dak- of thuisloos: 176 personen (19%) zijn *een tot twee jaar* dak- of thuisloos. Een groep van 143 personen bevindt zich al *langer dan twee jaar* in deze dak- of thuisloze situatie (15%). Ongeveer 3% heeft momenteel *nog een woonplaats* (30 personen) maar dreigt uit huis gezet te worden. Voor 73 personen is de duur van hun dak- of thuisloze situatie *onbekend* (8%).

Tabel 23. Duur van dak- en thuisloosheid van de getelde dak- en thuisloze personen.

	Frequenties	%
Minder dan drie maanden	258	27,8
Vier tot elf maanden	247	26,6
Een tot twee jaar	176	19,0
Meer dan twee jaar	143	15,4
Er is nog een woonplaats	30	3,2
Onbekend	73	7,9
Totaal	927	100,0

Ook hier verschuiven deze verdelingen voor de sommige verblijfplaatscategorieën. Er blijken verhoudingsgewijs meer personen in de openbare ruimte te verblijven die een tot twee jaar (24% personen die in de openbare ruimte verbleven, zijn een tot twee jaar dak- of thuisloos) en langer dan twee jaar (27%) dak- of thuisloos zijn. In de noodopvang is dit ook zo en verbleven er meer personen die een tot twee jaar (27%) of langer dan twee jaar (27%) dak- of thuisloos zijn. In opvang en tijdelijk verblijf zijn er verhoudingsgewijs meer personen die vier tot elf maanden (36%) en een tot twee jaar (25%) dak- of thuisloos zijn, in een instelling meer personen die langer dan twee jaar (21%) dak- of thuisloos zijn. Ten slotte verbleven er verhoudingsgewijs meer personen in een niet-conventionele ruimte die langer dan twee jaar dak- of thuisloos zijn (29%), bij familie en vrienden die minder dan drie maanden dak- of thuisloos zijn (38%) en in een woning met dreigende uithuiszetting die minder dan drie maanden dak- of thuisloos zijn (35%) of die nog een woonplaats hebben (32%).

4 Enkele groepen uitgelicht

In het vervolg van dit hoofdstuk bespreken we enkele specifieke groepen. We starten met de direct betrokken kinderen. In de andere groepen werken we aan de hand van bivariate analyses. We bespreken enkel de statistisch significante resultaten waarbij we een p-waarde kleiner dan 0,05 als significant beschouwen. Dit betekent dat er een statistisch vastgesteld verschil is. Niet significante resultaten worden niet opgenomen in dit rapport.

4.1 Betrokken minderjarige kinderen

Zoals eerder aangegeven bekeken we per volwassen persoon ook het aantal minderjarige kinderen. Dat kunnen direct betrokken kinderen (kinderen die hun woonsituatie delen met hun ouder) of indirect betrokken kinderen (kinderen die ergens anders verblijven dan hun ouder) zijn. In totaal gaat het om minstens¹⁴ 645 minderjarige kinderen, waarvan minstens 285 *direct betrokken* kinderen en minstens 360 *indirect betrokken* kinderen. Er zijn 140 dak- of thuisloze personen geteld met minstens één direct betrokken kind en 198 personen met minstens één indirect betrokken kind.

4.1.1 Verblijfplaats 29-30 oktober 2020 van de direct betrokken minderjarige kinderen

Bij 141 getelde dak- en thuisloze personen (14%) zijn er minderjarige kinderen direct betrokken bij de woonsituatie. Tabel 24 toont de verblijfsituatie van deze kinderen in de nacht van 29 op 30 oktober 2020.

Tabel 24. Verblijfplaats direct betrokken minderjarige kinderen op 29-30 oktober 2020.

	Aantal kinderen	%
1 In openbare ruimte	0	0,0
2 In noodopvang	0	0,0
3 In opvang en tijdelijk verblijf	86	30,2
4 In instelling	24	8,4
5 In niet-conventionele ruimte	11	3,9
6 Bij familie/vrienden	64	22,5
Totaal ETHOS LIGHT	185	64,9
7 In woning met dreigende uithuiszetting	85	29,8
Onbekend	15	5,3
Totaal	285	100,0

Die nacht verbleven er geen kinderen met hun ouder(s) in *de openbare ruimte* of in *noodopvang*. De grootste groep kinderen verbleef samen met hun ouder(s) in *opvang en tijdelijk verblijf* (86 kinderen, 30%). Verder verbleven 24 kinderen samen met hun ouder(s) (8%) in *een instelling* en 11 kinderen verbleven samen met hun ouder(s) (4%) in een *niet-conventionele ruimte*. Een groep van 64 kinderen

¹⁴ Het aantal *direct* en *indirect betrokken kinderen* wordt bevraagd met antwoordmogelijkheden '0', '1', '2', '3', 'meer dan 3' en 'onbekend'. Wanneer er geantwoord wordt met 'meer dan 3' tellen we 4 kinderen aangezien we niet met zekerheid weten om hoeveel kinderen het gaat. Bijgevolg is het mogelijk dat het aantal direct betrokken kinderen en het indirect betrokken kinderen in realiteit hoger liggen dan deze cijfers aantonen.

(23%) verbleef samen met hun ouder(s) *bij familie en vrienden* wegens gebrek aan een andere woonoplossing. Ten slotte verbleven 85 kinderen samen met hun ouder(s) (30%) in *een woning* die ze ten laatste op 30 november 2020 moeten verlaten. Voor 15 direct betrokken kinderen (5%) was de verblijfplaats op 29-30 oktober *onbekend*.

De grootste groep kinderen verbleef met hun ouder(s) in *opvang en tijdelijk verblijf*. Binnen deze groep verbleef de grootste groep in een *doorgangswoning van OCMW* (36 kinderen, 42%). Er verbleven 30 kinderen in een *residentieel opvangcentrum van CAW Limburg* (35%), 10 kinderen in een *vluchthuis van CAW Limburg* (12%), 9 kinderen in *CAW opvang buiten Limburg* (10%) en een kind in *andere opvang en tijdelijk verblijf*.

De tweede grootste groep kinderen verbleef in een *woonsituatie van dreigende uithuiszetting*. De meeste kinderen verbleven in een woning waarvan de *opzegtermijn verlopen* is (17 kinderen) of *zal verlopen* voor 30 november (17 kinderen) of waarvan het *vonnis betekend* is (16 kinderen). Verder verbleven 8 kinderen in een woning die *onbewoonbaar* werd verklaard.

Er verbleven 24 kinderen bij hun ouder(s) in *een instelling*. Binnen deze groep kinderen verbleven twee kinderen in de *gevangenis* (8%), een kind verbleef met zijn/haar ouder(s) in de *jeugdhulp* (4%), een kind verbleef met zijn/haar ouder(s) in een *woning van Beschut Wonen* (4%). De overige 20 kinderen verbleven in *een LOI* (83%).

Een groep van elf kinderen verbleef in een *niet-conventionele ruimte*. Specifieker verbleef een kind in een *garage* en een kind in een *kamer zonder huurcontract*. De overige negen kinderen verbleven in een *caravan, woonwagen of vakantiehuis zonder domicilie*.

4.1.2 Enkele profielkenmerken van direct betrokken minderjarige kinderen

Meer dan de helft van de dak- of thuisloze personen met direct betrokken kinderen heeft een andere nationaliteit dan de Belgische (76 personen, 54%). Meer dan de helft is bovendien niet in België geboren (57%). De meest voorkomende geboortelanden van deze ouders zijn Marokko (9 personen, 6%), Syrië (9 personen, 6%), Nederland (7 personen, 5%), Afghanistan (5 personen, 4%) of het geboorteland is onbekend (7 personen, 5%). De meeste ouders die niet de Belgische nationaliteit hebben, verblijven in België met een tijdelijk verblijfsrecht (31 personen, 42%) of een permanent verblijfsrecht (23 personen, 31%). Het verblijfsrecht van vijf ouders (7%) is in procedure, zeven ouders verblijven onwettig in België (9%). Voor negen ouders is hun verblijfsstatuut niet gekend (12%).

De helft van de ouders zijn alleenstaand met kinderen (73 personen, 52%), ongeveer twee op vijf verblijft samen met kinderen met een partner (58 personen, 41%). De grootste groep heeft geen indirect betrokken kinderen (93 personen, 72%).

Bijna een op vijf ouders kampen met (vermoedelijke) psychische/psychiatrische problemen (27 personen, 19%). Tien ouders kampen met een (vermoedelijke) verslaving (7%). Meer dan een op drie ouders hebben geen enkele gezondheidsproblemen (37%). Ongeveer de helft van de ouders verbleef ooit in een instelling (71 personen, 52%).

Ongeveer een op drie ouders hebben een inkomen uit vast/tijdelijk werk (41 personen, 29%) en/of een inkomen via een (equivalent) leefloon (46 personen, 33%). Een groep van 18 ouders heeft geen inkomen (13%).

De grootste groep dak- of thuisloze personen met direct betrokken kinderen is minder dan drie maanden dak- of thuisloos (49 personen, 35%). Ongeveer een op drie is gedurende een periode van 4 tot 11 maanden dak- of thuisloos (43 personen, 31%). Voor 14 ouders is er nog een woonplaats (10%). Maar 13 ouders zijn tussen 1 tot 2 jaar (9%) en 7 ouders zijn langer dan twee jaar (5%) dak- of thuisloos.

Ten slotte krijgen twee op vijf ouders geen hulp en/of actieve begeleiding van een OCMW (30 personen, 21%). De meeste ouders hebben geen referentieadres bij een OCMW (117 personen, 84%).

4.1.3 Enkele profielkenmerken van indirect betrokken minderjarige kinderen

De meerderheid van de dak- of thuisloze personen met indirect betrokken kinderen heeft de Belgische nationaliteit (158 personen, 82%) en werd in België geboren (143 personen, 75%). De meest voorkomende andere geboortelanden van deze ouders zijn Nederland (6 personen, 3%), Marokko (4 personen, 2%), Turkije (4 personen, 2%), Polen (3 personen, 2%) en Servië (3 personen, 2%) of hun geboorteland is onbekend (4 personen, 2%). De meeste ouders die niet de Belgische nationaliteit hebben, verblijven in België met een permanent verblijfsrecht (13 personen, 41%) of een tijdelijk verblijfsrecht (12 personen, 38%).

De meerderheid van de ouders zijn alleenstaande met enkel indirect betrokken kinderen (138 personen, 72%). Een groep van 22 ouders is alleenstaande met ook direct betrokken kinderen (22 personen, 12%). De meerderheid heeft echter geen direct betrokken kinderen (154 personen, 82%).

Meer dan twee op vijf ouders met indirect betrokken kinderen kampt met (vermoedelijke) psychische/psychiatrische problemen (84 personen, 44%) en/of een (vermoedelijke) verslaving (77 personen, 41%). Een op vijf heeft geen enkele gezondheidsproblemen (42 personen, 22%).

Bijna een op vier ouders ontvangt een (equivalent) leefloon (44 personen, 23%). Ongeveer een op vijf ouders heeft een inkomen uit vast/tijdelijk werk (37 personen, 19%) en/of een werkloosheidsuitkering (35 personen, 18%). Een op drie krijgt een ziekte- of invaliditeitsuitkering (55 personen, 29%). Een groep van 21 ouders heeft geen inkomen (11%).

Meer dan de helft van de ouders met indirect betrokken kinderen is minder dan een jaar dak- of thuisloos. Ongeveer een op drie is minder dan drie maanden dak- of thuisloos (58 personen, 30%) en ongeveer een op drie is vier tot elf maanden dak- of thuisloos (61 personen, 32%). Een groep van 30 ouders is langer dan twee jaar dak- of thuisloos (16%).

Bijna drie op vier ouders krijgt hulp en/of begeleiding van een OCMW (137 personen, 72%). Meer dan de helft heeft geen referentieadres bij een OCMW (116 personen, 61%).

4.2 Dak- en thuisloze vrouwen

We telden 305 dak- of thuisloze volwassen vrouwen in Limburg, een groep van ongeveer 33% van alle getelde volwassen personen. In wat volgt vergelijken we telkens de getelde vrouwen met de getelde mannen.

4.2.1 Verblijfplaats 29-30 oktober 2020

Deze dak- of thuisloze vrouwen verbleven op 29 – 30 oktober 2020 vaker dan dak- of thuisloze mannen in opvang en tijdelijk verblijf (26% vrouwen tegenover 19% mannen), bij familie en vrienden (39%

tegenover 32%) of in een woning met dreigende uithuiszetting (14% tegenover 8%). De getelde vrouwen verbleven minder dan de getelde mannen in de openbare ruimte (2% tegenover 5%), in een instelling (10% tegenover 20%) of in een niet-conventionele ruimte (7% tegenover 10%).

4.2.2 Profielkenmerken

De getelde dak- of thuisloze vrouwen hebben vaker dan de getelde dak- of thuisloze mannen *een andere nationaliteit* dan de Belgische (28% vrouwen tegenover 22% mannen) en zijn vaker *niet in België geboren* (36% tegenover 25%).

De dak- of thuisloze vrouwen verblijven vaker *met kinderen*. Ze zijn minder vaak alleenstaand zonder kinderen (42% tegenover 67%). Ze zijn vaker alleenstaand met kinderen (20% tegenover 2%) en vaker alleenstaand met indirect betrokken kinderen (16% tegenover 14%). Ze wonen vaker met een partner zonder kinderen (8% tegenover 5%) en ook vaker met een partner met kind(eren) (7% tegenover 6%). Ze wonen ten slotte ook vaker in een ander familieverband, al dan niet met kinderen (3% tegenover 2%) dan de getelde mannen.

Hierbij aansluitend hebben de getelde vrouwen minder *geen direct betrokken kinderen* dan de getelde mannen (70% tegenover 91%). Ze hebben vaker een (8% tegenover 3%), twee (8% tegenover 2%) of drie kinderen (8% tegenover 2%) dan de getelde mannen. De getelde vrouwen hebben daarnaast minder *geen indirect betrokken kinderen* dan de getelde mannen (71% tegenover 79%) en hebben vaker een (15% tegenover 8%) of meer dan drie indirect betrokken kinderen (4% tegenover 2%) dan de getelde mannen.

Op vlak van *gezondheidsproblemen* verschillen de getelde vrouwen met de getelde mannen wat betreft verslavingsproblemen: vrouwen kampen minder met (vermoedelijke) verslavingsproblemen dan mannen (29% tegenover 42%).

Ook voor *verleden verblijf in een instelling* zijn er verschillen. De getelde vrouwen verbleven minder ooit in een gevangenis (8% tegenover 27%) en minder in een psychiatrisch ziekenhuis of centrum (26% tegenover 36%) dan de getelde mannen. Ze verbleven vaker niet in een van de opgesomde instellingen dan de getelde mannen (35% tegenover 25%). Deze informatie is vaker onbekend voor de getelde vrouwen dan voor de getelde mannen (28% tegenover 22%).

Wat betreft *inkomensbronnen* blijken de getelde vrouwen vaker dan de getelde mannen een (equivalent) leefloon (33% tegenover 23%) en een andere inkomensbron (3% tegenover 1%) te ontvangen.

De getelde vrouwen krijgen vaker *hulp en/of een actieve begeleiding van een OCMW* dan de getelde mannen (75% tegenover 68%). Ze hebben daarentegen vaker *geen referentieadres bij een OCMW* (80% tegenover 68%).

4.2.3 Kenmerken dak- en thuisloosheid

De *aanleiding voor de dak- of thuisloze situatie* is bij getelde vrouwen vaker vanwege relatieproblemen (34% vrouwen tegenover 18% mannen), vaker vanwege conflict met familie of vrienden (28% tegenover 17%), vaker vanwege geweld (9% tegenover 4%) en minder vanwege werkloosheid (2% tegenover 6%), verslaving (15% tegenover 22%), een ontslag uit een instelling (5% tegenover 13%), of vanwege een

andere aanleiding (5% tegenover 10%). De aanleiding is vaker onbekend bij de getelde mannen dan bij de getelde vrouwen (2% tegenover 6%).

De getelde vrouwen zijn *minder lang dak- of thuisloos* dan de getelde mannen. Ze zijn vaker minder dan drie maanden (37% tegenover 23%) of tussen vier en elf maanden (31% tegenover 25%) dak- of thuisloos. De getelde mannen zijn vaker een tot twee jaar (20% tegenover 16%) en langer dan twee jaar dak -of thuisloos (19% tegenover 9%). De getelde mannen hebben minder vaak nog een woonplaats dan de getelde vrouwen (3% tegenover 4%) en de duur van hun dak- of thuisloosheid is vaker niet gekend (10% tegenover 3%).

4.3 Dak- en thuisloze jongvolwassenen

De jongvolwassenen zijn personen tussen 18 en 25 jaar. We telden 175 jongvolwassen dak- of thuisloze personen in Limburg. Ongeveer een op vijf van alle getelde personen zijn jongvolwassen (19%). Bij de onderstaande resultaten vergelijken we telkens deze groep jongvolwassenen met de andere meerderjarige dak- en thuisloze personen (26 tot +80 jaar).

4.3.1 *Verblijfplaats 29-30 oktober 2020*

De getelde jongvolwassenen verbleven in de nacht van 29 op 30 oktober iets minder vaak in een openbare ruimte dan de dak- en thuisloze personen die 26 jaar of ouder zijn (3% jongvolwassenen tegenover 4% 26 tot +80-jarigen). De jongvolwassenen verbleven vaker in opvang en tijdelijk verblijf (25% tegenover 20%) of bij familie en vrienden (45% tegenover 32%). Deze groep verbleef minder in een niet-conventionele ruimte (3% tegenover 11%) en minder in een woning met dreigende uithuiszetting (5% tegenover 12%). Samengevat verbleef bijna de helft van de jongvolwassenen tijdelijk bij familie en vrienden wegens een gebrek aan een andere woonoplossing.

4.3.2 *Profielkenmerken*

Er zijn ook verschillen in de *samenstelling van het huishouden*. De getelde jongvolwassenen zijn vaker alleenstaand zonder kinderen dan de getelde 26 tot +80-jarigen (68% jongvolwassenen tegenover 57% 26 tot 80+-jarigen), wonen vaker met ouder(s) zonder of met kinderen (8% tegenover 1%) en wonen vaker in een ander familieverband zonder of met kinderen (4% tegenover 2%). Ze zijn minder vaak alleenstaand met kinderen (3% tegenover 9%), alleenstaand met indirect betrokken kinderen (6% tegenover 17%) en minder samen met een partner met kinderen (3% tegenover 7%). Jongvolwassenen hebben vaker geen *indirect betrokken kinderen* dan 26 tot +80-jarigen (95% tegenover 87%).

Ook *gezondheidsproblemen* variëren tussen beide groepen. De getelde jongvolwassenen hebben minder chronische lichamelijke problemen dan oudere dak- of thuisloze personen (7% tegenover 21%). Ze kampen minder vaak met een (vermoedelijke) verslaving (25% tegenover 41%). Bij de groep jongvolwassen is er vaker sprake van een (vermoeden van een) verstandelijke beperking (18% tegenover 9%). Jongvolwassenen hebben vaker geen gezondheidsproblemen dan oudere dak- en thuisloze personen (35% tegenover 19%).

Het *verleden verblijf in een instelling* verschilt tussen jongvolwassenen en oudere dak- of thuisloze personen. Jongvolwassenen verbleven minder ooit in een gevangenis (12% tegenover 23%) of ooit in

een psychiatrisch ziekenhuis of centrum (23% tegenover 35%). Deze jongvolwassen verbleven echter vaker ooit in jeugdhulp (29% tegenover 5%) of in een andere instelling (5% tegenover 2%).

Er zijn ook verschillen in hun *inkomensbronnen*. De getelde jongvolwassenen krijgen minder vaak een ziekte-of invaliditeitsuitkering dan 26 tot 80+-jarige dak- of thuisloze personen (6% tegenover 28%). Ze krijgen vaker dan deze groep een (equivalent) leefloon (47% tegenover 22%) en hebben vaker een ander inkomen (6% tegenover 1%). De jongvolwassenen hebben vaker geen inkomen (18% tegenover 13%).

Jongvolwassenen hebben ten slotte minder vaak een *referentieadres bij een OCMW* dan 26 tot 80+-jarigen (19% tegenover 31%).

4.3.3 Kenmerken van dak- en thuisloosheid

Er zijn enkele verschillen in de *aanleiding* voor beide groepen. Jongvolwassenen zijn minder vaak dak- of thuisloos vanwege een uithuiszetting door de huisbaas (15% jongvolwassenen tegenover 25% 26 tot 80+-jarigen), vanwege een ongeschikte of onbewoonbare woning (3% tegenover 7%), vanwege relatieproblemen (17% tegenover 25%) of vanwege een verslaving (14% tegenover 22%). Ze zijn vaker dak- of thuisloos vanwege conflict met familie of vrienden (45% tegenover 14%) of vanwege ontslag uit een instelling (17% tegenover 9%).

De getelde jongvolwassenen zijn minder *lang dak- of thuisloos* dan de andere getelde dak- of thuisloze personen. Jongvolwassenen zijn vaker minder dan drie maanden (34% of 26%) dak- of thuisloos. Ze zijn iets minder vaak vier tot elf maanden dak- of thuisloos (25% tegenover 27%) en vaker een tot twee jaar dak- of thuisloos (21% tegenover 19%). Ze zijn minder vaak langer dan twee jaar dak- of thuisloos (6% tegenover 18%) en er is vaker nog een woonplaats (4% tegenover 3%). De duur van hun dak- of thuisloosheid is ten slotte vaker onbekend (10% tegenover 8%).

4.4 Dak- en thuisloze personen met (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen

We telden 399 personen met (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen. Deze groep telt 43% van alle getelde dak- of thuisloze personen in Limburg. We vergelijken deze groep met de personen die niet met psychische/psychiatrische problemen kampen.

4.4.1 Verblijfplaats 29-30 oktober 2020

De getelde personen met (vermoedelijke) psychische/psychiatrische problemen verbleven vaker dan personen zonder deze problemen in opvang en tijdelijk verblijf (23% personen die psychische/psychiatrische problemen ervaren tegenover 20% personen die deze problemen niet ervaren) en vaker in een instelling (25% tegenover 11%). Ze verbleven minder vaak in een niet-conventionele ruimte (9% tegenover 10%), bij familie en vrienden (29% tegenover 39%), in een woning met dreigende uithuiszetting (6% tegenover 13%) en hun verblijfplaats was minder vaak onbekend (2% tegenover 3%).

4.4.2 Profielkenmerken

Getelde personen met (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen hebben vaker de *Belgische nationaliteit* dan getelde personen zonder deze problemen (84% personen die

psychische/psychiatrische problemen ervaren tegenover 71% personen die deze problemen niet ervaren). Ze zijn ook vaker in *België geboren* (79% tegenover 62%). Personen met (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen die niet de Belgische nationaliteit hebben, hebben vaker een permanent verblijfsrecht dan personen die deze problemen niet ervaren (64% tegenover 31%). Ze hebben minder vaak tijdelijk verblijfsrecht (19% tegenover 41%).

Personen met (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen zijn vaker dan personen zonder deze problemen *alleenstaande zonder (direct betrokken) kinderen*. Zo is deze groep vaker alleenstaande zonder kinderen (67% tegenover 53%) en vaker alleenstaande met indirect betrokken kinderen (18% tegenover 13%). Ze zijn minder vaak alleenstaand met kinderen (4% tegenover 11%), met partner zonder kinderen (3% tegenover 8%), met partner met kinderen (2% tegenover 9%) en met ouders al dan niet met kinderen (2% tegenover 3%). Hierbij aansluitend hebben ze vaker geen direct betrokken kinderen (92% tegenover 77%) en hebben minder vaak 1 (3% tegenover 6%), 2 (2% tegenover 6%) of meer dan drie (2% tegenover 3%) kinderen dan personen die niet met deze problemen kampen.

Er zijn ook enkele verschillen in *gezondheidsproblemen* tussen beide groepen. De getelde personen die (vermoedelijke) psychische/psychiatrische problemen hebben, hebben vaker een verstandelijke beperking (of een vermoeden ervan) dan personen die deze problemen niet ervaren (17% tegenover 7%). Ze hebben ook vaker een (vermoedelijk) verslavingsprobleem (55% tegenover 24%).

Verder blijken er verschillen in het *verleden verblijf in een instelling*. Deze groep verbleef vaker ooit in een gevangenis dan de groep die deze problemen niet ervaart (28% tegenover 15%). Ze verbleven vaker ooit in de jeugdhulp (13% tegenover 7%) en vaker ooit in een psychiatrisch ziekenhuis of centrum (62% tegenover 10%). De groep verbleef vaker ooit in een instelling dan de groep die geen psychische/psychiatrische problemen ervaart (87% tegenover 60%). Deze informatie is vaker wel gekend dan bij de andere groep (88% tegenover 67%).

Er zijn verder verschillen tussen beide groepen in *inkomensbronnen*. De getelde personen met (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen hebben minder vaak een inkomen uit vast/tijdelijk werk (8% tegenover 23%). Ze krijgen vaker een ziekte- of invaliditeitsuitkering (37% tegenover 14%) en/of een uitkering handicap (IVT-ITT) (6% tegenover 2%). Deze groep heeft minder vaak geen enkel inkomen dan de groep zonder psychische/psychiatrische problemen (9% tegenover 17%). De informatie over hun inkomensbronnen is ook minder vaak onbekend (2% tegenover 4%).

Ten slotte hebben de getelde personen met (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen hebben vaker *een referentieadres bij een OCMW* dan personen die deze problemen niet ervaren (33% tegenover 25%).

4.4.3 Kenmerken van dak- en thuisloosheid

Er zijn enkele verschillen in de *aanleidingen* voor het verlies van de woonzekerheid tussen de groep personen met een (vermoeden van een) psychische/psychiatrische problematiek en de groep personen die niet met deze problemen kampen. De getelde personen met (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen bevinden zich vaker in deze dak- of thuisloze situatie vanwege conflict met familie of vrienden (25% personen die psychische/psychiatrische problemen ervaren tegenover 17% personen die deze problemen niet ervaren) en/of vanwege een psychische problematiek (44% tegenover 3%) en/of vanwege geweld (8% tegenover 4%) en/of vanwege verslaving (30%

tegenover 13%). De aanleiding voor hun situatie is minder vaak immigratie (2% tegenover 5%). De aanleiding is minder vaak onbekend (3% tegenover 5%).

De groep personen met (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen zijn vaker *langdurig dak- of thuisloos* dan personen die niet met deze problemen kampen. Ze zijn minder vaak minder dan drie maanden (26% tegenover 29%) of vier tot elf maanden dak- of thuisloos (24% tegenover 29%). Ze zijn vaker een tot twee jaar (22% tegenover 17%) of meer dan twee jaar dak- of thuisloos (21% tegenover 12%). Ze hebben minder vaak nog een woonplaats (3% tegenover 4%) en deze informatie is minder vaak onbekend (5% tegenover 10%).

4.5 Doelgroep van Housing First

De doelgroep van Housing First definiëren we in dit onderzoek als de dak- en thuisloze personen die lange tijd dak- of thuisloos zijn (langer dan twee jaar) en die kampen met (vermoedelijke) psychische problemen en/of (vermoedelijke) verslavingsproblemen. In totaal behoren 108 getelde personen tot deze groep (12%). Het gaat om een relatief strikte afbakening van de Housing First-doelgroep. In de praktijk blijken de voorwaarden tot deelname soms minder streng (bijvoorbeeld chronische dak- of thuisloosheid geen basisvoorwaarde). Deze strikte afbakening betreft de oorspronkelijke doelgroep, namelijk de meest kwetsbare personen.

4.5.1 *Verblijfplaats 29-30 oktober 2020*

Deze personen verbleven op 29 – 30 oktober 2020 vaker dan personen die niet tot deze doelgroep behoren in de openbare ruimte (6% personen die tot de doelgroep behoren tegenover 4% personen die niet tot de doelgroep behoren), in een instelling (29% tegenover 15%), in een niet-conventionele ruimte (17% tegenover 9%). Ze verbleven minder vaak bij familie en vrienden (21% tegenover 36%).

4.5.2 *Profielkenmerken*

Verhoudingsgewijs behoren er meer *mannen* dan vrouwen tot de doelgroep van Housing First: het aandeel mannen is hoger in de doelgroep van Housing First (87%) dan in de groep die niet tot deze doelgroep behoort (65%). Omgekeerd is het aandeel vrouwen lager in deze doelgroep en hoger in de groep die niet tot de doelgroep van Housing First behoort (13% tegenover 35%).

Ook voor de *leeftijdsgroepen* zijn er verschillen. De oudere dak- of thuisloze personen behoren vaker tot de doelgroep van Housing First dan de jongere dak- en thuisloze personen. De jongste leeftijdsgroepen behoren vaker niet tot deze doelgroep: 18 tot 25 jaar (6% 18 tot 25-jarigen behoren tot de doelgroep tegenover 21% 18 tot 25-jarigen behoren niet tot de doelgroep), 26 tot 29 jaar (6% tegenover 9%). De groep 30 tot 39-jarigen behoren vaker wel tot de doelgroep dan niet (31% tegenover 27%) en ook de groep 50 tot 59-jarigen (24% tegenover 13%) en 60 tot 69-jarigen (12% tegenover 6%) behoren vaker tot deze doelgroep.

Personen die tot de doelgroep van Housing First behoren, hebben vaker de *Belgische nationaliteit* dan de personen die niet tot deze doelgroep behoren (88% personen die tot de doelgroep behoren tegenover 75% personen die niet tot de doelgroep behoren). Hetzelfde geldt voor *geboorteland*: personen die tot de doelgroep van Housing First behoren zijn vaker in België geboren dan personen die niet tot de doelgroep behoren (85% tegenover 68%).

Er zijn ook enkele verschillen in *gezondheidsproblemen*. De getelde personen van de doelgroep van Housing First hebben vaker lichamelijke problemen dan personen die niet tot de doelgroep behoren (26% tegenover 17%). Deze doelgroep heeft ook vaker (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen (76% tegenover 39%) en kampen vaker met een (vermoedelijke) verslaving (71% tegenover 33%).

Verder zijn er verschillen tussen beide groepen wat betreft een *verleden verblijf in een instelling*. Zo verbleven de getelde personen die tot de doelgroep van Housing First behoren vaker ooit in de gevangenis dan personen die niet tot deze doelgroep behoren (52% tegenover 17%). Ze verbleven ook vaker ooit in een psychiatrisch ziekenhuis of centrum dan de personen die niet tot de doelgroep behoren (58% tegenover 29%). Deze laatste groep verbleef vaker nooit eerder in een instelling (gevangenis, psychiatrisch ziekenhuis of centrum, jeugdhulp of andere) dan de doelgroep van Housing First (31% tegenover 11%) en hun verleden in een instelling was vaker niet gekend (26% tegenover 11%).

Voor de mogelijke *inkomensbronnen* blijken de getelde personen die tot de doelgroep van Housing First behoren minder een werkloosheidsuitkering te ontvangen (7% tegenover 14%). Ze hebben daarentegen vaker een ziekte- of invaliditeitsuitkering dan de personen die niet tot deze doelgroep behoren (41% tegenover 22%).

Deze personen hebben ten slotte vaker *een referentieadres bij een OCMW* dan personen die niet tot de doelgroep van Housing First behoren (47% tegenover 26%).

4.5.3 Kenmerken van dak- en thuisloosheid

De *aanleiding* voor het verlies van woonzekerheid is bij de getelde personen die tot de doelgroep van Housing First behoren, minder vaak vanwege een uithuiszetting door de huisbaas (12% tegenover 24%) en vanwege relatieproblemen (15% tegenover 24%) maar vaker vanwege een psychische problematiek (40% tegenover 19%), een verslaving (41% tegenover 17%), werkloosheid (9% tegenover 5%) en/of een andere aanleiding (19% tegenover 7%).

4.6 Dak- en thuisloze personen zonder inkomen

We telden 129 personen of 14% van alle getelde volwassen personen die geen enkel inkomen hebben. Ze hebben met andere woorden geen inkomen uit een (informele) job noch een vervangingsinkomen of uitkering. We vergelijken deze groep met de getelde personen die wel een inkomen hebben (via een job, vervangingsinkomen en/of uitkering).

4.6.1 Verblijfplaats 29-30 oktober 2020

De personen zonder een inkomen verblijven vaker in de openbare ruimte dan personen met een inkomen (9% personen zonder inkomen tegenover 3% personen met een inkomen). Ze verblijven ook vaker in een instelling (30% tegenover 15%). Personen zonder inkomen verblijven minder vaak in opvang en tijdelijk verblijf (9% tegenover 23%), in een niet-conventionele ruimte (7% tegenover 10%) en in een woning met dreigende uithuiszetting (7% tegenover 11%).

4.6.2 Profielkenmerken

Jongere dak- of thuisloze personen hebben vaker geen inkomen dan oudere dak- of thuisloze personen. Personen zonder een inkomen zijn immers vaker 18 tot 25 jaar (25% personen zonder inkomen zijn 18 tot 25 jaar tegenover 18% personen met een inkomen) en zijn vaker 30 tot 39 jaar (34% tegenover 26%). Ze zijn minder vaak 40 tot 49 jaar (13% tegenover 24%), minder vaak 50 tot 59 jaar (11% tegenover 15%) en minder vaak 60 tot 69 jaar (6% tegenover 7%).

Personen zonder inkomen hebben vaak een andere *nationaliteit* dan de Belgische (38% personen zonder inkomen tegenover 21% personen met inkomen). Ze zijn ook vaker niet in *België geboren* dan personen met een inkomen (40% tegenover 27%). Ook het *verblijfsstatuut* van personen met een niet-Belgische nationaliteit verschilt tussen beide groepen. Personen zonder inkomen hebben vaker een verblijfstatuut in procedure (17% tegenover 7%), verblijven vaker onwettig in België (19% tegenover 6%) en hun verblijfsstatuut is vaker onbekend (13% tegenover 8%). Ze hebben minder vaak permanent verblijfsrecht (25% tegenover 44%) en minder vaak tijdelijk verblijfsrecht (27% tegenover 37%).

Er zijn enkele verschillen in de *samenstelling van het huishouden*. De personen zonder inkomen verblijven vaker met hun partner en zijn minder vaak alleenstaande. Zo zijn deze personen minder vaak alleenstaande zonder kinderen (55% tegenover 59%), minder vaak alleenstaande met kind(eren) (4% tegenover 9%), minder vaak alleenstaande met indirect betrokken kind(eren) (11% tegenover 16%). Ze verblijven vaker met hun partner zonder kinderen (14% tegenover 5%) en vaker met hun partner met kind(eren) (10% tegenover 6%). Personen zonder inkomen hebben vaker geen *direct betrokken kinderen* (86% tegenover 84%) maar hebben vaker twee kinderen (5% tegenover 4%) of meer dan drie kinderen (6% tegenover 2%) dan personen met een inkomen.

Wat betreft *gezondheidsproblemen* hebben personen zonder inkomen minder vaak psychische/psychiatrische problemen dan personen met een inkomen (29% tegenover 46%). Hun gezondheidsproblemen zijn vaker onbekend (15% tegenover 9%).

Bij *eerder verblijf in een instelling* hebben personen zonder inkomen minder vaak ooit in een psychiatrisch ziekenhuis of centrum verbleven dan personen met een inkomen (22% tegenover 34%).

Personen zonder inkomen krijgen minder vaak *hulp of begeleiding van een OCMW* dan personen met een inkomen (57% tegenover 72%). Ze hebben ook minder vaak een *referentieadres bij een OCMW* (16% tegenover 31%).

4.6.3 Kenmerken van dak- en thuisloosheid

Bij de *aanleidingen* voor het verlies van woonzekerheid, wordt voor de getelde personen zonder inkomen minder vaak aangegeven dat ze hun woonzekerheid verloren vanwege een psychische problematiek (9% personen zonder inkomen tegenover 23% personen met inkomen). Werkloosheid wordt daarentegen vaker als een aanleiding aangeduid (10% tegenover 4%). Ook immigratie is vaker een aanleiding (12% tegenover 2%) en er wordt vaker aangegeven dat er een andere aanleiding is (16% tegenover 7%).

Ook de *duur* van dak- of thuisloosheid verschilt. De groep personen zonder inkomen is minder vaak vier tot elf maanden dak- of thuisloos (22% tegenover 28%) en minder vaak een tot twee jaar dak- of thuisloos (14% tegenover 20%) dan personen met een inkomen. Ze zijn echter vaker meer dan twee jaar

dak- of thuisloos (20% tegenover 15%) en de duur van hun precare woonsituatie is vaker onbekend (15% tegenover 7%).

4.7 Dak- en thuisloze personen die geen hulp of begeleiding krijgen van een OCMW

Een groep van 260 personen of 28% van alle getelde personen krijgt geen hulp van een OCMW (bijvoorbeeld een medische kaart, leefloon) en wordt niet actief begeleid door een OCMW. Het kan zowel om het OCMW gaan van de gemeente of stad waar de persoon verblijft, als om het OCMW van een andere gemeente of stad. We vergelijken deze groep met de groep personen die wel hulp of actieve begeleiding krijgt van een OCMW.

4.7.1 *Verblijfplaats 29-30 oktober 2020*

Personen die geen hulp krijgen van een OCMW verblijven vaker in de openbare ruimte (5% personen die geen hulp krijgen van een OCMW tegenover 3% personen die wel hulp krijgen van een OCMW), een instelling (25% tegenover 14%) of bij familie en vrienden (37% tegenover 34%). Deze groep verblijft daarentegen minder vaak dan personen die wel hulp krijgen in opvang en tijdelijk verblijf (12% tegenover 27%) en in een woning met dreigende uithuiszetting, maar dit verschil is erg klein (9% tegenover 10%).

4.7.2 *Profielkenmerken*

Verhoudingsgewijs krijgen *mannen* vaker geen hulp van een OCMW en krijgen vrouwen vaker wel hulp. Het aandeel mannen is namelijk hoger bij de groep personen die geen hulp krijgen van een OCMW dan bij de groep personen die wel hulp krijgen van een OCMW (73% tegenover 65%). Bij vrouwen geldt het omgekeerde: het aandeel vrouwen is lager bij de groep personen die geen hulp krijgt van een OCMW dan bij de groep die wel hulp krijgt van een OCMW (28% tegenover 35%).

Personen met een andere *nationaliteit* dan de Belgische en een ander *geboorteland* dan België, blijken verhoudingsgewijs vaker hulp te krijgen van een OCMW. Het aandeel getelde personen met een andere nationaliteit dan de Belgische, is lager bij de groep die geen hulp krijgt van een OCMW dan bij de groep die wel hulp krijgt (16% tegenover 28%). Het aandeel getelde personen met de Belgische nationaliteit is bijgevolg hoger bij de groep die geen hulp krijgt (84% tegenover 72%). Ook het aandeel personen die niet in België geboren werden, is lager bij de groep die geen hulp krijgt (21% tegenover 33%) en het aandeel personen die geboren zijn in België is hoger (75% tegenover 66%). Er blijken verder verschillen in *verblijfsrecht* bij personen die niet de Belgische nationaliteit hebben. Zo is het aandeel personen met een tijdelijk verblijfsrecht lager bij de groep die geen hulp krijgt van een OCMW dan bij de groep die wel hulp krijgt (20% tegenover 40%). Dat is omgekeerd bij personen met een onwettig verblijf, zij krijgen vaker geen hulp van een OCMW (24% tegenover 5%).

Personen die geen hulp krijgen van een OCMW hebben vaker *gezondheidsproblemen* dan personen die wel hulp krijgen. Zo heeft deze eerste groep minder vaak geen enkele gezondheidsproblemen dan de groep die wel hulp krijgt (15% personen die geen hulp krijgen tegenover 26% personen die wel hulp krijgen). Hun gezondheidsproblemen zijn vaker onbekend dan bij personen die wel hulp krijgen (14% tegenover 7%).

Er zijn ook verschillen voor een *verleden verblijf in een instelling*. De groep die geen hulp krijgt van een OCMW, verbleef vaker ooit in een instelling dan de groep die wel hulp krijgt (77% tegenover 68%). Deze informatie is bovendien vaker onbekend (28% tegenover 21%).

Personen die geen hulp krijgen van een OCMW hebben vaker een *inkomen* uit een ziekte- of invaliditeitsuitkering dan personen die wel hulp krijgen (35% tegenover 19%). Ze hebben ook vaker een informeel inkomen (4% tegenover 1%) en een pensioen (7% tegenover 2%). De groep zonder hulp van een OCMW heeft vaker geen enkel inkomen dan de groep die wel hulp krijgt (20% tegenover 11%). Hun inkomensbronnen zijn daarnaast vaker onbekend (5% tegenover 1%).

Ten slotte blijken personen die geen hulp krijgen van een OCMW ook vaker geen *referentieadres bij een OCMW* te hebben (14% tegenover 35%).

4.7.3 Kenmerken van dak- en thuisloosheid

Er zijn enkele verschillen tussen beide groepen in de *aanleiding* voor het verlies van hun woonzekerheid. Personen die geen hulp krijgen van een OCMW, verloren hun woonzekerheid minder vaak vanwege een conflict met vrienden of familie dan personen die hulp krijgen van een OCMW (17% personen die geen hulp krijgen van een OCMW tegenover 23% personen die hulp krijgen van een OCMW) of vanwege een ontslag uit een instelling (7% tegenover 12%).

4.8 Acut dakloze personen

Personen die verblijven in de openbare ruimte, de noodopvang, een kraakpand, een garage, een auto of een tent beschouwen we als acut dakloze personen. In de nacht van 29 op 30 oktober telden we 85 volwassen personen in Limburg die acut dakloos zijn, of 9% van alle getelde volwassen personen in Limburg. In wat volgt vergelijken we deze groep met de getelde personen die niet acut dakloos zijn.

4.8.1 Profielkenmerken

De personen die acut dakloos zijn, zijn vaker *man* dan vrouw (86% mannen tegenover 14% vrouwen). Ook tussen de *leeftijdsgroepen* zijn er verschillen: oudere dak- of thuisloze personen zijn vaker acut dakloos dan jongere personen. Zo zijn 18 tot 25-jarigen vaker niet acut dakloos (10% acut daklozen zijn 18 tot 25 jaar tegenover 20% niet acut daklozen). Dat is ook zo voor de groep 30 tot 39-jarigen (17% tegenover 29%). De groep 40 tot 49-jarigen zijn daarentegen vaker wel acut dakloos (26% tegenover 22%). Ook de groep 50 tot 59-jarigen (25% tegenover 13%) en 60 tot 69-jarigen (10% tegenover 6%) zijn vaker acut dakloos.

Voor *gezondheidsproblemen* blijkt dat personen die acut dakloos zijn, vaker met een (vermoedelijke) verslaving kampen dan personen die niet acut dakloos zijn (47% acut daklozen tegenover 36% niet acut daklozen).

Verder zijn er enkele verschillen in *verleden verblijf in een instelling*. Personen die acut dakloos zijn, verbleven vaker eerder in een gevangenis dan niet acut dakloze personen (32% tegenover 20%). Ze verbleven ook vaker ooit in een psychiatrisch ziekenhuis of centrum (49% tegenover 31%).

Wat betreft *inkomensbronnen* hebben personen die acuut dakloos zijn minder vaak een inkomen uit vast of tijdelijk werk dan personen die niet acuut dakloos zijn (8% tegenover 17%). Ze hebben vaker een informeel inkomen dan niet acuut daklozen (6% tegenover 2%).

De personen die acuut dakloos zijn hebben vaker een *referentieadres bij een OCMW* dan personen die niet acuut dakloos zijn (50% tegenover 27%).

4.8.2 Kenmerken van dak- en thuisloosheid

Bij *aanleidingen* voor verlies van woonzekerheid wordt bij de groep acuut dakloze personen minder vaak aangegeven dat ze hun woonzekerheid verloren wegens een uithuiszetting van de huisbaas (13% acuut daklozen tegenover 24% niet acuut daklozen). Ze verloren hun woonzekerheid vaker vanwege een psychiatrische problematiek (31% tegenover 20%) en/of vaker vanwege immigratie (8% tegenover 3%) dan personen die niet acuut dakloos zijn. De aanleiding is bij deze groep vaker onbekend (9% tegenover 4%).

Personen die acuut dakloos zijn, zijn vaker *langer dakloos* dan personen die niet acuut dakloos zijn. Ze zijn immers minder vaak minder dan drie maanden dakloos (14% tegenover 29%) en minder vaak vier tot elf maanden dakloos (21% tegenover 27%). Maar ze zijn vaker een tot twee jaar dakloos (22% tegenover 19%) en vaker langer dan twee jaar dakloos (32% tegenover 14%).

4.9 Personen die bij familie en vrienden verblijven

In de nacht van 29 op 30 oktober 2020 verbleven 322 personen bij familie en vrienden wegens gebrek aan een eigen woonoplossing. Deze groep bevat 35% van alle getelde personen en telt het meest aantal personen van alle bevroegde verblijfplaatsen. We vergelijken deze groep met de getelde personen die niet bij familie en vrienden verbleven.

4.9.1 Profielkenmerken

Verhoudingsgewijs verblijven *vrouwen* vaker bij familie en vrienden dan mannen: het aandeel vrouwen ligt hoger bij de groep die bij familie en vrienden verblijft dan bij de groep die niet bij familie en vrienden verblijft (37% tegenover 31%). Bij mannen is het omgekeerd: het aandeel mannen ligt lager bij de groep die bij familie en vrienden verblijft dan bij de groep die niet bij familie en vrienden verblijft (63% tegenover 70%).

Jongere dak- en thuisloze personen verblijven vaker bij familie en vrienden dan oudere dak- en thuisloze personen. Zo verblijven 18 tot 25-jarigen vaker bij familie en vrienden dan niet (25% personen die bij familie en vrienden verblijft is 18 tot 25 jaar tegenover 16% personen die niet bij familie en vrienden verblijven). Dat is ook zo voor 30 tot 39-jarigen (33% tegenover 25%). Voor de andere leeftijdscategorieën blijkt het omgekeerde. De groep 40 tot 49-jarigen verblijven minder vaak bij familie en vrienden (19% tegenover 25%), net zoals de 50 tot 59-jarigen (10% tegenover 17%) en de 60 tot 69-jarigen (4% tegenover 8%).

Er zijn ook verschillen voor *geboorteland* en *nationaliteit*. Personen die niet de Belgische nationaliteit hebben, verblijven minder vaak bij familie en vrienden (18% personen die bij familie en vrienden verblijven hebben niet de Belgische nationaliteit tegenover 27% personen die niet bij familie en vrienden

verblijven). Personen die niet in België geboren zijn, verblijven ook minder vaak bij familie en vrienden (23% tegenover 32%).

Daarnaast zijn er verschillen in de *samenstelling van het huishouden*. Personen die alleenstaand zijn met indirect betrokken kinderen verblijven vaker bij familie en vrienden (20% personen die bij familie en vrienden verblijven tegenover 12% personen die niet bij familie en vrienden verblijven). Dat is ook zo voor personen die met ouder(s) zonder/met kinderen verblijven (6% tegenover 1%) en personen die in ander familieverband met/zonder kinderen verblijven (4% tegenover 1%). Daarentegen verblijven personen die alleenstaande zijn zonder kinderen (55% tegenover 61%), alleenstaande zijn met kinderen (6% tegenover 9%) en met partner verblijven met kinderen (3% tegenover 8%) minder vaak bij familie en vrienden. De groep die bij familie en vrienden verblijft, heeft vaker geen *direct betrokken kinderen* (89% tegenover 81%). Ze hebben minder vaak een kind (4% tegenover 5%) en minder vaak drie direct betrokken kinderen (2% tegenover 5%).

Er zijn ook enkele verschillen in de ervaren *gezondheidsproblemen* tussen beide groepen. De groep die bij familie en vrienden verblijft, heeft minder vaak een fysieke beperking dan de groep die niet bij familie en vrienden verblijft (3% tegenover 6%). Ze kampen minder vaak met (vermoedelijke) psychische/psychiatrische problemen (36% tegenover 47%).

Verder blijken er verschillen in *verleden verblijf in een instelling*. Personen die bij familie en vrienden verblijven, verbleven vaker ooit wel in een instelling dan personen die niet bij familie en vrienden verblijven (77% tegenover 69%). Ze verbleven vaker ooit in jeugdhulp (12% tegenover 8%). Ze verbleven minder vaak ooit in een psychiatrisch ziekenhuis of centrum (25% tegenover 36%). Hun eerder verblijf in een instelling is vaker onbekend (32% tegenover 20%).

Beide groepen verschillen in hun *inkomensbronnen*. Personen die bij familie en vrienden verblijven, hebben minder vaak een pensioen dan personen die niet bij familie en vrienden verblijven (2% tegenover 5%). Ze hebben vaker een informeel inkomen (3% tegenover 1%).

4.9.2 Kenmerken van dak- en thuisloosheid

Wat betreft de *aanleidingen* voor verlies van woonzekerheid, blijken personen die bij familie en vrienden verblijven minder vaak dak- of thuisloos te zijn vanwege een ongeschikte of onbewoonbare woning (3% personen die bij familie en vrienden verblijven tegenover 8% personen die niet bij familie en vrienden verblijven), vanwege een psychische problematiek (14% tegenover 24%) of vanwege een andere aanleiding (6% tegenover 10%). Daarentegen zijn relatieproblemen (32% tegenover 18%), conflict met familie en vrienden (24% tegenover 18%) en financiële redenen (22% tegenover 16%) vaker een aanleiding voor hun precaire woonsituatie situatie dan bij personen die niet bij familie en vrienden verblijven. De aanleiding is bij deze groep minder vaak onbekend dan bij de personen die niet bij familie en vrienden verblijven (2% tegenover 5%).

Personen die bij familie en vrienden verblijven, zijn vaker *minder lang dak- of thuisloos* dan personen die niet bij familie en vrienden verblijven. De groep die bij familie en vrienden verblijft is vaker minder dan drie maanden (38% tegenover 23%), vier tot elf maanden (29% tegenover 25%), een tot twee jaar (21% tegenover 18%) dak- of thuisloos dan de groep die elders verblijft. Ze zijn minder vaak langer dan twee jaar dak- of thuisloos (10% tegenover 18%) en de duur van hun precaire woonsituatie is minder vaak onbekend (3% tegenover 11%).

Hoofdstuk 4 De kwalitatieve resultaten

Dit hoofdstuk beschrijft de kwalitatieve resultaten van de eerste Limburgse dak- en thuislozentelling. Na de verwerking van de eerste kwantitatieve resultaten, organiseerden we twee online focusgroepen met de diensten en organisaties die meetelden. Voor de eerste focusgroep nodigden we enkele personen uit die verbonden waren aan CAW Limburg, sociale huisvestingsmaatschappijen, psychiatrische ziekenhuizen, de gevangenis, ziekenfondsen, jeugdvoorzieningen, straathoekwerk en andere laagdrempelige organisaties, politie en NMBS. De eerste focusgroep vond plaats op 17 december 2020 en in totaal namen 29 personen deel aan dit feedbackmoment. De tweede focusgroep vond plaats op 5 januari 2021 en werd georganiseerd voor medewerkers van de Limburgse gemeenten/OCMW's. Er waren 25 medewerkers aanwezig. Nadien kregen de deelnemers de mogelijkheid om hun (bijkomende) feedback en casusbeschrijvingen te noteren via een online vragenlijst. Deze vragenlijst werd ingevuld door 15 diensten.

In dit hoofdstuk omschrijven we eerst de resultaten van de online focusgroepen en de online vragenlijst waarin de deelnemers feedback gaven op enkele kwantitatieve resultaten alsook op de methode en het proces van de *point in time* telling. Vervolgens bespreken we enkele anonieme casussen¹⁵ over dak- en thuisloosheid in Limburg, aangeleverd door de deelnemers van de focusgroepen. Aan de hand van deze casusbeschrijvingen wensen we ook de verhalen achter de cijfers over dak- en thuisloosheid in kaart te brengen.

Dit hoofdstuk maakt een opdeling van verschillende groepen van dak- en thuisloze personen op basis van enkele kenmerken (bijvoorbeeld personen met een psychische problematiek, personen met kinderen, personen die dreigen uit huis gezet te worden). Op die manier kunnen we inzoomen op enkele groepen. Maar in realiteit overlappen deze kenmerken vaak en staan deze groepen niet afgezonderd naast elkaar. Deze combinaties van kenmerken toont mede de complexiteit van de situatie van dak- en thuisloze personen. We wensen met andere woorden graag enkele specifieke groepen uit te lichten maar benadrukken tegelijkertijd het belang van dit holistisch perspectief.

1 Reflecties en casussen vanuit de praktijk over de resultaten

1.1 Aantal dak- en thuisloze personen

Sommige deelnemers vinden het aantal getelde dak- en thuisloze personen in Limburg verrassend hoog. Voor anderen bevestigt dit cijfer wat ze zien in de praktijk. Maar de meerderheid is het erover eens dat het om een hoog aantal personen gaat.

“Het is hoog en vooral ook omdat we zeker niet iedereen mee hebben [geteld]”.

¹⁵ De casussen werden anoniem aangeleverd. Indien een casus niet voldoende anoniem omschreven was, werd dit aangepast door de onderzoekers.

De resultaten van de verschillende profielkenmerken komen volgens de meeste deelnemers overeen met hun ervaringen in de praktijk. Voor enkele deelnemers is het aantal vrouwen verrassend hoog aangezien ze voornamelijk alleenstaande dak- of thuisloze mannen begeleiden. Een straathoekwerker vindt het aantal dak- en thuisloze personen die langer dan 1 jaar dak- of thuisloos zijn, laag.

“Van alle personen die ik geteld heb, is 50% langer dan een jaar dakloos.”

Dit kan verklaard worden door de specifieke groep waarmee deze straathoekwerker in contact staat. Het toont ook aan dat de verschillende betrokken diensten met andere deelpopulaties werken.

1.2 Dak- en thuisloze jongvolwassenen

De meeste deelnemers geven aan verbaasd te zijn over het hoge aantal jongvolwassenen. Volgens een organisatie die zich specifiek op deze doelgroep richt, komt het aantal dak- en thuisloze jongvolwassenen wel overeen met hun verwachtingen.

“Het is toch confronterend. [...] Er zou ook een dak- en thuislozencentrum moeten zijn die crisisopvang aanbiedt naar jongeren toe [...]”.

Verder merken enkele deelnemers op dat het aantal getelde personen door jeugdhulpvoorzieningen eerder laag is en ze veronderstellen hier een onderschatting van het aantal (jongvolwassen) dak- en thuisloze personen. Ook de afwezigheid van een VAPH-instelling aan de telling doet vermoeden dat dit aantal in realiteit hoger ligt.

Onderstaande casussen omschrijven enkele situaties van dak- of thuisloze jongvolwassenen.

A. is een jongen van 19 jaar en kende een moeilijke jeugd. Zijn ouders zijn al toen hij klein was gescheiden en ook op fysiek vlak kende hij veel problemen. Bovendien werd hij gepest. Zijn moeder verhuisde regelmatig en daardoor heeft hij op verschillende scholen gezeten. Hij geeft aan nooit een echte vriend te hebben gehad. Zijn school heeft hij niet afgemaakt. Op een bepaald moment was hij de pesterijen en fysieke agressie beu en zou nu ‘zelf de slagen uitdelen’. Zo leerde hij nieuwe vrienden kennen die veel alcohol en drugs gebruikten. Hierdoor is hij verschillende keren in aanraking gekomen met justitie. Ook zijn de problemen binnen zijn thuissituatie werden heviger. Na verschillende agressiesituaties en tussenkomsten van de politie is hij gerechtelijk uit huis geplaatst. Hij kon aanvankelijk nog terecht bij bepaalde ‘vrienden’ maar nadien is hij op straat beland en heeft een tijd overnacht op een oude sofa bij een gebouw in een dorp. Een vriend had gehoord van ons opvanginitiatief en heeft contact opgenomen. Nadien heeft A. ook contact opgenomen en is een traject bij ons gestart.

L. is minderjarig en woont bij zijn vader. Na een zwaar conflict en fysieke agressie werd hij door zijn vader uit huis gezet. Hij trok in bij zijn moeder maar kon niet blijven wegens psychische problemen van zijn stiefvader. Hij werd even opgevangen door zijn zus maar doordat zij binnen enkele weken zou bevallen, kon hij hier niet langer blijven. Samen met een familielid ging hij naar de spoeddienst van het ziekenhuis voor een oplossing. Hij kon kortstondig verblijven op de PAAZ-afdeling. Zij namen contact op met andere opvanginitiatieven en hij startte een traject begeleid zelfstandig wonen.

Door zijn druggebruik gedraagt B. zich agressief. Hij wordt opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis. Door zijn agressieverleden en ter bescherming van een jongere zus is hij thuis niet meer welkom na zijn opname. Hij kan tijdelijk bij een vriend op de grond slapen.

C. kreeg als kind een diagnose voor zijn psychische moeilijkheden die nadien door een psychiater in vraag werd gesteld. Door deze diagnose werd hij thuis anders behandeld en hij had moeite met de verschillende hulpverleners die hem begeleidden bij zijn diagnose. Hierdoor kreeg hij een depressie en kampte met suïcidale gedachten. Ondanks deze moeilijkheden, blonk hij uit in zijn studies, zijn studentenjob en jeugdbeweging. Maar de problemen in zijn gezin werden groter en er ontstond een hevige ruzie, waarop zijn ouders hem naar een psychiatrisch ziekenhuis brachten. Hierdoor besliste C. niet langer thuis te willen wonen. Hij ging een traject aan voor begeleid zelfstandig wonen.

1.3 Hoog aantal direct betrokken kinderen

De meerderheid van de deelnemers zegt geschrokken te zijn over het hoge aantal direct betrokken minderjarige kinderen. Ze komen in de praktijk ook minder vaak in contact met minderjarige kinderen. Een aantal deelnemers is daarentegen helemaal niet verbaasd over dit aantal en zegt in dit aantal hun doelgroep net te herkennen. Een OCMW-medewerker geeft aan sneller in actie te schieten indien het OCMW op de hoogte wordt gebracht van direct betrokken kinderen.

“Wanneer er kinderen bij betrokken zijn, schakelen we een versnelling hoger en schakelen we het SVK in.”

Andere OCMW-medewerkers vullen aan dat wanneer ze in contact komen met een dak- of thuisloos gezin met minderjarige kinderen, het vaker om gezinnen met meerdere kinderen gaat. Vanuit hun ervaring verblijven deze gezinnen meestal in een woning met dreigende uithuiszetting.

“Volgens mij loopt het aantal kinderen misschien ook sneller op omdat het vaker iets grotere gezinnen zijn [...] niet zo vaak een gezin met één kind, maar eerder met drie of meerdere kinderen.”

Sommige deelnemers vinden dat de oplossingen voor gezinnen in acute nood beperkt zijn. Zo is er bijvoorbeeld geen gezinsopvang. Doorgangswoningen zouden dan bovenlokaal ingezet kunnen worden, zoals nu soms al gebeurt.

Deze casus omschrijft de precare woonsituatie van een alleenstaande moeder met minderjarige kinderen.

Een koppel met zes minderjarige kinderen woont in een private huurwoning. De relatie van het koppel loopt op de klippen en de man verlaat de woning. De vrouw blijft met hun zes kinderen maar de huurprijs is onhoudbaar. Zij werkt deeltijds met een bijpassing van werkloosheidsuitkeringen. Bijgevolg zet de eigenaar van de woning de vrouw in opzeg. Ondertussen werd de vrouw ingeschreven bij SHM en SVK. Van die kant wordt onmiddellijk gemeld dat er voor dergelijk groot gezin sowieso geen woningen beschikbaar zijn en dat ook in de toekomst eerder zelden zo'n woningen beschikbaar komen. Ook een versnelde toewijzing van SHM zou op korte, noch op middellange termijn een oplossing zijn om dit gezin te kunnen huisvesten. De gezinsopvang van CAW biedt evenmin een goede optie

wegens geen plaats. Bovendien zou de kost van dergelijke opvang meer dan €3000/maand bedragen en dus niet betaalbaar zijn voor de vrouw. Ondertussen zoekt ze naar andere huisvesting op de private huisvestingsmarkt. Maar betaalbare woningen met meer dan drie slaapkamers zijn echter quasi onvindbaar in deze stad.

Een koppel met drie kinderen gaat uit elkaar. De huisbaas kiest ervoor om de man in de woning te laten verblijven maar na herhaaldelijke conflicten weigert de man zijn ex-vrouw nog in het pand te laten verblijven, waardoor de vrouw en drie kinderen op straat belanden. Ze kunnen terecht in de vrouwenopvang van CAW met financiële steun van het OCMW. Na een jaar vindt de vrouw een woning via een sociaal verhuurkantoor. Het was onmogelijk om op de privémarkt een woning te vinden wegens te hoge huurprijzen.

1.4 Vooral dak- en thuisloze personen met de Belgische nationaliteit

Volgens enkele OCMW-medewerkers is het aantal dak- en thuisloze personen met de Belgische nationaliteit herkenbaar. Dak- en thuisloze personen met een niet-Belgische nationaliteit bevinden zich, volgens de deelnemers, vaak in een maatschappelijk kwetsbaardere positie. Enkele hulpverleners vermoeden daarentegen dat het aantal personen met een onwettig verblijf hoger ligt. Dit zijn vaak personen met een Oost-Europese herkomst.

“Opvallend is de kleine vertegenwoordiging van personen met Oost-Europese nationaliteiten. Zo zijn na de oorlog in Kosovo veel personen naar Limburg geëmigreerd. Zij wonen hier al tientallen jaren, verblijven vaak wisselend bij vrienden en familie. Het is vreemd hen niet terug te vinden in de cijfers”.

Ook deze hulpverleners vullen aan dat er een hogere kwetsbaarheid is en dat het voor deze groep moeilijker is om begeleiding te vinden en te krijgen.

“[...] daar zit een mismatch: wat zij nodig hebben, zit niet in het aanbod van OCMW.”

Onderstaande casussen omschrijven de situatie van twee personen met onwettig verblijf in België.

Vorige week vonden we hier iemand in een tentje. Iemand die hier illegaal is, die zijn procedure nooit heeft opgestart. Die werd geholpen door een gepensioneerde verpleegkundige, iemand die die man had gevonden en hem dan verder hielp. Een gewone burger, en dat is wel mooi. We hebben die dan kunnen toeleiden, zodat de procedure werd opgestart. Dak- en thuislozen hebben vaak toch angst voor hulpverlening, ze begrijpen niet altijd waar ze terecht konden, welke rechten ze hebben”.

Een alleenstaande mama kwam naar België voor de liefde. Maar deze relatie werd verbroken en de vrouw had nog geen netwerk opgebouwd. Hierdoor kon ze nergens terecht. Ze kon ook niet terecht bij het OCMW uit schrik om niet langer in België te mogen verblijven. Haar verblijfplaats wisselt tussen een jeugdherberg of een gehuurde kamer.

Enkele diensten wijzen op een onderschatting van deze doelgroep, mogelijks ook omdat er minder specifieke diensten voorhanden zijn voor de personen met een precair verblijfstatuut.

1.5 Aan het werk, maar dak- of thuisloos

Een aantal deelnemers benadrukken dat een hoog aantal dak- en thuisloze personen een inkomen hebben, wat volgens hen aantoont dat dit inkomen niet voldoende is om een stabiele woonsituatie te garanderen. Dit merken ze ook aan de verhoogde vraag om voedselbedeling. Hieruit besluiten ze dat de minima van deze inkomensbronnen omhoog moeten.

Onderstaande casus omschrijft de situatie van een persoon met vast werk die door lichamelijke problemen dak- of thuisloos wordt.

Een man die steeds heel hard heeft gewerkt en zaakvoerder was van een eigen bedrijf. Plots kampt hij met lichamelijke problemen en moet tal van onderzoeken ondergaan. Deze onderzoeken duren erg lang en het wordt fysiek onhoudbaar voor de man om te blijven werken. Hierdoor moet hij zijn bedrijf opdoeken en wordt hij depressief. Enkele maanden later verliest hij zijn woning.

1.6 Multiproblematiek van geestelijke gezondheidsproblemen

Meer dan 40% van de getelde dak- en thuisloze personen kampen met (vermoedelijke) psychische problemen, bijna 40% kampt met (vermoedelijke) verslavingsproblemen. De deelnemers vinden deze aantallen herkenbaar. Enkele geven aan dat deze cijfers hoogstwaarschijnlijk een onderschatting geven van deze problematiek, aangezien dit ook een doelgroep is die vaak niet of moeilijk bereikt wordt.

“Ik verwachtte ook wel psychiatrische problematieken. Algemeen stellen we vast dat dit veel voorkomend is.”

Sommigen geven aan dat aandacht naar deze dubbelproblematiek een hiaat vormt in het huidige beleid. Deze gezondheidsproblemen leiden immers vaak tot een langdurige precare woonsituatie.

“[...] het is vaak een combinatie van psychiatrische/psychologische problemen en verslaving[sproblemen], die dan mogelijks leidt tot uithuiszetting, enzovoort. Het is een hardnekkig probleem, veel personen keren dan ook meer dan eens terug naar deze precare situatie en komen opnieuw aankloppen bij bijvoorbeeld crisisopvang”.

“Wat je vaak hoort in die doelgroep is dat ze hun huis verliezen, omwille van hun verleden of de overlast die daarmee gepaard gaat. Mensen met een psychische problematiek of een verslaving, die nemen andere mensen in huis, wat zorgt voor lawaaihinderende bijvoorbeeld, of te veel mensen in huis. Dat leidt tot uithuiszetting. En dan vinden ze moeilijk ergens anders onderdak”.

Een aantal deelnemers voegt toe dat de samenwerking met de psychiatrie soms moeilijk verloopt, hoewel de samenwerking de laatste jaren verbeterde. Sommige deelnemers bespreken de specifieke moeilijkheden die deze personen ervaren vanwege hun gezondheidsproblemen om ondersteuning te krijgen of te vinden.

“[...] [er is] onvoldoende capaciteit om hen te ondersteunen. De wachtlijsten zijn niet de enige issue daarbij, de toegang wordt vaak ontzegd wanneer bijvoorbeeld het profiel van de dak- of thuisloze persoon niet matcht met de huidige leefgroep”.

“Personen met hoge psychiatrische kwetsbaarheid kunnen vaak ook niet op een breed netwerk terugvallen. Bovendien is het voor hen veel moeilijker om aan een woning te geraken. Makelaars staan vaak weigerachtig ten aanzien van hen”.

“Bovendien zijn er de zwarte lijsten, waar mensen met verslavings- en of psychiatrische problematiek slachtoffer van worden. Vaak worden zij, na een misstap, gedurende jaren nog geweigerd in de nachtopvang”.

“Vrouwen (zeker met kinderen) zijn meer “charitable” dan mannen met verslavings- of psychiatrische problematiek. Het OCMW zou een veel belangrijkere rol moeten spelen in het creëren van netwerken rond deze personen”.

Er zou bovendien extra aandacht moeten besteed worden aan dak- of thuisloze personen met een verstandelijke beperking. Indien ze niet onder VAPH-criteria vallen, vinden ze immers vaak niet de gepaste hulp.

Onderstaande casussen omschrijven de moeilijkheden van personen met (meerdere) gezondheidsproblemen in hun zoektocht naar een stabiele woonsituatie.

Een verslaafde man heeft problemen met het gerecht maar is fysiek zo slecht dat hij niet naar de gevangenis moest gaan. De opvang wou hem niet opnemen omdat ze hem niet de medische zorg konden geven. Ziekenhuizen wouden hem niet opnemen wegens zijn verslaving. Dan is hij een tijd in een serviceflat geplaatst geweest, daar heb je medisch personeel. Maar dat liep dan mis. Hij ging dan wonen bij vrienden, maar dat was ook niet houdbaar. We hebben hem uiteindelijk kunnen doorverwijzen naar een sociale woning. Zo een ‘én-én’ verhaal is heel complex. Je overloopt je checklist, bekijkt of er aanbod is, maar wat als je de match niet kan maken? Als je iemand hebt met een combinatie van psychische problemen en een verslavingsproblematiek, daar bestaat niet echt iets voor. Dan sta je op straat, zij vallen door de mazen van het net.

Na een tijd zoeken vonden we een sociale woning voor een persoon. Maar door zijn verslavingsproblematiek liep dit mis. Hij werd op straat gezet, kwam dan terug in de opvang terecht. En zo blijft dit duren. Hij blijft nog steeds terugkomen, hij geraakt niet uit die situatie.

Een man met een cognitieve beperking stemt toe een kameraad bij hem te laten intrekken. Deze persoon ontzegt hem na enkele dagen toegang tot zijn eigen woning en neemt het huurcontract over na een overeenkomst met de huurbaas. De man durft hier niet tegenin te gaan omdat de andere persoon zich agressief gedraagt.

D. kampt met een psychische problematiek. Ze stopt vaak met het innemen van haar medicatie waardoor ze psychoses krijgt en in de problemen raakt. De voorbije jaren verbleef ze vaak bij vrienden. Vaak wordt ze dan aan de deur gezet als ze psychotisch is. Hierdoor heeft ze op veel plaatsen verbleven. Na overleg met haar bewindvoerder werd er een appartementje gehuurd maar dit is slechts een tijdelijke oplossing. Voorlopig heeft D. een dak boven haar hoofd, maar ze neemt weer haar medicatie niet in omdat ze geen ziekte-inzicht heeft. De kans is dan ook erg groot dat D. terug moet opgenomen worden in een psychiatrisch ziekenhuis.

Een man met ernstige psychische problemen en een verslavingsproblematiek is niet langer welkom in het psychiatrisch ziekenhuis omdat hij het daar te bont maakt. Hij heeft geen ziekte-inzicht waardoor de behandeling ook geen gewenst effect heeft. Hij kan nergens langdurig terecht vanwege de combinatie van zijn psychische problemen en zijn gebruik, waardoor hij de hulpverlening ook opgegeven heeft. Hij wilt graag een eigen woning huren, maar op de reguliere huizenmarkt maakt hij geen kans vanwege zijn gezondheidsproblemen. Ook binnen bepaalde opvanginitiatieven loopt de hulpverlening moeilijk wegens zijn agressief gedrag.

1.7 Een hoog aantal personen op straat

De meeste deelnemers schrikken van het aantal personen die de telnacht doorbrengen 'op straat', in de winteropvang, een garage, een auto, een kraakpand, of een tent. Deze casus omschrijft de situatie van een man die regelmatig in de openbare ruimte verblijft.

Een man belandde op straat na een uithuiszetting in een sociale woning. Hij heeft eerst vier maanden in een caravan kunnen wonen bij iemand, maar daar is hij moeten vertrekken na een agressie-incident. Sindsdien slaapt hij afwisselend bij kameraden, een bankje in het park of een tentje. Zijn spullen liggen verspreid bij kameraden. Met sommige kameraden heeft hij ruzie gekregen en is hij niet meer welkom. Hij vreest dat hij zijn spullen kwijt is. Hij heeft ook een hond, waardoor hij niet welkom is in de reguliere opvangmogelijkheden maar hij en zijn hond zijn onafscheidelijk.

1.8 Een langer verblijf in een instelling wegens gebrek aan een woonoplossing

Sommige deelnemers zijn verbaasd over het hoge aantal personen die langer verblijven in een instelling wegens gebrek aan een woonoplossing. Naast de nadelige gevolgen voor de persoon in kwestie, verkleint dit ook het aanbod voor andere personen die nood hebben aan de hulp die de instelling aanbiedt. Enkele deelnemers vinden deze cijfers wel herkenbaar.

“Een gevangenis laat je niet zomaar gaan als je niet kan voorleggen waar je naartoe gaat”.

“Een groot probleem bij detentie en psychiatrie, is nazorg. Plots zijn ze ontslagen uit psychiatrie of zijn zelf vertrokken. Zij dwalen op straat, niemand weet er iets van. Dat is schrijnend”.

Deze casussen omschrijven de woonsituatie van instellingsverlaters.

Een man komt vrij uit detentie. Maar tijdens zijn detentie is hij zijn woning kwijtgeraakt. Hij heeft geen officieel adres waardoor hij zich niet kan inschrijven bij het SVK. Hij verblijft wisselend over heel Limburg, bij vrienden, in kraakpanden.

E. raakte zijn woning kwijt tijdens zijn verblijf in de gevangenis. Nadien kon hij voor enkele weken terecht in de crisisopvang, maar nadien kon hij niet doorstromen naar andere opvang. In deze periode kon hij verblijven in een noodwoning van een OCMW. Ondertussen verblijft hij al meerdere maanden in een opvangcentrum zonder perspectief op een andere woning.

1.9 Moeizame hulpverlening

De meeste deelnemers spreken over moeilijkheden met de huidige hulpverlening zoals het bereiken van de doelgroep maar ook het motiveren van doelgroep om hulpverlening te aanvaarden.

"[een deel] wil voor even onderdak en voeding, maar wil eigenlijk met rust gelaten worden".

"Dak- en thuislozen hebben vaak het vertrouwen in hulpverlening verloren (vooral t.a.v. OCMW)".

"Dak- en thuislozen weigeren om naar de opvang te gaan, of andere woonalternatieven omdat hun huisdier hier niet welkom is".

"We hebben vaak het gevoel van 'allez, we geven je een pakketje met een oplossing, waarom neem je dit niet aan?' Maar die pakketjes zijn vaak niet aangepast aan datgene wat ze echt willen of echt nodig hebben. Er ontbreekt ook vaak een vertrouwenspersoon, ze vertrouwen ons niet".

Een andere deelnemer benadrukt hierbij zijn of haar machteloosheid als hulpverlener.

"De lange duur van de dak- en thuisloosheid toont aan dat er vaak weinig pasklare oplossingen zijn en illustreren daarbij de machteloosheid van een hulpverlener".

Andere deelnemers benadrukken de nood aan nazorg en opvolging.

"Lokale voorzieningen zorgen vaak voor ondersteuning en hulp, maar volgen de doelgroep niet verder op. Woonbegeleiding is daar een essentieel onderdeel van".

Daarnaast vinden sommigen de huidige termijnen onrealistisch.

"Bepaalde initiatieven moeten reflecteren over de termijn die ze hanteren en of deze realistisch zijn. Het aanbieden van drie weken opvang is erg kort: als de dak- of thuislozen in deze periode geen woonalternatief vinden, staan ze (terug) op straat".

Een deelnemer geeft aan dat het huidige aanbod, ondanks extra inspanningen, niet voldoende is. Een andere deelnemer vult aan dat er te weinig woonalternatieven zijn en de huurprijzen te hoog zijn.

Onderstaande casussen illustreren deze moeilijkheden.

G. verbleef steeds in het buitenland. Nadien kwam hij in onze en omliggende gemeenten terecht. Hij verbleef bij een vriendin en op een bepaald moment kwam de vraag bij ons voor opvang. Dat was eigenlijk een gekend voorbeeld: hij was gekend bij veel OCMW's die hem allemaal wilde vooruithelpen, hij ging 'shoppen' voor hulp. Het ziekenhuis was op een gegeven moment ook betrokken. Hij moest eigenlijk opgenomen worden maar dit wilde hij niet. Dit was een casus waarbij te veel mensen betrokken waren, waardoor niemand eigenlijk een echte binding had met hem om uit te zoeken wat de beste oplossing was. Hij wilde gewoon een bed in een hotel. Hij kon uiteindelijk terecht bij noodopvang van CAW.

De woning waarin H. verbleef werd verkocht door de huisbaas, zonder overname van het huurcontract. Hij diende geen aanvraag in voor SVK bij het OCMW omdat hij niet op de

hoogte was dat het OCMW hem hierbij kon helpen. Uiteindelijk moest hij de woning verlaten zonder een woonoplossing. Hij verbleef enkele maanden in een tent en in zijn auto.

O. is een man van middelbare leeftijd en is al meer dan 10 jaar dakloos. Hij verbleef in die periode afwisselend in opvang, gevangenis, bij kennissen en familie, in een tent en een psychiatrisch ziekenhuis. Er is het sterke vermoeden van een ernstige psychiatrische problematiek (psychoses), gecombineerd met een drugsverslaving en ernstig agressief gedrag. O. komt heel vaak in aanraking met de politie voor diefstallen, bedreigingen naar de personen bij wie hij overnacht, stalking van andere personen bij wie hij wil overnachten, overlast, vechtpartijen enzovoort. Hij is overal gekend en heeft bij bijna alle diensten een toegangsverbod. Er wordt een hulpverleningsoverleg aangevraagd bij verschillende partners om een langetermijnplan op te stellen om O. te begeleiden naar een stabiele situatie. Er was heel wat overtuigingskracht nodig om een aantal instanties en personen te overtuigen toch mee te stappen in het verhaal. Hierdoor kon O. intrekken in een woning van een sociale huisvestingsmaatschappij.

1.10 Verschillen tussen Limburgse gemeenten

Tijdens de focusgroepen presenteerden we geen cijfers per gemeente. Sommige deelnemers gaven wel enkele verklaringen voor mogelijke verschillen zoals ze die opmerken in de praktijk.

Zo wordt bijvoorbeeld aangegeven dat Hasselt een hoger aantal dak- of thuisloze personen kan tellen vanwege de aanwezigheid van opvanginitiatieven en van de gevangenis in deze stad. Volgens anderen kan er een 'psychiatrie-effect' spelen in Sint-Truiden aangezien er hier een psychiatrisch ziekenhuis gevestigd is. Ook na hun verblijf in deze instellingen blijven deze personen mogelijks 'plakken' in deze steden. Een OCMW-medewerker vult aan dat de aanwezigheid van vakantiedomeinen een invloed kunnen hebben op het aantal dak- of thuisloze personen. Verder zouden ook de hoeveelheid initiatieven voor dak- of thuisloze personen in een stad of gemeente het aantal dak- of thuisloze personen kunnen verhogen of verkleinen.

1.11 Oudere dak- en thuisloze personen

We telden 73 personen die ouder zijn dan 60 jaar (8% van alle getelde dak- en thuisloze personen). Deze casussen beschrijven de situatie van oudere dak- of thuisloze personen.

Een man van 90 jaar was bij geen enkele organisatie gekend tot enkele maanden geleden. Dan hebben we hem voor de eerste keer bij ons gehad. Hij woonde met zijn partner in een sociale woning maar dat is nooit geweten geweest. Toen die partner overleed, moest hij daar weg. Zijn postadres stond op een zolderkamer waar hij dan was ingetrokken, maar dat is een kamer zonder water of elektriciteit met enkel een tafel, stoel en matras. Hij heeft zich bij ons gemeld, op een vrijdagavond voor sluitingstijd. Maar dat was te laat voor crisisopvang, er was geen plaats meer. We hebben hem dan op hotel laten gaan voor dat weekend. Uiteindelijk kon hij terecht bij het CAW in het kader van samenwonen met enkele anderen, maar hij wees dit af omdat hij zich mentaal en fysiek te sterk voelde. Hij ging terug naar de zolderkamer en ging dan bijvoorbeeld naar de kerk om het warm te krijgen.

Uiteindelijk kwam hij terecht in een ziekenhuis. Zij zijn samen met ons beginnen zoeken naar een woonoplossing. Zo kreeg hij een sociale woning. Daar is toch een periode van vier maanden over gegaan.

Een man van 70 jaar heeft zichzelf altijd voorgedaan als iemand die een woning en inkomen had. We zijn er pas recentelijk achter gekomen dat die man al veertien jaar dakloos is. Hij is er altijd in geslaagd om onder de radar te blijven en zich toch te handhaven op straat. Ondertussen heeft hij zware gezondheidsproblemen, waardoor hij in een ziekenhuis buiten de provincie terecht kwam. Hierdoor was het OCMW niet langer bevoegd. Hij is nergens ingeschreven, bij geen enkele instantie gekend. Niemand heeft die man ooit opgemerkt. Hij heeft niet alleen fysieke maar ook psychische gezondheidsproblemen. De man ontkent zijn leefsituatie. Hij vertelt in het ziekenhuis dat hij een woning heeft, een familie en een inkomen. Hij heeft recht op een pensioen, maar krijgt dit niet omdat hij geen adres heeft.

1.12 Aanleiding relatieproblemen en conflict met familie of vrienden

Een groep van 212 personen geeft aan dat relatieproblemen een aanleiding vormden voor hun preciaire woonsituatie, 188 personen vermelden een conflict met familie en vrienden als een aanleiding. Deze casussen omschrijven enkele voorbeelden van personen die na een relatiebreuk, intrafamiliaal geweld of ander conflict dak- of thuisloos werden.

Een koppel is gehuwd maar hebben een knipperlicht relatie. Er is sprake van partnergeweld. Zij hebben samen een kind en de vrouw heeft een tienerdochter uit een vorige relatie. De kinderen zijn al getuige geweest van dit geweld. Er is sprake van druggebruik de man. Vanuit onze dienst is er grote bezorgdheid over deze vrouw en de kinderen. Er zijn al diverse gesprekken geweest omtrent de relatie, crisisopvang en vluchthuis. Maar de vrouw zag het niet zitten om de woonst te verlaten of als ze de woning had verlaten, keerde ze telkens terug. Momenteel heeft de man de woning verlaten. De vrouw kon de huur niet betalen. Zij is in een collectieve schuldenregeling en budgetbeheer. Ze moest op zoek naar goedkopere huisvesting, maar dit is geen evidentie aangezien er geen reserve is voor een huurwaarborg. Crisisopvang is voor haar geen optie omdat ze dan waarschijnlijk gescheiden wordt van haar kinderen. Haar ex-man stalkt haar en kraakt haar psychologisch waardoor ze werd opgenomen op een PAAZ-afdeling. Haar kinderen verblijven tijdelijk bij haar moeder.

Een jongeman wordt psychotisch door zijn druggebruik en is agressief thuis. Na zijn opname in een psychiatrisch ziekenhuis, mag hij niet langer thuis wonen vanwege zijn agressie in het verleden. Hij kan bij een kameraad op grond slapen. Desondanks dat zijn ouders betrokken blijven, kunnen ze hem niet in huis nemen omdat er nog een veel jonger zusje is.

"Casus 1: mevrouw is reeds lange tijd het slachtoffer van huiselijk geweld, samen met haar kleuter. Ze vindt uiteindelijk de moed om te vluchten, en doet aangifte bij de politie. Het OCMW gaat op zoek naar een oplossing om haar veilig te huisvesten. Binnen de vluchthuizen van het CAW is er geen plaats, en na zeer sterk aandringen en vragen naar plaatsen waar dan ook in Vlaanderen, komt er toch een plek vrij. Dat is echter pas over een paar weken. Aangezien vrouw en kind actief gezocht worden door de vader en zijn familie,

moet er omzichtig omgesprongen worden met waar zij tijdelijk gehuisvest worden. Uiteindelijk belandt ze in een vakantiewoning en wanneer die niet meer vrij is, in de noodwoning van een ander OCMW voor ze in het vluchthuis terecht kan.

1.13 Verblijf bij familie en vrienden

In de nacht van 29 op 30 oktober 2020 verbleven de meeste dak- en thuisloze personen bij familie en vrienden wegens gebrek aan een andere woonoplossing. Sommige deelnemers merken op dat dit slechts een onderschatting is van het werkelijke aantal. Een medewerker van een sociaal verhuurkantoor vindt het aantal erg hoog maar geeft aan dat dit soms het laatste redmiddel is.

“In sommige gevallen raden wij huurders aan om tijdelijk bij hun familie of vrienden in te wonen als tijdelijke woonoplossing. Het gaat dan echt om een laatste en tijdelijk redmiddel, als er geen andere mogelijkheden zijn”.

“In onze gemeente hebben we geen doorgangswoningen en dat maakt dat we vaak ook weinig kunnen bieden aan een dak-/thuisloze. Het CAW is een optie, maar dat willen veel mensen liever niet vanwege de kortdurigheid aangezien ze toch bij familie/kennissen terecht kunnen”.

Deze casus omschrijft een situatie waarbij een persoon bij familie en vrienden verblijft wegens gebrek aan een andere woonoplossing.

Een vrouw woont na een uithuiszetting met haar drie kinderen in bij haar ouders. Ze kan hier geen domicilie aanvragen omdat haar ouders schrik hebben voor schuldeisers. Daardoor kan de vrouw geen werkloosheidsuitkering aanvragen.

1.14 Langdurige dak- en thuisloosheid

Onderstaande casussen illustreren situaties van langdurige dak- en thuisloosheid.

Ongeveer twintig jaar geleden startte U. aan een begeleidingstraject en zoektocht naar een stabiele woonoplossing. Hij verkreeg een leefloon, een tewerkstelling en een vaste woning. Nu verblijft hij in een opvangcentrum voor daklozen. Door gedragingen van U. is verdere hulpverlening erg moeilijk.

Een man werd uit huis gezet en zwerft reeds jaren van hier naar daar. Hij woont regelmatig in bij vrienden, tot hij daar na conflicten buiten gezet wordt. Hij staat op de zwarte lijst voor sociale huur en andere woonoplossingen liggen erg moeilijk omdat hij een hond bij zich heeft. Hij sliep een hele tijd in een tentje in het bos, tot hij verjaagd werd door de politie en de boswachter.

2 Reflecties en casussen vanuit de praktijk over de impact van COVID-19

We vroegen de deelnemers van de focusgroepen of de COVID-19 pandemie de resultaten van de telling beïnvloedde. Enkele deelnemers noemden een aantal factoren op. Zo was het vanwege de maatregelen binnen de gevangenis moeilijker om personen te contacteren en te bevragen. Ook jongeren waren nog

moeilijker te bereiken dan voordien. Een organisatie had plots minder vrijwilligers ter beschikking omdat een aantal vertrok wegens de pandemie. Een woonmaatschappij kon minder personen tellen omdat ze minder zitdagen organiseerden en dus minder personen konden bereiken. Volgens anderen heeft deze crisis geen impact gehad voor hun organisatie om deel te nemen aan de telling.

Maar de meerderheid geeft wel aan dat de crisis een enorme impact heeft en zal hebben op de situatie van de dak- en thuisloze personen. Zo is het moeilijker geworden om een nieuwe woonst te vinden. De deelnemers geven ook aan dat er beduidend minder aanvragen voor financiële steun waren bij het OCMW. Ze vermoeden ook dat de instroom in noodopvang en opvang voor thuislozen door de pandemie lager ligt. Verder werden sommige uithuiszettingen uitgesteld maar zullen in de nabije toekomst volgen. Er waren ook meer aanmeldingen bij het Family Justice Centre (IFG). Een medewerker van de politie vermoedt dat het aantal dak- en thuisloze jongeren verhoogd is wegens een onhoudbare thuissituatie waardoor jongeren vaker uit huis gezet worden.

“Daklozen op straat zijn veel meer gestrest en wanhopig. Er is ook een opvallend lagere instroom in de opvang. Volgens de politie heeft het te maken met feit dat mensen schrik hebben om ziek te worden en hierdoor de opvang vermijden. Ook bij een dagopvang voor personen met een verslaving zien we opvallend minder bezoekers”.

“Dak- en thuisloze personen die tijdelijk op iemands zetel verbleven, werden plots op straat gezet. Dat er geen bezichtigingen voor woningen meer plaatsvonden, had ook een impact”.

“Diensten zijn moeilijker toegankelijk. Drempels zijn hoger geworden door de COVID-19 maatregelen. Dit zowel in de hulpverlening als in de woonsector. Dit zorgt ervoor dat wie dakloos is, er moeilijker uit zal geraken”.

“Er werden een aantal situaties van huishoudelijk geweld meegemaakt, die geleid hebben tot opnames in opvangcentra. Deze situaties zijn toch verhoogd door COVID-19, waarbij reeds sluimerende spanningen in relaties extra werden versterkt”.

“Financieel nipte situaties die explodeerden door gebrek aan inkomen door COVID-19”.

3 Reflecties over de wetenschappelijke tellingsmethode

Ten slotte vroegen we de deelnemers om hun feedback op de methode en het proces van de telling. De meerderheid was positief over de methode en over de communicatie. De deelnemers merkten ook enthousiasme bij anderen over de telling. Het was duidelijk voor de diensten wat er van hen verwacht werd. Enkele deelnemers benadrukken het belang om deze telling in de toekomst structureel te herhalen.

“De methode levert de noodzakelijke cijfers om een aantal problematieken op de beleidstafel te leggen. En dan vooral de groep met psychische problematiek en verslavingsproblematiek”.

Sommige deelnemers benadrukken dat ze een aantal personen niet konden tellen of dat ze veronderstellen dat het totale aantal dak- en thuisloze personen een onderschatting is. Zo vertelt een medewerker van een instelling dat ze waarschijnlijk te weinig personen hebben geteld aangezien het niet steeds duidelijk is of een instellingsverlater al dan niet een woonoplossing heeft. Een

politiedewerker gaf aan om soms over te weinig informatie over de dak- en thuisloze personen te beschikken die hij/zij ontmoette in kraakpanden om de vragenlijst volledig te kunnen invullen. Verder werd er opgemerkt dat er in de regio's met minder deelnemende of beschikbare diensten minder dak- of thuisloze personen zullen geteld worden. Ook dit kan tot een onderschatting van het totale aantal leiden. Een aantal deelnemers merkt op dat het niet altijd duidelijk was of een persoon ook door een andere organisatie geteld zou worden. Zo veronderstelde men bijvoorbeeld vaak dat het OCMW de persoon meetelde, maar bleek dat achteraf niet zo te zijn. Er wordt ook aangegeven dat het moeilijk was om de dak- of thuisloze personen te bereiken om hen te informeren over de telling.

Sommige deelnemers vonden de vragenlijst te lang en daardoor haakten vrijwilligers af om deel te nemen aan de telling. De meeste deelnemers waren echter tevreden over de inhoud en de lengte van de vragenlijst. Het invullen van de vragenlijst leidde bij de meeste tot minder werkdruk dan verwacht.

“De vragenlijst is goed maar mag zeker niet langer. Soms duurde het 5 minuten om in te vullen, soms 30 minuten. Het levert interessante gesprekken op met deze personen”.

“Het is natuurlijk wel even een opdracht om ons aan de vragenlijsten te zetten, aangezien er wel wat vragenlijsten ingevuld moesten worden en je een dak-/thuisloze niet elke week ziet, maar het was zeker geen last. De resultaten kunnen alleen maar in ons voordeel spelen”.

Hoofdstuk 5 Conclusie

In oktober 2020 vond de eerste point-in-time dak- en thuislozentelling plaats in de provincie Limburg. Samen met de werkgroep Wonen-Welzijn van LSB² (Limburgs Steunpunt Lokaal Sociaal Beleid) en de Koning Boudewijnstichting organiseerde LUCAS KU Leuven, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy deze eerste provinciale telling in Vlaanderen.

Deze tellingsmethode werd aanbevolen in de MEHOBEL-studie en werd eerder al toegepast in de telling van de stad Leuven in februari 2020. Concreet brachten de deelnemende diensten verspreid over de provincie Limburg de dak- en thuislozenpopulatie in kaart in de nacht van 29 op 30 oktober 2020. Dit gebeurde via een korte vragenlijst die peilde naar de verblijfplaats en enkele profielkenmerken. Na deze teldag werden er twee feedbackmomenten ter aanvulling georganiseerd waarin er met enkele betrokken diensten gereflecteerd werd over de resultaten.

Dit rapport beschrijft uitvoerig de resultaten van de eerste dak- en thuislozentelling in Limburg. In dit laatste hoofdstuk worden de opvallendste resultaten van het onderzoek besproken en formuleren we een aantal conclusies.

1 Het aantal dak- en thuisloze personen in Limburg

Op 30 oktober 2020 telden 65 Limburgse organisaties 1217 dak- en thuisloze personen in Limburg, oftewel 932 volwassenen en 285 minderjarige kinderen die zich in een precaire woonsituatie bevinden. Dak- en thuisloosheid is gedefinieerd aan de hand van ETHOS Light, een internationaal gevalideerd instrument om dak- en thuisloosheid te meten. Deze definitie maakt een opdeling in zes verschillende categorieën van dak- en thuisloosheid, zoals in onderstaande tabel weergegeven. We voegden zelf een zevende categorie toe.

Er verbleven 37 volwassenen in *de openbare ruimte* en 11 volwassen personen in de *noodopvang*. In *opvangcentra voor thuislozen of tijdelijke woonoplossingen* zoals doorgangswoningen verbleven 197 volwassenen en 86 kinderen. Er verbleven 158 volwassen personen en 24 kinderen langer in een *instelling* dan nodig bij gebrek aan een woonoplossing of moesten binnen 30 dagen volgend op de teldag de instelling verlaten zonder woonoplossing. Verder verbleven er 87 volwassenen en 11 kinderen in een *niet-conventionele ruimte* (zoals een garage, caravan, kraakpand, auto). Er verbleven 322 volwassen personen en 64 kinderen tijdelijk *bij familie en vrienden*. De onderzoekers voegden daarnaast een zevende categorie toe aan ETHOS Light, met name de personen die dreigen uit huis gezet te worden (omwille van een gerechtelijke procedure, een ongeschikt- en/of onbewoonbaarverklaring of een einde van het huurcontract): 95 volwassen personen en 85 kinderen bevonden zich in die situatie op 30 oktober. De grootste categorie bij de volwassenen zijn de personen die tijdelijk bij familie en vrienden verblijven, de zogenaamde sofasurfers. Bij de minderjarige kinderen zijn de twee grootste categorieën verblijf in opvang en dreigende uithuiszetting. De grootste groep werd geteld in Hasselt (207 personen), gevolgd door Sint-Truiden (110 personen) en Genk (71 personen).

Tabel 25. Verblijfplaats van getelde dak- en thuisloze personen in Limburg op 29-30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%	Aantal kinderen	%
1 In openbare ruimte	37	4,0	0	0,0
2 In noodopvang	11	1,2	0	0,0
3 In opvang en tijdelijk verblijf	197	21,1	86	30,2
4 In instelling	158	17,0	24	8,4
5 In niet-conventionele ruimte	87	9,3	11	3,9
6 Bij familie/vrienden	322	34,5	64	22,5
7 In woning met dreigende uithuiszetting	95	10,2	85	29,8
Onbekend	25	2,7	15	5,3
Totaal	932	100,0	285	100,0

2 De profielkenmerken van de getelde dak- en thuisloze personen in Limburg

Van alle getelde dak- en thuisloze volwassenen is 67% man. Ongeveer een op vijf is tussen 18 en 25 jaar, ongeveer de helft is tussen 30 en 49 jaar. Drie op vier heeft de Belgische nationaliteit. Meer dan de helft is alleenstaand zonder kinderen, 8% is alleenstaand met kinderen en 6% heeft een partner en kinderen. Ongeveer 15% is langer dan twee jaar dak- of thuisloos. Bij bijna 40% is er een (vermoeden van een) verslaving en bij 44% is er een (vermoeden van een) psychische problematiek. Bij een op tien is er een (vermoeden van een) verstandelijke beperking. Twee op drie van de getelde personen ontvangt een uitkering of een vervangingsinkomen, 14% heeft geen enkel inkomen. Ten slotte heeft 43% een instellingsverleden in de gevangenis, de jeugdhulp en/of een psychiatrisch ziekenhuis of centrum.

In de internationale literatuur wordt gewezen op drie verschillende trends in de populatie van dak- en thuisloze personen: de vervrouwelijking, de toename van personen met een migratieachtergrond en de toename van gezinsdak- en thuisloosheid. De populatie kan in feite worden opgedeeld in enerzijds 'klassieke' en anderzijds 'nieuwe' dak- en thuisloze personen. De klassieke dak- en thuisloze personen zijn diegenen met een ernstige psychische kwetsbaarheid en/of met een verslavingsproblematiek. De nieuwe dak- en thuisloze personen zijn de gezinnen en de personen met een precair verblijfsstatuut. Uit de telling blijkt dat in Limburg de klassieke groepen bijna de helft uitmaken van alle getelde personen. Opvallend is ook het aantal personen dat langer dan nodig in een instelling moet verblijven omdat er geen woonoplossing is. Het feit dat de uitstroom voor hen moeizaam verloopt, betekent tevens dat deze diensten en instellingen ook afgeremd worden om een antwoord te bieden op nieuwe personen die professionele zorg nodig hebben. Verder heeft ongeveer een op negen van de getelde personen een precair of geen verblijfsstatuut. Om een oplossing voor hen uit te werken is een doorgedreven samenwerking nodig van de dak- en thuislozensector met diensten gespecialiseerd in migratie en dit niet enkel op het lokale niveau, maar ook op de hogere beleidsniveaus.

3 Een aantal specifieke groepen uitgelicht

De telling brengt enkele kwetsbare groepen in beeld. Tegelijkertijd is het ook een valkuil om enkel op een specifiek kenmerk te focussen (zoals leeftijd, geslacht of nationaliteit). Dit houdt het risico in dat die

categorisering tot een stigmatisering leidt waarbij de persoon herleid wordt tot dit ene kenmerk. De onderzoekers bepleiten daarom om altijd oog te hebben voor de hele persoon en een intersectioneel perspectief te hanteren. Dit intersectioneel perspectief of kruispuntdenken is een benadering die focust op de samenloop van verschillende vormen van uitsluiting en ongelijkheid in plaats van het benadrukken van één specifiek kenmerk.

De eerste groep zijn de getelde volwassen personen die *verblijven bij familie en vrienden* (322 personen, 35% van alle getelde personen in Limburg). Vrouwen verblijven iets vaker bij familie en vrienden dan mannen. Ook jongere dak- en thuisloze personen verblijven vaker bij familie en vrienden dan oudere dak- en thuisloze personen. Zo verblijven 18 tot 25-jarigen vaker bij familie en vrienden dan niet (25% personen die bij familie en vrienden verblijven, is 18 tot 25 jaar tegenover 16% personen die niet bij familie en vrienden verblijven). Personen die bij familie en vrienden verblijven, zijn vaker minder lang dak- of thuisloos. Het gaat hier echter om de situatie op één moment. Het zou kunnen dat het tijdelijk bij vrienden en familie verblijven een tussentijdse oplossing is waarna deze personen terug een stabiele woonst vinden, maar het kan ook een onderdeel vormen van een wooninstabiliteit.

Personen die verblijven in de openbare ruimte, de noodopvang, een kraakpand, een garage, een auto of een tent beschouwen we als *acut dakloze personen* (85 personen, 9% van alle getelde personen in Limburg). De personen die acut dakloos zijn, zijn vaker man dan vrouw (86% mannen tegenover 14% vrouwen). Oudere dak- of thuisloze personen zijn vaker acut dakloos dan jongere personen. Personen die acut dakloos zijn, kampen vaker met een (vermoedelijke) verslaving dan personen die niet acut dakloos zijn (47% acut daklozen kampen met een (vermoedelijke) verslaving tegenover 36% niet acut daklozen). Zij verbleven vaker eerder in een gevangenis dan niet acut dakloze personen (32% acut daklozen tegenover 20% niet acut daklozen). Ze verbleven ook vaker ooit in een psychiatrisch ziekenhuis of centrum (49% tegenover 31%).

We telden 305 dak- of thuisloze *vrouwen* in Limburg (33% van alle getelde personen). Ze zijn vaker alleenstaand met kinderen (20% tegenover 2%). De getelde vrouwen kampen minder vaak met (vermoedelijke) verslavingsproblemen dan de getelde mannen (29% tegenover 42%). De getelde vrouwen ontvangen vaker een (equivalent) leefloon (33% tegenover 12%). De aanleiding voor de dak- of thuisloze woonsituatie is bij getelde vrouwen vaker vanwege relatieproblemen dan bij getelde mannen (34% tegenover 18%). De getelde vrouwen zijn vaker minder lang dak- of thuisloos dan de getelde mannen. De getelde vrouwen krijgen ook vaker hulp en/of actieve begeleiding van een OCMW dan de getelde mannen (75% tegenover 68%).

We telden 175 *jongvolwassen* dak- of thuisloze personen in Limburg (19% van alle getelde personen). Ze verbleven vaker in opvang of tijdelijk verblijf (25% jongvolwassenen verblijven in opvang of tijdelijk verblijf tegenover 20% 26 tot 80+-jarigen) of bij familie en vrienden (45% tegenover 32%). Ze zijn vaker alleenstaand zonder kinderen dan de getelde 26 tot +80-jarigen (68% tegenover 57%). Een op vier kampt met een (vermoedelijke) verslaving. Bij de groep jongvolwassenen is er wel vaker sprake van een (vermoeden van een) verstandelijke beperking (18% tegenover 9%). Jongvolwassenen verbleven minder vaak ooit in een gevangenis (12% tegenover 23%) of ooit in een psychiatrisch ziekenhuis of centrum (23% tegenover 35%). Deze jongvolwassenen verbleven echter vaker ooit in jeugdhulp (29% tegenover 5%). De helft van hen heeft een leefloon, een op vijf heeft geen enkel inkomen. Ongeveer de helft is dak- of thuisloos vanwege conflict met familie of vrienden, een op vijf omwille van een ontslag uit een instelling. Bijna 30 % is langer dan een jaar dak- of thuisloos.

We telden 399 personen met (*een vermoeden van*) *psychische/psychiatrische problemen* (43% van alle getelde personen in Limburg). Deze personen verbleven vaker dan personen zonder deze problemen in opvang of tijdelijk verblijf (23% personen met een (vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen verbleven in opvang of tijdelijk verblijf tegenover 20% personen zonder deze problemen) en vaker in een instelling (25% tegenover 11%). De meerderheid, 84% van deze groep zijn Belgen. Ze zijn ook vaker alleenstaande zonder kinderen dan personen die niet met deze problemen kampen (67% tegenover 53%). Ze hebben vaker een verstandelijke beperking (of een vermoeden ervan) (17% tegenover 7%). Ze hebben ook vaker een (vermoedelijk) verslavingsprobleem (55% tegenover 24%). Deze groep verbleef in een verleden vaker ooit in een gevangenis dan de groep die deze problemen niet ervaart (28% tegenover 15%). Ze verbleven vaker ooit in de jeugdhulp (13% tegenover 7%) en vaker ooit in een psychiatrisch ziekenhuis of centrum (62% tegenover 10%). De groep personen met (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen zijn vaker langdurig dak- of thuisloos dan personen die niet met deze problemen kampen.

De doelgroep van *Housing First* definiëren we in dit onderzoek als de dak- en thuisloze personen die reeds lange tijd dak- of thuisloos zijn (langer dan twee jaar) en die kampen met psychische problemen en/of verslavingsproblemen. In totaal behoren 108 getelde personen tot deze groep (12%). De meerderheid, 87% van hen zijn mannen. Ze zijn ook relatief ouder dan de rest van de getelde populatie en zijn vooral Belgen.

4 Leerpunten op basis van een succesvolle telling dankzij 65 organisaties

In totaal telden 65 organisaties verspreid over 41 gemeenten mee. Niet enkel zij die met dak- en thuisloze personen werken (zoals het OCMW en het CAW) namen deel, maar eveneens organisaties die met kwetsbare personen in contact komen zoals de sociale huisvestingsactoren, de geestelijke gezondheidszorg, de jeugdhulp, de werkingen rond armoedebestrijding, de laagdrempelige werkingen en vrijwilligersinitiatieven. Hun medewerking zorgt ervoor dat er met deze resultaten een veel beter zicht is op de kenmerken van de populatie. Opvallend is dat meer dan de helft van de volwassen personen door het OCMW is geteld. Dit toont aan hoe belangrijk de medewerking is van de maatschappelijk werkers van het OCMW, maar ook hoe groot de woononzekerheid is bij een deel van hun cliënten.

Het enthousiasme bij praktijkwerkers en vrijwilligers om mee te tellen was groot, ook al waren de omstandigheden omwille van COVID-19 erg complex. Dat zorgde ervoor dat vooral de laagdrempelige (vrijwilligers)werkingen waarin ontmoeting centraal staat, minder konden deelnemen. Zeker voor de vrijwilligers van deze diensten is het werken met een vragenlijst niet altijd vanzelfsprekend. In de toekomst is het daarom belangrijk dat de onderzoekers bij hun informatiestrategie beter inspelen op hun vragen. Ook sommige ziekenhuizen haakten af, omwille van de sterke instroom van COVID-19-patiënten in de week van de telling.

Dak- en thuisloosheid neemt de vorm aan van een ijsbergfenomeen. Vaak is enkel het topje van de ijsberg zichtbaar en blijft een groot deel van de problematiek buiten beeld. Deze methode brengt een veel groter deel van de ijsberg in beeld. Het is echter onmogelijk om vast te stellen of de volledige ijsberg nu zichtbaar is. Het gaat hier om een eerste editie van de telling. De betrokken diensten moesten de methode op zeer korte tijd onder de knie krijgen. Bovendien waren de omstandigheden verre van ideaal

omwille van COVID-19. We ontvingen in ieder geval signalen dat vooral personen met een precair verblijfsstatuut die dak- of thuisloos zijn, minder goed bereikt zijn. Hoewel heel wat diensten deelnamen aan deze telling, deden anderen dit niet omwille van tijdsgebrek, een te grote workload, Verder is het typerend voor deze methodiek om dak- en thuisloze personen in kaart te brengen die in contact staan met de deelnemende diensten. Dit betekent dat de personen die geen gebruik maken van deze diensten, ondervertegenwoordigd zijn. Dit werd ook bevestigd door de praktijkwerkers in de focusgroepen. Bovendien signaleerden de betrokken diensten dat het niet altijd gemakkelijk was om met de informatie die men voor handen heeft, de dak- en thuisloze personen te screenen en in te delen in de ETHOS Light- typologie.

Door de telling op een geregeld tijdstip te herhalen kan de methode verder geperfectioneerd worden. Diensten kunnen nog beter gemotiveerd worden om mee te werken en er kan beter ingespeeld worden op specifieke vragen vanuit bepaalde werkingen. Dit alles moet het mogelijk maken om de resultaten nog meer valide te maken. Ook kan een periodieke herhaling (bijvoorbeeld tweejaarlijks) van de telling ervoor zorgen dat de evolutie van de cijfers en de verschuiving van de profielen in kaart worden gebracht. Door de samenwerking met LSB² konden we heel wat diensten bereiken en betrekken bij de telling. Toch stelden we vast dat de oppervlakte die we moesten bestrijken, erg groot was. Om nog een groter bereik te hebben in de toekomst is het aangewezen om met bovenlokale coördinatoren te werken (bijvoorbeeld op het niveau van de eerstelijnszone). Samenwerking met een onafhankelijk onderzoeksinstituut is echter een belangrijke randvoorwaarde om de telling te doen slagen. Net omdat de gegevens enkel gedeeld werden met de onderzoekers, was er voldoende vertrouwen bij alle diensten dat de privacy van de getelde personen te allen tijde zou verzekerd zijn.

Referenties

- Agentschap Integratie en Inburgering (2020). Verblijfsrecht en asiel. Geraadpleegd via <https://www.agii.be/thema/vreemdelingenrecht-internationaal-privaatrecht/verblijfsrecht-uitwijzing-reizen/asiel-internationale-bescherming/verblijfsrecht-en-asiel>.
- Benjaminsen, L. (2016). The variation in family background amongst young homeless shelter users in Denmark. *Journal of Youth Studies*, 19(1), 55-73.
- Bramley, G., Fitzpatrick, S., Wood, J., Sosenko, F., Blenkinsopp, J., Littlewood, M., Frew, C., Bashar, T., McIntyre, J. & Johnsen, S. (2019). Hard Edges Scotland. New conversations about severe and multiple disadvantage. Geraadpleegd via <https://lankellychase.org.uk/wp-content/uploads/2019/06/Hard-Edges-Scotland-full-report-June-2019.pdf>.
- CIB Vlaanderen (2019). CIB-Huurbarometer. Geraadpleegd via https://www.flexmail.eu/dyn/tpl_attributes/user_documents/user_30565_documents/Persbericht/PB_CIB-Huurbarometer_voorjaar_2019.pdf
- Coppens, E., Hermans, K. & Van Audenhove, Ch. (2020). *Wetenschappelijke evaluatie van de pilotprojecten "specifieke woonvormen voor jongvolwassenen met psychische problemen" en "aanklampende zorg voor zorgmijdende mensen met psychische problemen die sociaal huren"*. Leuven: Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.
- Demaerschalk, E. & Hermans, K. (2020). *Dak- en thuislozentelling Leuven*. Leuven: LUCAS KU Leuven
- Demaerschalk, E., Italiano, P., Mondelaers, N., Steenssens, K., Schepers, W., Bircan, T., Nicaise, I., Van Regenmortel, T., Jacquemain, M. & Hermans, K. (2018). MEHOBEL - Measuring Homelessness In Belgium.
- Demaerschalk, E., Steenssens, K., Van Regenmortel, T. & Hermans, K. (2018). Dakloosheid geen exclusief stedelijk fenomeen. *1 op 13 OCMW cliënten heeft geen huis*. Geraadpleegd via <https://sociaal.net/achtergrond/dakloosheid-geen-exclusief-stedelijk-fenomeen/>.
- Fitzpatrick, S. Bramley, G., & Johnsen, S. (2012). Pathways into Multiple Exclusion Homelessness in Seven UK Cities. *Urban Studies*, 50(1), 148-168.
- Johnson, G. & Mendes, P. (2014). Taking Control and 'Moving On': How Young People Turn around Problematic Transitions from Out-of-Home Care. *Social Work and Society*, 12(1).
- Kinderrechtencommissariaat (2016). *(n)Ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief*. Brussel: Kinderrechtencommissariaat.
- Meys, E. & Hermans, K. (2014). *Nulmeting dak- en thuisloosheid*. Leuven: Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.
- MPHASIS (Mutual Progress on Homelessness through Advancing and Strengthening Information Systems) (2009). *Final Technical Implementation Report*. Geraadpleegd via <http://www.trp.dundee.ac.uk/research/mphasis/>.

- Reidsma, M., Juchtmans, G., Chakkar, S. & De Cuyper, P. (2020). *Rondtrekkende woonwagenbewoners: Een overzicht van de leefomstandigheden van rondtrekkende woonwagenbewoners en bestaande initiatieven ter ondersteuning*. Leuven: HIVA.
- Steenssens, K., Hausmann, T., Lamberts, M., Van Regenmortel, T. & Cortese, V. (2016). *Aanpassing aan de leeflooncategorieën aan de hedendaagse samenleving. Een 'mixed method' verbeteronderzoek*. Leuven: HIVA.
- Van Menxel, G., Lescrauwaet, D. & Parys, I. (2003). *Verbinding verbroken: Thuisloosheid en Algemeen Welzijnswerk in Vlaanderen*. Berchem: Steunpunt Algemeen Welzijnswerk.
- Vlaamse Overheid (2020a). Actieplan ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid 2020-2024. Geraadpleegd via https://www.departementwvg.be/sites/default/files/media/Actieplan_voorkoming_bestrijding_dak-%20en%20thuisloosheid_2020_2024.pdf.
- Vlaamse Overheid (2020b). Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2020-2024. Geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/publicaties/vlaams-actieplan-armoedebestrijding-2020-2024>.
- Vlaamse Overheid (2020c). Ongeschikt of onbewoonbaar verklaren van een woning. Geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/ongeschikt-of-onbewoonbaar-verklaren-van-een-woning>.

Bijlage 1: ETHOS

What is ETHOS?

ETHOS is the European Typology of Homelessness and Housing Exclusion. It was developed by FEANTSA as a transnational framework definition for policy and practice purposes. It provides a shared language for transnational exchange. It does not attempt to harmonise national definitions of homelessness in Europe.

ETHOS classifies living situations that constitute homelessness or housing exclusion. ETHOS identifies 4 main categories of living situation: Rooflessness, Houselessness, Insecure Housing and Inadequate Housing. These conceptual categories are divided into 13 operational categories that can be used for different policy purposes, such as mapping the problem of homelessness, as well as developing, monitoring and evaluating policies.

	OPERATIONAL CATEGORY	LIVING SITUATION	GENERIC DEFINITION
Conceptual Category	ROOFLESS	1 People Living Rough	1.1 Public space or external space Living in the streets or public spaces, without a shelter that can be defined as living quarters
		2 People in emergency accommodation	2.1 Night shelter People with no usual place of residence who make use of overnight shelter, low threshold shelter
	HOUSELESS	3 People in accommodation for the homeless	3.1 Homeless hostel 3.2 Temporary accommodation 3.3 Transitional supported accommodation Where the period of stay is intended to be short term
		4 People in Women's Shelter	4.1 Women's shelter accommodation Women accommodated to experience of domestic violence and where the period of stay is intended to be short term
		5 People in accommodation for immigrants	5.1 Temporary accommodation/reception centres 5.2 Migrant workers accommodation Immigrants in reception or short term accommodation due to their immigrant status
		6 People due to be released from institutions	6.1 Penal institutions 6.2 Medical institutions (*) 6.3 Children's institutions/homes No housing available prior to release Stay longer than needed due to lack of housing No housing identified (e.g. by 18th birthday)
	INSECURE	7 People receiving longer-term support (due to homelessness)	7.1 Residential care for older homeless people 7.2 Supported accommodation for formerly homeless people Long stay accommodation with care for formerly homeless people (normally more than one year)
		8 People living in insecure accommodation	8.1 Temporarily with family/friends 8.2 No legal (sub)tenancy 8.3 Illegal occupation of land Living in conventional housing but not the usual place of residence due to lack of housing Occupation of dwelling with no legal tenancy illegal occupation of a dwelling Occupation of land with no legal rights
		9 People living under threat of eviction	9.1 Legal orders enforced (rented) 9.2 Re-possession orders (owned) Where orders for eviction are operative Where mortgagee has legal order to re-possess
	INADEQUATE	10 People living under threat of violence	10.1 Police recorded incidents Where police action is taken to ensure place of safety for victims of domestic violence
		11 People living in temporary/non-conventional structures	11.1 Mobile homes 11.2 Non-conventional building 11.3 Temporary structure Not intended as place of usual residence Makeshift shelter, shack or shanty Semi-permanent structure hut or cabin
		12 People living in unfit housing	12.1 Occupied dwellings unfit for habitation Defined as unfit for habitation by national legislation or building regulations
		13 People living in extreme over-crowding	13.1 Highest national norm of overcrowding Defined as exceeding national density standard for floor-space or useable rooms

Note: Short stay is defined as normally less than one year; Long stay is defined as more than one year.

(*) Includes drug rehabilitation institutions, psychiatric hospitals etc.

Bijlage 2: ETHOS Light

A Harmonised Definition of Homelessness for Statistical Purposes

Sometimes referred to as ETHOS 'Light', this is a version of the ETHOS typology developed in the context of a 2007 European Commission study: *Measurement of Homelessness at European Union Level*. It is a harmonised definition of homelessness for statistical purposes. It is a pragmatic tool for the development of homelessness data collection, rather than a conceptual and operational definition to be used for a range of policy and practice purposes.

OPERATIONAL CATEGORY		LIVING SITUATION		DEFINITION
1	People living rough	1	Public spaces / external spaces	Living in the streets or public spaces without a shelter that can be defined as living quarters
2	People in emergency accommodation	2	Overnight shelters	People with no place of usual residence who move frequently between various types of accommodation
3	People living in accommodation for the homeless	3	Homeless hostels	Where the period of stay is time-limited and no long-term housing is provided
		4	Temporary accommodation	
		5	Transitional supported accommodation	
6	Homeless people living temporarily in conventional housing with family and friends (due to lack of housing)	6	Women's shelters or refuge accommodation	Where the accommodation is used due to a lack of housing and is not the person's usual place of residence
		7	Health care institutions	
		8	Penal institutions	
5	People living in non-conventional dwellings due to lack of housing	9	Mobile homes	Where the accommodation is used due to a lack of housing and is not the person's usual place of residence
		10	Non-conventional buildings	
		11	Temporary structures	
4	People living in institutions	12	Conventional housing, but not the person's usual place of residence	Where the accommodation is used due to a lack of housing and is not the person's usual place of residence

Bijlage 3: Diensten en organisaties die meetelden

Afdeling Continuïteit en Toegang Limburg	Intersectorale toegangspoort jeugdhulp
Arktos vzw	Een Vlaams expertisecentrum voor kinderen en jongeren van 6 tot 25 jaar in kwetsbare situaties en personen met een handicap voor wie de aansluiting op school, werk en samenleving minder evident blijkt.
Beschut Wonen De Overstap	Begeleid wonen
Cabrio	Een sector overschrijdend multidisciplinair team legt contact met dak- en thuislozen in hun leefomgeving, biedt ondersteuning op maat en maakt verbinding met maatschappelijke voorzieningen (Sint-Truiden en Pelt)
CANO Jongerenwerking Pieter Simonon	Begeleidingstehuis voor adolescente jongens na gerechtelijke verwijzing
CAW Limburg	Centrum Algemeen Welzijnswerk Limburg
CAW Limburg Algemene opvang	Tijdelijk verblijf met individuele begeleiding voor mannen (Hasselt)
CAW Limburg Begeleid Wonen West	Begeleid wonen
CAW Limburg Casa Temporalis	Casa Temporalis bestaat uit 5 woonunits en biedt tijdelijke opvang aan iedereen die door een brand, financiële problemen of gezinsproblemen dakloos worden. Je kan hier terecht als alleenstaande, koppel of gezin.
CAW Limburg De Tunnel	Een opvangcentrum voor jongvolwassenen van 18 tot en met 25 jaar.
CAW Limburg JAC	Jongeren Advies Centrum
CAW Limburg LiSS Straathoekwerk	Limburgs Steunpunt Straathoekwerk is het Limburgs ankerpunt voor straathoekwerk, beleid voor/met rondhangende jongeren en outreachend werken.
CAW Limburg Noodopvang	Thuislozencentrum Sonar - Een crisisopvangcentrum biedt een tijdelijk onderkomen wanneer je door omstandigheden niet langer thuis kan wonen of wanneer je door een noodsituatie geen onderdak meer hebt. Het team Directe Opvang staat in voor de opvang van (alleenstaande) mannen en vrouwen,

	koppels en gezinnen die zich in een noodsituatie bevinden en die hierin verandering willen.
CAW Limburg Opvang Maasland	Tijdelijk verblijf met individuele begeleiding voor vrouwen (Hasselt)
CAW Limburg Opvang Noord	Tijdelijk verblijf met individuele begeleiding voor mannen en vrouwen
CAW Limburg Straathoekwerk	Straathoekwerk
CAW Limburg Directe Opvang	De opvang van (alleenstaande) mannen en vrouwen, koppels en gezinnen die zich in een noodsituatie bevinden en die hierin verandering willen.
CAW Limburg VOC De Passerel	Tijdelijk verblijf met individuele begeleiding voor vrouwen (eventueel met kinderen)
CAW Limburg Westhuis	Tijdelijk verblijf met individuele begeleiding voor mannen
CIG De Zeshoek vzw	Het Centrum Integrale Gezinszorg De Zeshoek biedt opvang en begeleiding aan gezinnen waarvan het gezinsfunctioneren zo diepgaand problematisch is dat gezinsdesintegratie een werkelijke dreiging vormt. Specifiek biedt De Zeshoek eveneens begeleiding rond zwangerschap, geboorte en zorg voor jonge kinderen.
CM	Christelijke Mutualiteit
Cordium	Bouw en beheer van sociale woningen (Alken, Bilzen, Hoeselt, Kortesseem, Kuringen, Kermt en Sint-Lambrechts-Herk)
De Wiekslag	Een organisatie voor bijzondere jeugdzorg.
Dienst Ondersteuningsplan Limburg	Een dienst voor kinderen en volwassenen met een beperking of een vermoeden van beperking.
Doorgangswoning OCMW	Tijdelijke kamer of individuele woning voor volwassenen
Gevangenis Hasselt	De gevangenis van Hasselt doet dienst als arrest- en straffhuis. Er verblijven zowel mannelijke als vrouwelijke gedetineerden.
Het Steger vzw	Een huis voor laagdrempelige en kleinschalige projecten. De vzw organiseert activiteiten voor jongeren en kinderen die minder kansen hebben.

Interlogestudios	
Kind en Gezin	Preventie en hulpverlening aan gezinnen en hun kinderen van nul tot drie jaar
LM Plus	Liberaal Mutualiteit
LOI	Lokaal Opvang Initiatief
Lokale Politie	
MSOC Limburg	Medisch Sociaal Opvang Centrum
NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
OCMW	
Ons Kinderhuis vzw	Een organisatie voor integrale jeugdhulp binnen de sector bijzondere jeugdzorg. Kinderen en jongeren uit verontrustende leefsituaties verblijven tijdelijk in een van onze vier leefgroepen.
OPZC Rekem	Een Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum (Rekem en Lanaken)
PAAZ Psychiatrie Jessa Ziekenhuis	Afdeling psychiatrie
PZ Asster	Een psychiatrisch ziekenhuis
Reling Mobiel Herstelteam	Deze multidisciplinaire teams richten zich tot mensen tussen 16 en 65 jaar die door een ernstige en langdurige psychische kwetsbaarheid ondersteuning nodig hebben op verschillende levensdomeinen (Haspengouw, Herkenrode, West Reling)
RIMO Limburg	RIMO Limburg ondersteunt en versterkt kwetsbare groepen
RIMO Limburg Café Anoniem	Faciliteiten en begeleiding voor dak- en thuisloze personen
RIMO Limburg vzw OnderOns	Een erkende vereniging waar armen het woord nemen in Sint-Truiden.
RIMO Lomburg vzw SOMA	Een erkende vereniging waar armen het woord nemen in Maasmechelen.
SHM Hacosi	Sociale Huisvestingsmaatschappij
SHM Kantonnale Bouwmaatschappij Beringen	Sociale Huisvestingsmaatschappij

Sint-Franciscusziekenhuis	
Sint-Trudo Ziekenhuis	
Sint-Vincentiusverenigingen	
Straathoekverpleging	
SVK Het Scharnier vzw	Sociaal verhuurkantoor
SVK Houtvast	Sociaal verhuurkantoor
SVK Maasland	Sociaal verhuurkantoor
SVK Midden-Limburg	Sociaal verhuurkantoor
SVK Noord Limburg	Sociaal verhuurkantoor
SVK SVPWL	Sociaal verhuurkantoor
SW Kempisch Tehuis	Sociale woonmaatschappij
SW Nieuw Dak	Sociale woonmaatschappij
vzw Bewust	Beschut Wonen
vzw Homie	Een vrijwillig burgerinitiatief dat tegemoetkomt aan noden van kwetsbare jongvolwassen dak- en thuislozen van 18 tot 25 jaar.
vzw JoLi	Credo-huis: Dak -en (t)huisloze jongeren tussen 16-25j vanuit een veilige (t)huis, het Credo Huis Pelt, tot bloei doen komen en volwaardig laten re-integreren in de maatschappij. Het doel van onze organisatie is jongeren tot bloei brengen. Het effect is volwaardige re-integratie in de maatschappij.
vzw Thuisverzorging de Eerste Lijn	
vzw Warm Hart	Een vereniging waar armen het woord nemen
Ziekenhuis Oost-Limburg	
zorGGroepZin vzw	zorGGroepZin is een fusie van CAD Limburg & CGG VGGZ